

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN YABANCI
SERMAYELİ BANKALARDA FİNANSAL PERFORMANSIN
BELİRLEYİCİLERİ: EKONOMETRİK BİR ANALİZ

Selin CESUR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2019

©2019-Selin CESUR

T.C.
KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN YABANCI
SERMAYELİ BANKALARDA FİNANSAL PERFORMANSIN
BELİRLEYİCİLERİ: EKONOMETRİK BİR ANALİZ**

**DETERMINANTS OF FINANCIAL PERFORMANCE OF
FOREIGN BANKS OPERATING IN TURKEY:
AN ECONOMETRIC ANALYSIS**

**Hazırlayan
Selin CESUR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Doç. Dr. Kartal DEMİRGÜNEŞ**

KIRŞEHİR-2019

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Selin CESUR tarafından hazırlanan “Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yabancı Sermayeli Bankalarda Finansal Performansın Belirleyicileri: Ekonometrik Bir Analiz” adlı tez çalışması 25.06.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/cokluğu ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman:

Doç. Dr. Kartal DEMİRGÜNEŞ

Üye:

Doç. Dr. Arif BAĞBAŞLIOĞLU

Üye:

Dr. Öğr. Üyesi Sertan AKBABA

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2019

Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin 2 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

25/06/2019

Selin CESUR

.....

ÖZET

TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN YABANCI SERMAYELİ BANKALARDA FİNANSAL PERFORMANSIN BELİRLEYİCİLERİ: EKONOMETRİK BİR ANALİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Selin CESUR

Danışman: Doç. Dr. Kartal DEMİRGÜNEŞ

2019-96 sayfa

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Jüri

Doç. Dr. Kartal DEMİRGÜNEŞ (Danışman)

Doç. Dr. Arif BAĞBAŞLIOĞLU (Asil Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Sertan AKBABA (Asil Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ATAŞ (Yedek Üye)

Bu çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankalarda finansal performansın belirleyicileri; 14 bankanın, 2007-2017 dönemi yıllık verileri kullanılarak, panel veri analizi yöntemiyle araştırılmıştır. Çalışmada serilerin durağanlıkları LLC ve IPS panel birim kök testleriyle incelenmiş ve bütün serilerin I(1) düzeyinde durağan oldukları belirlenmiştir. Modellerde yer alan seriler arasında eşbütünleşme ilişkisinin varlığı, Perron (2004) yöntemiyle araştırılmış ve serilerin eşbütünleşik oldukları tespit edilmiştir. Seriler arasındaki uzun ve kısa dönem analizleri panel FMOLS yöntemiyle yapılarak; sermaye yeterlilik oranı, mevduatlar, takibe düşen krediler, likidite ile net faiz gelirlerinin, yabancı sermayeli bankalarda finansal performansın en önemli belirleyicileri oldukları ve araştırma modellerinde hata düzeltme mekanizmasının çalıştığı tespit edilmiştir. Yapılan Granger panel nedensellik testinde ise; bankaların aktif kârlılığını etkileyen faktörlerin -sırasıyla- sermaye yeterlilik oranı, likidite oranı ve özel karşılıklar sonrası net faiz geliri; özsermaye kârlılığını etkileyen faktörlerin ise -sırasıyla- sermaye yeterlilik oranı ve likidite oranı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Performans, Likidite Oranı, Sermaye Yeterlilik Oranı, Takibe Düşen Krediler.

ABSTRACT

DETERMINANTS OF FINANCIAL PERFORMANCE OF FOREIGN BANKS OPERATING IN TURKEY: AN ECONOMETRIC ANALYSIS

M.SC. THESIS

Preparer: Selin CESUR

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Kartal DEMİRGÜNEŞ

2019-96 pages

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School of Social Sciences

International Relations Department

Jury

Assoc. Prof. Dr. Kartal DEMİRGÜNEŞ

Assoc. Prof. Dr. Arif BAĞBAŞLIOĞLU

Asst. Prof. Dr. Sertan AKBABA

Asst. Prof. Dr. Ayşe ATAŞ

In this study; determinants of financial performance of foreign banks operating in Turkey is investigated by panel data analysis method using annual data of 14 banks for 2007-2017 period. In the study, stationarity of the series is examined by LLC and IPS panel unit root tests and it is seen that all series are I(1). Existence of cointegration relationship between the series is tested by Perron (2004) method and it is found that the series are cointegrated. The long and short term analyzes of the series are conducted by panel FMOLS method. Capital adequacy ratio, deposits, non-performing loans, liquidity and net interest incomes are the most important determinants of the financial performance of banks with foreign capital. Error correction mechanism of the models is operating. In Granger panel causality test; the factors affecting the asset profitability of banks are found to be capital adequacy ratio, liquidity ratio net interest income after specific provisions while factors affecting return on equity is capital adequacy ratio and liquidity ratio.

Keywords: Financial Performance, Liquidity Ratio, Capital Adequacy Ratio, Non-Performing Loans.

ÖN SÖZ

Çalışmamın her aşamasında bana destek olan, bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren danışman hocam Sayın Doç. Dr. Kartal DEMİRGÜNEŞ'e, öğrenim hayatım boyunca beni maddi ve manevi olarak destekleyen ve hep yanımda olan aileme ve eşime yürekten teşekkür ederim.

Kırşehir-2019

Selin CESUR

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM I.....	3
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	3
1.1. BANKACILIK VE FİNANSAL PERFORMANS İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR. 3	
1.1.1. Banka Tanımı.....	3
1.1.2. Bankaların Temel Fonksiyonları.....	3
1.2. BANKALARIN SINIFLANDIRILMASI.....	4
1.2.1. Hukuksal Yapılarına Göre Bankalar.....	4
1.2.1.1. Bireysel Girişim Bankaları.....	4
1.2.1.2. Ticaret Ortaklığı Bankaları.....	5
1.2.1.3. Özel Yasalarla Kurulan Bankalar.....	5
1.2.2. Sermaye Yapılarına Göre Bankalar.....	5
1.2.2.1. Milli Sermayeli Bankalar.....	5
1.2.2.1.1. Devlet Bankaları.....	5
1.2.2.1.2. Özel Sektör Bankaları.....	6
1.2.2.1.3. Karma Sermayeli Bankalar.....	6
1.2.2.2. Yabancı Sermayeli Bankalar.....	6
1.2.2.3. Yerli ve Yabancı Ortaklığıyla Kurulan Bankalar.....	6
1.2.3. Faaliyet Alanlarına Göre Bankalar.....	6

1.2.3.1. Merkez Bankaları.....	7
1.2.3.2. Ticaret Bankaları.....	7
1.2.3.3. Tasarruf Bankaları.....	7
1.2.3.4. Sanayi Bankaları.....	7
1.2.3.5. Ziraat Bankaları.....	8
1.2.3.6. Yatırım Bankaları.....	8
1.2.3.7. Kalkınma Bankaları.....	8
1.2.3.8. Halk Bankaları.....	8
1.2.3.9. Dış Ticaret Bankaları.....	8
1.2.3.10. İpotek Bankaları.....	9
1.2.3.11. Emlak Bankaları.....	9
1.2.4. İşlem Hacimlerine Göre Bankalar.....	9
1.2.4.1. Toptancı Bankalar.....	9
1.2.4.2. Perakendeci Bankalar.....	9
1.3. BANKALARDA FİNANSAL PERFORMANS KRİTERLERİ.....	10
BÖLÜM II.....	13
2. TÜRKİYE'DEKİ BANKACILIK SİSTEMİ.....	13
2.1. TÜRKİYE'DEKİ BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	13
2.1.1. Cumhuriyet Öncesi Bankacılık.....	13
2.1.2. Cumhuriyet Dönemi'nde Bankacılık.....	14
2.2. TÜRKİYE'DE BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN YAPISI.....	15
2.3. TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN YERLİ SERMAYELİ BANKALAR.....	18
2.4. TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN YABANCI SERMAYELİ BANKALAR.....	19
2.5. TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNİN GENEL DEĞERLENDİRİLMESİ: YERLİ VE YABANCI BANKA KARŞILAŞTIRMALARI.....	20
2.5.1. Aktif Büyüklükleri.....	20
2.5.2. Pasif Büyüklükleri.....	21
2.4.3. Gelir ve Gider Kalemleri.....	23
2.4.4. Finansal Oranlar.....	24
2.4.5. İşlem Hacimleri.....	30

2.4.6. Şube Sayıları.....	31
2.4.7. Çalışan Sayıları.....	32
BÖLÜM III.....	34
3. LİTERATÜR ÖZETİ.....	34
3.1. TÜRKİYE’DE BANKALAR İÇİN YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR.....	34
3.2. DİĞER ÜLKELERDE BANKALAR İÇİN YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR.....	37
BÖLÜM IV.....	45
4. EKONOMETRİK ANALİZ.....	45
4.1. VERİ SETİ.....	45
4.2. MODEL.....	46
4.3. ANALİZ YÖNTEMLERİ.....	46
4.4. PANEL BİRİM KÖK TESTİ.....	47
4.5. PANEL EŞBÜTÜNLEŞME TESTİ.....	48
4.6. UZUN DÖNEM ANALİZİ.....	49
4.7. KISA DÖNEM ANALİZİ.....	51
4.8. NEDENSELLİK ANALİZİ.....	53
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	57
KAYNAKÇA.....	60
EKLER.....	70
ÖZGEÇMİŞ.....	81

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1.1.: Bankaların Finansal Performanslarını Ölçmeye Çalışan Başlıca Oranlar.....	10
Tablo 2.1.: Türkiye’deki Banka Sayıları.....	16
Tablo 2.2.: Türkiye’deki Bankalarda İstihdam Edilen Kişi Sayıları (Bin Kişi).....	17
Tablo 2.3.: Türkiye’deki Bankaların Şube Sayıları.....	18
Tablo 2.4.: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yerli Sermayeli Banka Listesi.....	19
Tablo 2.5.: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yabancı Sermayeli Banka Listesi.....	20
Tablo 2.6.: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankalara Ait Aktifler (Milyon TL).....	21
Tablo 2.7.: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankalara Ait Pasifler (Milyon TL).....	22
Tablo 2.8.: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankalara Ait Gelir ve Giderler (Milyon TL).....	21
Tablo 2.9.: Türkiye’deki Bankacılık Sistemine Ait Temel Rasyolar.....	24
Tablo 2.10.: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankaların İşlem Hacimleri İle İlgili Temel Bilgiler.....	30
Tablo 2.11.: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankaların Şube Sayıları	31
Tablo 2.12.: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankalarda Çalışan Sayıları.....	32
Tablo 4.1.: Veri Setine Ait Tanımlayıcı İstatistikler.....	45
Tablo 4.2.: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Matrisi.....	46
Tablo 4.3.: Panel Birim Kök Testi Sonuçları.....	48
Tablo 4.4.: Panel Eşbütünleşme Testi Sonuçları.....	49
Tablo 4.5.: Uzun Dönem Analizi Sonuçları.....	50
Tablo 4.6.: Kısa Dönem Analizi Sonuçları.....	51
Tablo 4.7.: Granger (1969) Panel Nedensellik Testi Sonuçları (Model 1).....	54
Tablo 4.8.: Granger (1969) Panel Nedensellik Testi Sonuçları (Model 2).....	55

GRAFİKLER LİSTESİ

	Sayfa
Grafik 2.1.: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankaların Sermaye Yapıları.....	17
Grafik 4.1.: Nedensellik Testi (Model 1).....	54
Grafik 4.2.: Nedensellik Testi (Model 2).....	55

SİMGELER VE KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AK	Aktif Karlılığı
AKK	Takipteki Krediler (Brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar
ANOVA	Analysis Of Variance
AŞ	Anonim Şirket
BDDK	Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu
BIL	Toplam Mevduat/Toplam Aktifler Oranı
DOLS	Dynamic Ordinary Least Squares (Dinamik En Küçük Kareler)
ECT	Error Correction Term (Hata Düzeltme Terimi)
EFT	Electronic Fund Transfer (Elektronik Fon Transferi)
EKK	En Küçük Kareler
FED	Federal Reserve System (ABD Merkez Bankası)
FMOLS	Fully Modified Ordinary Least Squares (Tam Değiştirilmiş En Küçük Kareler)
GGY	Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/Toplam Aktifler
GMM	Genelleştirilmiş Momentler Metodu
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development (0Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası)
IPS	Im-Pesaran-Shin
LIK	Likit Aktifler/Toplam Aktifler
LLC	Levin-Lin-Chu
OK	Özsermaye Kârlılığı
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
SYT	Sermaye Yeterlilik Oranı
TBB	Türkiye Bankalar Birliği
TC	Türkiye Cumhuriyeti

TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TEB	Türk Ekonomi Bankası
TMSF	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TP	Türk Parası (TL)
VZA	Veri Zarflama Analizi
YP	Yabancı Para (Döviz)

GİRİŞ

Bankacılık sistemi; tasarruf sahiplerine ait birikimlerin etkin bir biçimde değerlendirilmesinde ve yatırım yapacak kişi ve kurumların (yatırımcıların) finansman ihtiyaçlarının giderilmesinde erişimi kolay olan finansal sistemdir. Bankacılık sisteminin işlem hacmi ve şube sayısı yönünden gelişmiş olması, ülkelerdeki finansal genişlik ve finansal derinliği artırarak, ekonomileri iç ve dış finansal şoklara karşı daha dirençli hale getirmektedir (Oruç ve Turgut, 2014: 109-110).

Gelişen bilgi-iletişim teknolojileri, ülkeler arasında imzalanan ekonomik ve siyasi işbirliği anlaşmaları ve ülkelerin kabul ettikleri dışa açık ekonomi modelleri sayesinde küreselleşen ve birbiriyle bütünleşmiş hale gelen dünya finans sistemi içinde, ülkeler ve çok uluslu şirketler eliyle diğer ülkelerde açılan yabancı sermayeli bankalar, ülkelerin finansal sisteminin daha fazla gelişmesine (Bora ve Arslan, 2017: 6-7), ülkelere yönelik doğrudan yabancı yatırımı ve portföy yatırımlarının artmasına, ülkelerin sermaye stoklarının yükselmesine ve uluslararası finansal sistemle olan bütünleşme derecelerinin artmasına katkı sağlayarak, ekonomik büyümeyi hızlandıracaktır (Sönmez, 2014: 31). Yabancı bankalar gittikleri ülkelere; finansal sermayelerinin yanında, teknoloji, nitelikli işgücü, yönetim ve iletişim becerileri, iş yapma bilgisi (know-how), yeni finansal enstrümanlar ve uluslararası finansal piyasalara erişim kolaylığı gibi faydaları da beraberinde getirmektedir (Owusu-Antwi vd., 2013: 573). Ayrıca, bu kurumlarda yetişen nitelikli yerli işgücünün, zamanla diğer (yerli) bankalara geçmesiyle birlikte, yabancı bankalardan, yerli bankalara doğru bir verimlilik yayılması da söz konusu olabilmektedir (Alagöz vd., 2008: 83-84). Bütün bu nedenlerden dolayı, gelişmekte olan ülkeler, ekonomik ve finansal kalkınmalarını hızlandırabilmek, yurtiçi tasarruf açığını giderebilmek ve sabit sermaye stoklarını artırabilmek amacıyla daha fazla yabancı yatırımcıyı ülkelerine çekebilmenin mücadelesini vermektedirler.

Bu çalışmada cevap aranacak temel sorular aşağıdaki şekildedir:

- Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların, mevcut Türk bankacılık sistemi içindeki yeri ve önemi nedir?
- Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankalar, yerli bankalarla karşılaştırıldığında daha verimli çalışmakta mıdır?

- Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların finansal performansını ölçebilecek en önemli kriterler nelerdir?
- Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların finansal performansı nasıldır? Bu bankalar yeterince başarılı mıdır?

Bu çalışma ile hedeflenen Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaları ana hatlarıyla incelemek ve bu bankaların finansal performanslarını etkileyen değişkenleri grafik, tablo ve ekonometrik analizler yardımıyla detaylı biçimde analiz etmektir. Çalışmada ulaşılabilen en geniş veri setinden yararlanılması hedeflenmektedir. Çalışmanın birinci bölümünde; bankacılık sistemi ve finansal performans kavramı ile ilgili temel bilgiler verilmekte, ikinci bölümünde; Türk bankacılık sistemi ve bu sistem içinde yer alan yabancı bankalar hakkında bilgiler sunulmakta, üçüncü bölümde literatür özetine yer verilmekte ve dördüncü bölümde ekonometrik analizler gerçekleştirilmektedir. Çalışma; sonuç ve değerlendirme bölümü ile sonlandırılmaktadır.

Bu çalışmanın; incelenen konu ve kullanılan analiz yöntemleri itibariyle mevcut literatüre ve ülke ekonomisine bir katkı sağlaması beklenmektedir. Çalışmadan elde edilecek bulgular; bildiri, makale ve erişime açık tez şeklinde kamuoyu ile paylaşılarak, yerli bankaların ve ekonomiye ilgi duyan tüm çevrelerin bu çalışmadan istifade edebilmesi amaçlanmaktadır.

BÖLÜM I

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Tez çalışmasının bu bölümünde; bankacılık sistemi ile ilgili olarak bu çalışmada ihtiyaç duyulacak temel kavramlar ve bilgiler sunulmuştur.

1.1. BANKACILIK VE FİNANSAL PERFORMANS İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

1.1.1. Banka Tanımı

İtalyancada para bozma gişesi, para bozma yeri anlamında kullanılan *banca* kelimesinden gelen (Millî Eğitim Bakanlığı, 2011: 2) bankalar, günümüzde mevduat kabul eden, fon toplayan ve topladığı bu kaynakları fon ihtiyacı olan gerçek ve tüzel kişilere, devletlere kısa ve uzun vadeli krediler olarak kullandıran ve bunun karşılığında belli bir faiz kazancı elde edip, bunu fon sahipleri ile bölüşen finansal kurumlardır (Dinç, 2017: 1).

Diğer bir tanıma göre ise bankalar; para, kredi ve sermaye konularına giren her türlü işlemleri yapan ve düzenleyen, özel ve kurumlarla, kamu sektörünün (başta hazine olmak üzere devlet kurumlarının) bu alandaki her türlü ihtiyacını karşılamaya yönelik faaliyetlerde bulunan ekonomik birimlerdir.

1.1.2. Bankaların Temel Fonksiyonları

Bankalar, tasarruf sahiplerinden (fon fazlası olanlardan) toplanan finansal kaynakların, fon talebi olanlara (bireyler, firmalar veya ülkelere) kredi olarak verilmesine aracılık eden finansal kuruluşlardır. Bankalar böylelikle tasarruflar ve yatırımlar arasındaki bağın en uygun biçimde kurulmasını sağlamaktadırlar (Yetiz, 2016: 107).

Günümüzde bankalar fon toplama ve bunları kredi olarak vermenin yanında, yaşamsal öneme sahip başka pek çok görevi de yerine getirmektedirler. Bunlar arasında;

- Merkez bankaları tarafından uygulanan para politikalarının reel sektöre yansıtılması,
- Para transferi ve finansal yatırım işlemlerine aracılık edilmesi,
- Bono ve tahvil gibi menkul kıymetlerin alım-satımı,
- Borsa üzerinden gerçekleştirilen hisse senedi halka arzı, talep toplama, hisse senedi alım-satımı gibi işlemlerine aracılık edilmesi,

- Bünyesinde barındırdığı kiralık kasalar sayesinde, kıymetli varlıkların ve menkul kıymetlerin¹ korunması,
- Kredi kartı, banka kartı gibi ödeme kolaylıklarının kullanımının sağlanması,
- Kaydi para² (banka parası) yaratılması ve böylece ekonomik aktivitelerin hacminin genişletilmesi,
- Ülke içindeki gelir ve servet dağılımının etkilenmesi/düzenlenmesi,
- Devletin vergi tahsilatına aracılık etmek,
- İç ve dış ticaret işlemlerinde aracılık, garantörlük ve müşavirlik görevlerini yerine getirmek gibi faktörler de sayılabilir (Yıldırım, 2004: 12).

Mishkin (2009, 35)'e göre; bankaların temel işlevi, fon arz edenlerle, fon talep edenler arasındaki finansal aracılıktır.

1.2. BANKALARIN SINIFLANDIRILMASI

Finansal sistemin tamamen iç içe geçtiği günümüz ekonomik düzeninde bankaları birbirinden kesin çizgilerle ayırmak zor olmakla birlikte, bankaları hukuksal yapıları, sermaye yapıları, faaliyet alanları ve işlem hacimlerine göre sınıflandırmak mümkündür (Gürel, 2002: 9):

1.2.1. Hukuksal Yapılarına Göre Bankalar

Bankalar, hukuksal yapılarına göre, bireysel girişim bankaları, ticaret ortaklığı bankaları ve özel yasalarla kurulan bankalar şeklinde üç grupta incelenebilir.

1.2.1.1. Bireysel Girişim Bankaları

Bir kişi veya şirket tarafından, özel firma statüsünde kurulan ve işletilen bankalardır. 14. yüzyıl ile 20. yüzyıl arasında ABD ve Avrupa ülkelerinde sıklıkla görülen bu bankalar, günümüzde bütün ülkelerde yasaklanmış bulunmaktadır. Bunlar arasında Vieri di Cambio de' Medici tarafından 1348 ve 1392 yılları arasında Avrupa'nın önemli şehirlerinde kurulan bankalar ve yeğeni Giovanni di Bicci de' Medici tarafından Roma da kurulan banka, ilk akla gelenlerdendir. Sonra bu bankalar 1397 yılında Banco Medici adı altında toplanmıştır (Fazzini vd., 2016).

¹ Menkul Kıymet; Taşınabilir kıymetli varlıkları ifade etmekte olup, hisse senedi, bono, tahvil, kıymetli madenler (altın, vb.), repo ve dövizler bu kategoride değerlendirilebilir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013).

² Kaydi para (banka parası); Maddi varlığı olmayan, yalnızca bankaların hesaplarında alacak veya borç olarak kaydedilen bir değişim ve/veya ödeme aracı olarak tanımlanabilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2011: 4).

1.2.1.2. Ticaret Ortaklığı Bankaları

Günümüzde özel bankaların tamamı ticaret ortaklıkları şeklinde kurulmaktadır. Bu ortaklıkların biçimi ve işleyişi yasalarla belirlenmektedir. Türkiye’de de bankalar, Bankalar Kanununun 5. Maddesi gereği, anonim ortaklık olarak kurulmaktadır (Mevzuat, 2005).

1.2.1.3. Özel Yasalarla Kurulan Bankalar

Merkez bankaları, belirli sektörlerin ya da belirli bölgelerin kalkındırılmasına yönelik olarak, uluslararası kuruluşlar, devlet veya özel sektör tarafından kurulan bankalar bu kapsamda değerlendirilebilir. Dünya Bankası (World Bank), Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (International Bank for Reconstruction and Development-IBRD), Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), Cumhuriyetin ilanından sonra kurulan Sanayi Maadin Bankası (1925), Emlak ve Eytam Bankası (1926), Sümerbank (1933), Belediyeler (İller) Bankası (1933), Etibank (1935) ve Denizbank (1937) bu kapsamda değerlendirilebilecek bankalar arasındadır (Çimen, 2013).

1.2.2. Sermaye Yapılarına Göre Bankalar

Sermaye yapılarına göre de bankaları üçe ayırmak mümkündür. Bunlar; milli sermayeli bankalar, yabancı sermayeli bankalar ve yerli ve yabancı sermaye ortaklığı ile kurulan bankalardır. Bazı bankalar, kurulduktan sonra el değiştirebilmekte veya sermaye sahipleri çeşitlenebilmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada, bankaların en son durumları temel alınarak bir sınıflandırmaya gidilmektedir.

1.2.2.1. Milli Sermayeli Bankalar

Bir ülkenin yerli sermayesiyle ve ülke kanunlarına göre kurulan, yönetim ve denetimi tamamen o ülke vatandaşlarına ait olan bankalar olup, bunları da kendi içinde devlet bankaları, özel sektör bankaları ve karma sermayeli bankalar olarak üç sınıfa ayırmak mümkündür.

1.2.2.1.1. Devlet Bankaları

Devlet sermayeli bankalar (kamu bankaları); sermayesinde özel sektörün katkısının olmadığı, sermayesi kamu tüzel kişilikleri veya hazine tarafından sağlanan bankalardır. Türkiye’de Cumhuriyetin ilanından sonra kurulan Sanayi Maadin Bankası (1925), Emlak ve Eytam Bankası (1926), Sümerbank (1933), Belediyeler (İller) Bankası (1933) ve Etibank (1935) bu kategoride değerlendirilebilir. Günümüzde İller Bankası, Türkiye İhracat Kredi Bankası (Eximbank), Türkiye Kalkınma Bankası, İstanbul Takas ve Saklama Bankası, Ziraat

Bankası, Halk Bankası, Vakıfbank, Ziraat Katılım Bankası ve Vakıf Katılım Bankası devlet bankası konumundadır (Kredibankalar, 2018).

1.2.2.1.2. Özel Sektör Bankaları

Sermayesinde devlet payı bulunmayan, özel şirketler tarafından kurulan yatırım ve ticaret bankaları bu grupta yer almaktadır. Türkiye'deki Türk Ekonomi Bankası (TEB), Adabank, Akbank, Şekerbank, İş Bankası, Yapı ve Kredi Bankası, Turkish Bank, Fibabanka ve Anadolubank bu sınıflamaya dâhildir (TBB, 2018).

1.2.2.1.3. Karma Sermayeli Bankalar

Sermayelerinde devletin ve özel kuruluşların paylarının olduğu bankalardır. Bu banka türünün örneği görece daha azdır.

1.2.2.2. Yabancı Sermayeli Bankalar

Sermayelerinin tamamı yabancı uyruklu kişi ya da şirketlere ait olan bankalar olup, bu bankaların yönetim merkezleri çoğunlukla yurtdışında bulunmaktadır (Gürel, 2002: 10). Günümüzde Türkiye'de faaliyet gösteren QNB (Katar), Denizbank (Rusya), HSBC (İngiliz), Odeobank (Lübnan), Burganbank (Kuveyt) ve ING Bank (Hollanda) gibi bankalar yabancı sermayeli bankalardır (Kredibankalar, 2017).

1.2.2.3. Yerli ve Yabancı Ortaklığıyla Kurulan Bankalar

Kuruluş aşamasında veya sonradan gerçekleştirilen ortaklık, satın alma ve devirlerle sermaye yapısı yerli ve yabancı uyruklu firmalar arasında bölüşülen bankalar bu kategoriye dâhildir. Günümüzde Türkiye'de faaliyet gösteren bankalardan Garanti Bankası (Türk-İspanyol ortaklığı), Yapı ve Kredi Bankası (Türk-İtalyan ortaklığı), TEB (Türk-Fransız ortaklığı), Şekerbank (Türk-Kazak ortaklığı) ve Abank (Katar-Türk ortaklığı) bunlara örnek gösterilebilir (Kredibankalar, 2017).

1.2.3. Faaliyet Alanlarına Göre Bankalar

Bankaları faaliyet alanlarına göre; merkez bankaları, ticaret bankaları, tasarruf bankaları, yatırım ve kalkınma bankaları, sanayi kredi bankaları, halk bankaları, tarım bankaları, dış ticaret bankaları ve emlak ve ipotek bankaları şeklinde sınıflandırmak mümkündür.

1.2.3.1. Merkez Bankaları

Özel, yarı özel ya da tamamen devlete bağlı olarak faaliyet gösterebilen merkez bankaları, bankaların bankası olarak da adlandırılabilir. Bu bankaların temel amaçları/fonksiyonları; hükümetlerle koordineli biçimde ülkelerin para politikalarını yürütmek, ulusal paranın değerini korumak, para basmak (emisyon), bankalara ödünç para vermek ve bu yollarla ülkelerdeki finansal istikrarı sağlamaktır. Örneğin; ABD Merkez Bankası FED tamamen özel kurum şeklinde iken TCMB, devlet ve özel sektör ortaklığıyla kurulmuş, ama yönetim olarak özerktir. TCMB'nin temel görevi; 25 Nisan 2001'de Merkez Bankası Kanunu'nda (1211 sayılı Kanunda) yapılan değişiklikle *fiyat istikrarını sağlamak* yani enflasyonu önlemek olarak belirlenmişse de Ekim 2010'dan itibaren uygulanan makro ihtiyati önlemler çerçevesinde, 1211 sayılı TCMB kanununun 4. maddesinde yapılan değişiklikle bankanın temel amaçlarının; fiyat istikrarı hedefinden sapmamak şartıyla finansal istikrarı da sağlamak şeklinde yeniden düzenlenmiştir (TCMB, 2013).

1.2.3.2. Ticaret Bankaları

Ticaret bankaları; kişi ve kurumların tasarruflarını vadeli/vadesiz mevduat olarak yatırabildikleri veya kredi talep edebildikleri bankalar olup, temel görevleri borç almak ve borç vermektir. Piyasadan mevduat topladıkları için bu bankalara, mevduat bankaları adı da verilmektedir (Öztürk vd., 2018: 4).

1.2.3.3. Tasarruf Bankaları

Daha çok gelişmiş ülkelerde yer alan tasarruf bankaları, bireylerin küçük ölçekli tasarruflarını toplayıp, işleten bankalardır. Çalışma düzenleri ilgili ülke yasalarıyla belirlenen bu bankalar, genellikle ipotek karşılığı gayrimenkul kredileri, devlet bono ve tahvilleri, şirket hisse senetleri ve şirket bono ve tahvillerine, döviz türü varlıklara yatırım yapan kuruluşlardır (Aktan, 1998: 24).

1.2.3.4. Sanayi Bankaları

Sanayi kuruluşlarına, orta ve uzun vadeli yatırım veya işletme kredisi sağlamak üzere kurulan bankalardır. Türkiye'de Cumhuriyetin ilanından sonra kurulan Sanayi Maadin Bankası (1925) ile Emlak ve Eytam Bankası (1926) bu kategoride değerlendirilebilir (Kredibankalar, 2018).

1.2.3.5. Ziraat Bankaları

Ziraat bankaları; genellikle kamu tarafından kurulan ve özellikle tarım ile uğraşan çiftçilere (kişi veya firma bazında) kredi veren ve onların ihtiyacı olan tarım araç ve gereçlerini temin eden bankalardır. T.C. Ziraat Bankası'nın da temel kuruluş amacı ve faaliyet sahası budur (Ziraat Bankası, 2014).

1.2.3.6. Yatırım Bankaları

Kamu kuruluşları ya da özel sektöre ait işletmelerin genellikle uzun dönemli finansman gereksinimlerini karşılayan yatırım bankaları, bu firmaların çıkartmış oldukları hisse senedi ve tahvilleri tasarruf sahiplerine ulaştıran ve oralardan topladığı fonları firmalara kredi olarak dağıtan bankalardır. Bu bankalar ayrıca kâr elde edebilmek için şirketlerin halka arz (hisse senedi arzı) süreçlerinde de görev alabilmektedirler.

1.2.3.7. Kalkınma Bankaları

Genellikle az gelişmiş ülkelerin, büyük ölçekli yatırım ve kalkınma projelerini desteklemek, onlara teknik danışmanlık ve deneyim paylaşımı hizmeti sunmak amacıyla kurulan, uluslararası statüye sahip bankalardır. Bu banka çeşidinin en iyi örneği Dünya Bankası'dır.

1.2.3.8. Halk Bankaları

Halk bankaları, esnaf ve sanatkârların finansal ihtiyaçlarını gidermeyi amaçlayan, daha çok orta ve küçük ölçekli işletmeleri desteklemeye çalışan bankalardır. Türkiye Halk Bankası'nın kuruluş amacı da budur (Arslan, 2018).

1.2.3.9. Dış Ticaret Bankaları

Dış ticaret bankaları; dış ticaretle (mal ve hizmet ihracatı ve/veya ithalatı ile) uğraşan firmaların finansman ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak faaliyet gösteren, borçlar için garantörlük ve sigorta hizmeti sunan, ihracatçıların ticari ve politik riskler nedeniyle ortaya çıkabilecek zararlarını tazmin eden bankalar olup, kamu ve/veya özel sektöre ait olabilmektedirler. Türkiye'de faaliyet gösteren Eximbank (Export, Import Bank) bunun güzel bir örneğidir (Türk Eximbank, 2018).

1.2.3.10. İpotek Bankaları

Gayrimenkullerin (taşınmaz varlıkların; ev, arsa, vb.) ipotek edilmesi karşılığında orta ve uzun vadeli krediler veren ipotek bankaları, özellikle ABD ve AB ülkelerinde yaygın biçimde faaliyet göstermektedir.

1.2.3.11. Emlak Bankaları

Ülkelerin konut sorunlarına çözüm bulabilmek için inşaat projelerine destek sağlayan bankalar olup, Türkiye'deki Emlak Bank buna en güzel örneklerdendir (Emlak Katılım Bankası, 2018).

Günümüzde bankaları bu kadar net biçimde sınıflandırmak çok da kolay değildir, çünkü pek çok banka yukarıda sayılan işlemlerden birçoğunu bir arada yürütmektedir.

1.2.4. İşlem Hacimlerine Göre Bankalar

Finansal işlem hacimlerine göre bankalar; toptancı bankalar ve perakendeci bankalar şeklinde ikiye ayrılır.

1.2.4.1. Toptancı Bankalar

Toptancı bankaları, içinde buldukları ülke ve piyasa şartlarına göre büyük şirketlerle çalışarak, büyük miktarda işlemler yapan, az sayıda şube ve uzmanla iş yapan, müşterilerinin her türlü kredi ve diğer bankacılık hizmeti taleplerine hızlı çözümler üretebilen bankalardır. Bu bankaların müşterileri genellikle uluslararası şirketler, büyük yatırımcılar ve hükümetlerdir. Bu bankaların faaliyet alanları genellikle uzun vadeli krediler, dış ticaret finansmanı, mal ve kıymetli maden ticareti finansmanı, büyük projelerin finansmanı, yatırım yönetimi, şirket devir ve birleşme işlemlerine aracılık etmek, danışmanlık hizmetleri ve sendikasyon kredileridir (Gürel, 2002: 12).

1.2.4.2. Perakendeci Bankalar

Genellikle küçük hacimli işlemler yapan perakendeci bankalar, çok sayıda şube ve ATM cihazı sayesinde ülke genelinde yaygın hizmet vererek, daha fazla müşteriye ulaşmaya çalışırlar. Genellikle küçük ve orta boy işletmelerin (KOBİ) finansman ihtiyaçlarına ve bireysel kredi taleplerine cevap veren bu bankalar, vadeli-vadesiz mevduat hesapları, çek-senet tahsilatı, döviz işlemleri, havale ve EFT işlemleri ve devlet adına vergi ve fatura tahsilatları gibi işlemleri yerine getirirler. Ayrıca müşterilerine sundukları kredi kartları ve danışmanlık hizmetleriyle de bu bankalar ekonomik sistem içinde oldukça önemli bir yere sahiptirler (Aktan, 1998: 26).

1.3. BANKALARDA FİNANSAL PERFORMANS KRİTERLERİ

Bankaların finansal performanslarını ölçmeye çalışan başlıca oranlar (rasyolar)

Tablo 1.1.'de yer almaktadır.

Tablo 1.1.: Bankaların Finansal Performanslarını Ölçmeye Çalışan Başlıca Oranlar

Sermaye Yeterliliği Oranları	Anlamı/Yorumu
Sermaye Yeterlilik Oranı	Bu oranların yüksek olması, bankaların finansal performanslarının yüksek olduğunu göstermektedir.
Özkaynaklar/Toplam Aktifler	
(Özkaynaklar-Duran Aktifler)/Toplam Aktifler	
Net Bilanço Pozisyonu/Özkaynaklar	
(Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu)/Özkaynaklar	
Bilanço Yapısı Oranları	Anlamı/Yorumu
TP Aktifler/Toplam Aktifler	Bu oranların yüksek olması, bankaların kur riskinin düşük olduğunu gösterir.
TP Pasifler/Toplam Pasifler	
YP Aktifler/YP Pasifler	
TP Mevduat/Toplam Mevduat	
TP Krediler ve Alacaklar/Toplam Krediler ve Alacaklar	
Toplam Mevduat/Toplam Aktifler	Bankaların mudilerinden topladıkları mevduatlara oranla dağıtmış oldukları kredi miktarını göstermekte olup, bu oranın yüksek olması; banka bilançosunun sağlamlığını göstermektedir.
Alınan Krediler/Toplam Aktifler	Bankaların dağıttıkları kredilerin, ne kadarının yurtdışından alınan Sendikasyon kredilerinden oluştuğunu göstermekte olup, bu oranın yüksek olması, bankaların finansal riskinin yükseldiğini ifade etmektedir.
Aktif Kalitesi Oranları	Anlamı/Yorumu
Finansal Varlıklar (Net)/Toplam Aktifler	Bankaların elinde fazla finansal varlık bulunması, bankaların aktif kalitesini ve finansal performansını olumlu yönde etkileyecektir.
Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler	Bankaların gerçekleştirdikleri işlemler içinde kredi ve alacaklarının fazla olması, bankaların gelirlerini artırıcı, finansal performanslarını yükseltici bir faktördür.

Kaynak: TBB (2017). Not: TP; Türk Parası, YP; Yabancı Para.

Tablo 1.1.: Bankaların Finansal Performanslarını Ölçmeye Çalışan Başlıca Oranlar (Devamı)

Aktif Kalitesi Oranları	Anlamı/Yorumu
Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat	Bankaların, topladıkları mevduatların ne kadarını krediye dönüştürdüğünü göstermekte olup, bu oranın artması bir yandan bankaları daha fazla zorunlu karşılık ayırmaya zorlarken, diğer yandan faiz gelirlerini artırarak, banka performansını olumlu yönde etkileyebilmektedir.
Takipteki Krediler (Brüt)/Toplam Krediler ve Alacaklar	Bu oranların artması, bankaların riskli / batık kredilerinin çoğaldığını ifade etmekte olup, bankaların finansal performansını olumsuz yönde etkileyecektir.
Takipteki Krediler (Net)/Toplam Krediler ve Alacaklar	
Özel Karşılıklar/Takipteki Krediler	Özel Karşılıklar; 22 Haziran 2016 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan BDDK Yönetmeliğinin 9. Maddesinde; Borçlunun temerrüdü dolayısıyla ayrılan ömür boyu beklenen kredi zarar karşılığı tutarları şeklinde tanımlanmaktadır (Resmi Gazete, 2016). Dolayısıyla bu paralar, bankaya kâr getirmeyen paralar olup, bu oranın artması, banka performansını olumsuz yönde etkileyecektir.
Duran Aktifler/Toplam Aktifler	Bu oranın yüksek olması, bankanın elindeki faiz getirmeyen varlıkların çoğaldığını göstermektedir ki bu oranın artması, banka performansını olumsuz yönde etkileyecektir.
Tüketici Kredileri/Toplam Krediler ve Alacaklar	Genellikle bankaların tüketici kredilerden elde ettikleri faiz oranı, bono ve tahvillerden elde ettikleri faizden daha yüksektir. Ancak tüketici kredilerinde geri ödenme riski daha yüksektir. Bu nedenle yüksek miktarda tüketici kredisi veren bankalar bir miktar risk de üstlenmektedirler. Bu durum, bankaların karlılığına zarar verebilecektir. Ancak Türkiye’deki bankacılık sisteminde geri dönmeyen kredi oranı düşük olduğu için bu oranın artmasının, bankaların karlılığını ve finansal performansını olumlu yönde etkilemesi beklenebilir.

Kaynak: TBB (2017). Not: TP; Türk Parası, YP; Yabancı Para.

Tablo 1.1.: Bankaların Finansal Performanslarını Ölçmeye Çalışan Başlıca Oranlar (Devamı)

Likidite Oranları	Anlamı/Yorumu
Likit Aktifler/Toplam Aktifler	Bu oranların artması, bankaların likiditesinin arttığını gösterir. Bu durum bankaları ani finansal ataklara karşı güçlü kılar. Ancak, bankanın kredi olarak dağıtması gereken paraları elinde tutuyor olması, faiz gelirlerinin ve finansal performansının düşmesine de neden olabilecektir.
Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler	
TP Likit Aktifler/Toplam Aktifler	
Kârlılık Oranları	Anlamı/Yorumu
Ortalama Aktif Kârlılığı	Bu oranların artması, bankaların kârlılığının ve finansal performansının arttığını gösterir.
Ortalama Özkaynak Kârlılığı	
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kâr (Zarar)/Toplam Aktifler	
Gelir-Gider Yapısı Oranları	Anlamı/Yorumu
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/Toplam Aktifler	Bu oranların artması, bankaların kârlılığının ve finansal performansının arttığını gösterir.
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	
Faiz Dışı Gelirler (Net)/Toplam Aktifler	
Diğer Faaliyet Giderleri/Toplam Aktifler	Bu oranların artması, bankaların kârlılığının ve finansal performansının azaldığını gösterir.
Personel Giderleri/Diğer Faaliyet Giderleri	
Faiz Dışı Gelirler (Net)/Diğer Faaliyet Giderleri	Bu oranların artması, bankaların kârlılığının ve finansal performansının arttığını gösterir.

Kaynak: TBB (2017). Not: TP; Türk Parası, YP; Yabancı Para.

BÖLÜM II

2. TÜRKİYE'DEKİ BANKACILIK SİSTEMİ

2.1. TÜRKİYE'DEKİ BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN TARİHSEL GELİŞİMİ

Türkiye topraklarında bankacılık çalışmaları Osmanlı Devleti zamanında başlamış, Cumhuriyet dönemiyle birlikte hız kazanmıştır. Cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemlerdeki bankacılık faaliyetleri aşağıda kısaca incelenmiştir.

2.1.1. Cumhuriyet Öncesi Bankacılık

Osmanlı Devletinde ilk para Osman Bey zamanında 1320'de basılmıştır. İlk gümüş para Orhan Gazi zamanında Bursa'da, ilk altın para Fatih Sultan Mehmet zamanında Edirne'de, ilk kâğıt para 1850'lerde İstanbul'da basılmıştır (Erdem, 2006: 10-14).

17. yüzyılda İstanbul Galata bölgesinde faaliyet gösteren ve Galata Bankerleri olarak anılan kişiler, bir çeşit kredi verme merkezi biçiminde faaliyet göstermişlerse de istedikleri yüksek faizler nedeniyle, bir bankadan çok tefeciye benzetilmişlerdir. Osmanlı Devleti'nin 18. ve 19. yüzyıllarda sürekli bütçe açıkları vermesi Galata Bankerlerine ciddi kârlar sağlamıştır. Tarihte 93 Harbi olarak da bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Galata Bankerleri, İstanbul'un Ruslar tarafından işgal edilmesi durumunda bütün varlıklarına el konulacağını anladıkları için var güçleriyle Osmanlı Devleti'ne yardım etmişlerdir. Devlet aldığı bu paralara karşılık gelirlerini teminat olarak göstermiştir. Bu kez de Osmanlı Devletinin, Avrupa ülkelerine olan borçlarını ödeyememe durumu gündeme gelmiş ve Avrupa ülkeleri, alacaklarını garanti altına alabilmek için Osmanlı Devletine 15 Ekim 1881'de Muharrem Kararnamesi'ni imzalatmışlar ve 20 Aralık 1881'de Düyun-u Umumiye'yi kurarak, devletin bütün alacaklarını bu kurumda toplamaya başlamışlardır. Sonrasında kendi alacaklarını da bu kurumdan tahsil etmişlerdir (Gürsoy, 1984: 18-19).

Osmanlı Devleti'nde ilk kredi kurumu, II. Selim zamanında Portekizli Yahudi Mendes ailesi tarafından kurulmuştur. İlk banka 1847'de Bank-ı Dersaadet (İstanbul Bankası) adıyla kurulmuş, bu banka Kırım Savaşı (4 Ekim 1853-30 Mart 1856) yıllarında topladığı mevduatları geri ödeme zorlukları yaşamış ve iflas etmiştir. 1856'da İngilizlerin girişimi ile Bank-ı Osmani kurulmuş, 1863'te Fransızlar da bu bankaya ortak olmuşlar ve bankanın ismi Bank-ı Osmani-i Şahane olarak değiştirilmiştir. Aynı tarihte bu bankaya para basma yetkisi de verilerek, bir anlamda merkez bankası görevi de yüklenilmiştir (Bayraktar, 2002: 71-72).

Bankacılık alanında ilk milli adımı Mithat Paşa, köylülere kredi sağlamak amacıyla, 1863'te Memleket Sandıklarını kurarak atmıştır. 1883'te kurulan Menafî Sandıkları geliştirilerek 1888'de Ziraat Bankası kurulmuştur. 1905'de Osmanlı İtibarı Milli Bankası kurulmuş, ancak çıkan savaşlar bu bankanın gelişmesine olanak tanımamıştır (Oktar ve Varlı, 2009: 4-8). 1908 'de II. Meşrutiyet'in ilanının getirdiği teşebbüs hürriyetinin de etkisiyle Osmanlı Devletinde bankacılık faaliyetleri hızlanmış, 1911-1923 arasında milli sermayeli 21 banka kurulmuştur. Bu bankalar genellikle bölgesel ihtiyaçlara cevap veren tek şubeli (ünite) bankalardır. Bu dönemde Konya'da üç tane bu şeklide banka kurulmuştur (Paçacı, 2005).

2.1.2. Cumhuriyet Dönemi'nde Bankacılık

Cumhuriyetin ilan edildiği dönemde Türkiye'de faaliyet gösteren 22'si ulusal, 13'ü yabancı olmak üzere toplam 35 banka ve bu bankalara ait 439 şube bulunmaktadır. 17 Şubat 1923'te toplanan İzmir İktisat Kongresinde sanayici ve işadamları, ülkenin bir an önce ekonomik olarak ayağa kaldırılabilmesi için güçlü bir bankacılık sistemine ihtiyaç olduğunu dile getirmişlerdir. Bunun üzerine ticaret sektöründe uğraşanlara kredi vermek amacıyla ilk özel banka olarak İş Bankası (1924) kurulmuştur. Bunu sanayi kesiminde faaliyet gösterecek olan Türkiye Tütüncüler Bankası ve Yaşar Bank (1924) ve Sanayi ve Maadin Bankası (1925) takip etmiştir. Türkiye'de halkın inşaat faaliyetlerini desteklemek, gerekli kredileri sağlamak ve yetim haklarını korumak amacıyla, Atatürk'ün talimatları doğrultusunda 3 Haziran 1926 tarihinde bir devlet bankası olarak Emlak ve Eytam Bankası kurulmuştur. Sonrasında Eskişehir Bankası (Esbank, 1927), Ege Bank (1928), Merkez Bankası (1930), Sümerbank (1933), Halkbank (1933), Etibank (1935) ve Denizbank (1938) faaliyete geçmiştir (Yazılı Tarih: 2018).

1923-1929 döneminde Türkiye'de altı tane yabancı sermayeli banka kurulmuştur. Bu bankalar şunlardır: Banque Chrisoveloni-Hrisoveloni, Banque Belge Pour L'etranger, Banque Generale Pour Le Commerce Etranger (Umumu Ticaret Hariciye Bankası), Banque Russe Pour Le Commerce Exterieur, (S.S.C.I Ticaret Hariciye Bankası), İtalyan Şark Bankası, Banque Franco Asiatique (Bank Franko Azyatik). 1929'dan itibaren Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde 50 yıl süreyle yabancı sermayeli banka açılmamıştır (Paçacı, 2005).

Türkiye'de özel bankacılık sistemindeki asıl hızlı gelişme, II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte 1944-1960 döneminde gerçekleşmiştir. Bu dönemde Türkiye'de 30 yeni

banka kurulmuştur. Ancak bu bankaların bir kısmı kısa sürede tekrar kapanmıştır. Deutsche Orient Bank, Deutsche Bank, SSCB Ticareti Hariciye Bankası ve Şarki Karip Ticaret Bankası bu dönemde faaliyetlerine son veren yabancı bankalardır. 1 Temmuz 1980'de gerek kredi, gerek mevduat faizleri büyük ölçüde serbest bırakılmış, kısa sürede mevduat faizleri ve banka kredi faizleri önemli ölçüde artmıştır. 1982 ve 1983 yıllarında yaşanan banka ve banker krizleri, 1.1.1983'ten itibaren mevduat faizlerinin yeniden idari kararlarla belirlenmesine neden olmuştur. 1987 yılı ortalarında mevduat faiz serbestisine dönmüş, 1989 yılında bankalar arası faiz yatışının hız kazanması üzerine, T.C. Merkez Bankası faizlere üst sınır getirme gereğini duymuştur (Coşkun vd., 2012).

1929 Dünya Büyük Buhranı'ndan sonra Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı bankaların sayısı hızla azalmış, ancak 1980 sonrası dönemde bu alanda tekrar bir artış yaşanmıştır. Türkiye'de açılan yabancı banka sayısı 1997 yılında 21'e ulaşmıştır (Paçacı, 2005). 2018 yılı itibariyle Türkiye'de faaliyet gösteren 28 yabancı banka bulunmaktadır (TBB, 2018).

Tarihsel süreç içinde, Türkiye'de şube açan bankaların, burada kurulmuş banka statüsüne dönüştükleri de olmuştur. Bu kapsamda The First National Bank of Boston'un Türkiye Merkez Şubesi, Türk Boston Bank A.Ş.; Manufacturers Hanover Trust Company Türkiye Merkez Şubesi, Manufacturers Hanover Bank A.Ş. (bu banka 1992 yılında Chemical Bank A.Ş. unvanını almıştır); Banque Indosuez İstanbul Türkiye Merkez Şubesi, Turkish Bank A.Ş.; Bank of Bahrain and Kuwait B.S.C., Bank of Bahrain and Kuwait A.Ş. (bu banka 1992 yılında Tasarruf ve Kredi Bankası A.Ş. unvanını almıştır) yeni statüleri ile faaliyete geçmişlerdir (Coşkun vd., 2012). Şubat 2001 bankacılık ve döviz krizinin etkisiyle Türkiye'de faaliyet gösteren yerli ve yabancı 25 banka faaliyetlerine son vermiştir.

Türk Bankacılık Sektörü, Cumhuriyet döneminde yaşadığı gelişmeler, özellikle 1980 sonrasında gerçekleştirdiği faaliyetler sonucunda hem ülke ekonomisinde hem de uluslararası boyutta önemli bir yere gelmiştir. Günümüzde Türk Bankacılık Sektörü sunduğu hizmet çeşitleri/kalitesi, sahip olduğu yüksek teknoloji ve beşeri sermaye yönünden, ülke ekonomisinin en önemli kurumsal yapılarından birini oluşturmaktadır (Paçacı, 2005).

2.2. TÜRKİYE'DE BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN YAPISI

Türkiye'de günümüzde bankaların işleyişini denetleme ve düzenleme görevi, Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu (BDDK) tarafından, sermaye piyasası kuruluşlarını (borsa, aracı kurumlar, fonlar) denetleme ve düzenleme görevi Sermaye

Piyasası Kurulu (SPK) tarafından, sigorta şirketleri, işsizlik fonu ve emeklilik fonunu denetleme ve düzenleme görevi Hazine Müsteşarlığı tarafından yerine getirilmektedir. Bankalara borç verme ve ellerindeki fazla fonları borç alma, bankaların finansal akımlarını kontrol etme ve ödeme sisteminin sağlıklı çalışmasını sağlama görevi TCMB tarafından yerine getirilirken, tasarruf sigorta sistemi TMSF tarafından çalıştırılmaktadır. Bu kapsamda mudilerin varlıklarını koruyamayan, sürekli zarar eden ve genel finansal sisteme zarar verme olasılığı bulunan bankalar kamu gücü zoruyla TMSF'ye devredilmekte ve zamanla tasfiyesine ya da satışına karar verilmektedir.

Mart 2018 itibariyle Türkiye'de faaliyet gösteren 52 banka, 61 faktoring şirketi, 25 finansal kiralama şirketi, 14 finansman şirketi, 15 varlık yönetim şirketi ve 8 kredi sigortası şirketi faaliyet göstermektedir. Bu finansal kurumlar arasında bankalar 3.258 milyar TL'lik aktif büyüklüğü ile toplam varlıkların %82'sini elinde bulundurmaktadır. Yine bu tarih itibariyle 445 milyon adet bireysel, 30 milyon adet kurumsal kredi kartı kullanımdadır. 24 Kasım 2018 tarihi itibariyle Türkiye'de faaliyet gösteren bankaların, türlerine göre ayrıştırılmış hali Tablo 2.1.'de yer almaktadır.

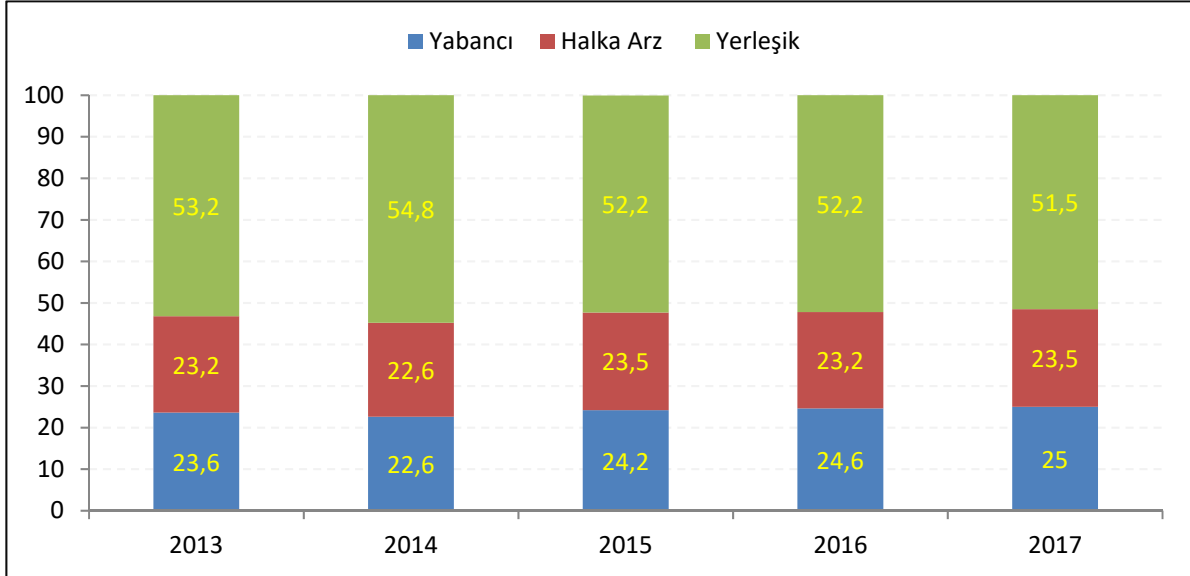
Tablo 2.1.: Türkiye'deki Banka Sayıları

	2016	2017	2018
Mevduat Bankaları	34	34	29
<i>Kamu Sermayeli</i>	3	3	3
<i>Özel Sermayeli</i>	9	9	9
<i>Yabancı Sermayeli</i>	21	21	16
<i>TMSF'ye Devredilen</i>	1	1	1
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	13	13	13
<i>Kamu Sermayeli</i>	3	3	3
<i>Özel Sermayeli</i>	6	6	6
<i>Yabancı Sermayeli</i>	4	4	4
Katılım Bankaları	5	5	5
<i>Kamu Sermayeli</i>	2	2	2
<i>Özel Sermayeli</i>	3	3	3
Toplam	52	52	47

Kaynak: TBB (2018)

Tablo 2.1.'e göre 2017 yılına kadar Türkiye'de faaliyet gösteren 5 yabancı sermayeli banka Türkiye'deki faaliyetlerine son vermiş ve böylece Türkiye'de 2018 yılı itibariyle

faaliyetlerine devam eden 8'i kamu, 17'si yerli özel, 20'si yabancı sermayeli ve bir tane de TMSF'ye devredilmiş 47 banka faaliyet göstermektedir (TBB, 2018). Bu bankaların sermaye yapıları ve sermaye yapılarındaki değişim Grafik 2.1.'den incelenebilir.

Grafik 2.1.: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankaların Sermaye Yapıları

Grafik 2.1.’e göre son yıllarda Türkiye’de yerleşik firmaların payı azalırken, yabancı sermaye sahiplerinin payında kısmi bir artış söz konusudur. 2017 yılı itibariyle Türkiye’deki bankaların sermayelerinin %25’i yabancı yatırımcılara aittir. Bankaların halka açıklık oranı 2017 sonu itibariyle %23,5 olup, bir önceki yıla göre burada da kısmi bir artış yaşanmıştır.

Türkiye’deki bankalarda istihdam edilen kişi sayıları Tablo 2.2.’de yer almaktadır.

Tablo 2.2.: Türkiye’deki Bankalarda İstihdam Edilen Kişi Sayıları (Bin Kişi)

	2016	2017	Değişim (%)
Mevduat Bankaları	191	188	-2
<i>Kamu Sermayeli</i>	58	59	2
<i>Özel Sermayeli</i>	74	73	0
<i>Yabancı Sermayeli</i>	60	56	-6
<i>TMSF’ye Devredilen</i>	0.2	0.2	0
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	5	5	-6
Katılım Bankaları	12	15	4
Toplam	211	208	-1

Kaynak: TBB (2017)

Tablo 2.2.'ye göre bankacılık sektöründe en fazla istihdamı özel sermayeli mevduat bankaları gerçekleştirmektedir. Bu bankaları kamu bankaları ve yabancı sermayeli bankalar takip etmektedir. 2016 yılı ile karşılaştırıldığında 2017 yılında bankacılık sektöründe %1 istihdam kaybı yaşandığı görülmektedir. Türkiye’de banka personeli başına düşen nüfus, 2013 yılında 358 kişi iken bu sayı 2017’de 388 kişiye ulaşmıştır (TBB, 2017: 16). Bu artışın bir nedeninin de Suriye’den gelen kişiler olduğu düşünülmektedir.

Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların şube sayıları Tablo 2.3.’de yer almaktadır.

Tablo 2.3.: Türkiye’deki Bankaların Şube Sayıları

	2016	2017	Değişim
Mevduat Bankaları	10.740	10.500	-240
<i>Kamu Sermayeli</i>	<i>3.702</i>	<i>3.677</i>	<i>-25</i>
<i>Özel Sermayeli</i>	<i>4.132</i>	<i>4.013</i>	<i>-119</i>
<i>Yabancı Sermayeli</i>	<i>2.905</i>	<i>2.809</i>	<i>-96</i>
<i>TMSF’ye Devredilen</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>0</i>
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	41	50	9
Katılım Bankaları	959	1032	73
Toplam	11.740	11.582	-158

Kaynak: TBB (2017)

Tablo 2.3.’deki rakamlara, Türkiye merkezli bankaların Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ndeki ve diğer ülkelerdeki şube sayıları da dâhildir. Tabloya bakıldığında; 2016 yılından 2017 yılına geçilirken bankacılık sektöründe belirgin bir küçülme söz konusu olduğu görülmektedir.

2.3. TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN YERLİ SERMAYELİ BANKALAR

24 Kasım 2018 tarihi itibarıyla Türkiye’de faaliyet gösteren yerli sermayeli bankaların en güncel listesi Tablo 2.4.’de yer almaktadır.

Tablo 2.4.: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yerli Sermayeli Banka Listesi

Grup Adı		Banka Adı	Yurtiçi Şube Sayısı	Yurtdışı Şube Sayısı
Mevduat Bankaları	Kamu Sermayeli	Ziraat Bankası	1757	23
		Halk Bankası	989	6
		Vakıflar Bankası	947	3
	Özel Sermayeli	Adabank	1	0
		Akbank	781	1
		Anadolubank	112	0
		Fibabanka	78	0
		Şekerbank	273	0
		Turkish Bank	12	0
		Türk Ekonomi Bankası	500	4
		Türkiye İş Bankası	1335	22
		Yapı ve Kredi Bankası	865	1
	TMSF’ye Devredilen	Birleşik Fon Bankası	1	0
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Kamu Sermayeli	İller Bankası	19	0
		Türk Eximbank	12	0
		Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası	1	0
	Özel Sermayeli	Aktif Yatırım Bankası	9	0
		Diler Yatırım Bankası	1	0
		GSD Yatırım Bankası	2	0
		İstanbul Takas ve Saklama Bankası	1	0
		Nurul Yatırım Bankası	1	0
		Türkiye Sınai Kalkınma Bankası	3	0
Katılım Bankaları	Kamu Sermayeli	Ziraat Katılım Bankası	72	0
		Vakıf Katılım Bankası	77	0

Kaynak: TBB (2018) ve Bankalarımız (2018).

Tablo 2.4.’ten de görüldüğü üzere 24 Kasım 2018 tarihi itibarıyla Türkiye’de faaliyet gösteren toplam 24 adet yerli banka bulunmaktadır. Bu bankalardan 13’ü mevduat bankası, 9’u kalkınma ve yatırım bankası, 2 tanesi de katılım bankasıdır.

2.4. TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN YABANCI SERMAYELİ BANKALAR

24 Kasım 2018 tarihi itibarıyla Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların güncel listesi Tablo 2.5.’te yer almaktadır.

Tablo 2.5.: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yabancı Sermayeli Banka Listesi

Grup Adı		Banka Adı	Yurtiçi Şube Sayısı	Yurtdışı Şube Sayısı
Mevduat Bankaları	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Bankalar	Alternatifbank	49	0
		Arap Türk Bankası	7	0
		Bank of China Turkey	1	0
		Burgan Bank	41	0
		Citibank	3	0
		Denizbank	719	1
		Deutsche Bank	1	0
		HSBC Bank	82	0
		ICBC Turkey Bank	44	0
		ING Bank	238	0
		MUFG Bank Turkey	1	0
		Odea Bank	46	0
		QNB Finansbank	541	1
		Rabobank	1	0
		Turkland Bank	23	0
		Türkiye Garanti Bankası	920	8
	Türkiye’de Şube Açan Yabancı Sermayeli Bankalar	Bank Mellat	3	0
		Habib Bank Limited	1	0
		Intesa Sanpaolo	1	0
		JPMorgan Chase Bank	1	0
		Société Générale (SA)	1	0
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası	1	0	
	Merrill Lynch Yatırım Bank	1	0	
	Pasha Yatırım Bankası	1	0	
	Standard Chartered Yatırım Bankası Türk	1	0	
Katılım Bankaları	Albaraka Türk Katılım Bankası	222	1	
	Kuveyt Türk Katılım Bankası	399	0	
	Türkiye Finans Katılım Bankası	287	0	

Kaynak: TBB (2018) ve Bankalarımız (2018).

Tablo 2.5.’ten de görüldüğü üzere 24 Kasım 2018 tarihi itibarıyla Türkiye’de faaliyet gösteren toplam 28 adet yerli banka bulunmaktadır. Bu bankalardan 21’i mevduat bankası, 4’ü kalkınma ve yatırım bankası, 3 tanesi de katılım bankasıdır.

2.5. TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ: YERLİ VE YABANCI BANKA KARŞILAŞTIRMALARI

Türk bankacılık sisteminde yer alan yerli ve yabancı bankalara ait temel göstergeler aşağıda karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

2.5.1. Aktifler Büyüklükleri

31 Aralık 2017 tarihi itibarıyla Türkiye’de faaliyet gösteren yerli ve yabancı sermayeli bankalara ait aktif verileri Tablo 2.6.’da yer almaktadır.

Tablo 2.6.: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankalara Ait Aktifler (Milyon TL)

	Kamu Sermayeli Bankalar	Özel Sermayeli Bankalar	TMSF’ye Devredilen Bankalar	Yabancı Sermayeli Bankalar	Toplam
Nakit Değerler ve Merkez Bankası Varlıkları	109.287	131.882	1	96.151	337.321
Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar	13.789	17.816	34	10.391	42.030
Bankalar	22.285	17.244	625	26.128	66.282
Para Piyasalarından Alacaklar	2.911	5.179	0	6.802	14.892
Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	93.658	122.097	0	48.480	264.235
Krediler ve Alacaklar	685.694	736.287	1.036	506.383	1.929.400
Factoring Alacakları	0	0	0	628	628
Vadeye Kadar Elde Tutulacak Yatırım	46.089	41.282	835	39.753	127.959
İştirakler	777	675	0	53	1.505
Bağlı Ortaklıklar	10.985	23.848	0	15.457	50.290
Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıklar	72	18	0	158	248
Kiralama İşlemlerinden Alacaklar	0	0	0	0	0
Riskten Korunma Amaçlı Türev Ürünler	0	2.931	0	5.408	8.339
Maddi Duran Varlıklar	9.194	11.446	45	7.119	27.804
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	761	3.280	0	1.203	5.244
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	359	0	0	691	1.050
Vergi Varlığı	1	669	18	880	1.568
Satış Amaçlı Elde Tutulan ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Varlıklar	1.983	828	0	994	3.805
Diğer Aktifler	12.353	14.664	33	10.486	37.536
Toplam Aktifler	1.010.197	1.130.145	3	777.166	2.917.511
Pay (%)	34,6	38,7	0,01	26,6	100

Kaynak: TBB (2017) verilerinden derlenmiştir.

Tablo 2.6.’daki verilere göre 2017 yılsonu itibariyle Türkiye’deki bankacılık sisteminin toplam aktifleri 3.106.539 Milyon TL’lik GSYH’nin %93,9’una ulaşmıştır. Bu aktiflerin %34,6’sı kamu bankalarına, %38,7’si yerli sermayeli özel bankalara ve %26,6’sı da yabancı sermayeli bankalara aittir. Bu sonuçlar, Türk bankacılık sisteminde kamu bankalarının oldukça yüksek bir ağırlığa sahip olduğunu göstermektedir. Finansal piyasalarda serbest rekabet şartlarının oluşabilmesi açısından bankacılık sektöründeki kamu ağırlığının azaltılmasında yarar olduğu düşünülmektedir.

2.4.2. Pasif Büyüklükleri

31 Aralık 2017 tarihi itibariyle Türkiye’de faaliyet gösteren yerli ve yabancı sermayeli bankalara ait pasif büyüklüklerine ilişkin veriler Tablo 2.7.’de verilmektedir.

Tablo 2.7.: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankalara Ait Pasifler (Milyon TL)

	Kamu Sermayeli Bankalar	Özel Sermayeli Bankalar	TMSF’ye Devredilen Bankalar	Yabancı Sermayeli Bankalar	Toplam
Mevduat	614.888	658.568	92	439.637	1.713.185
Pay (%)	35,9	38,4	0,01	25,7	100
Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Borçlar	1.883	12.550	0	8.333	22.766
Alınan Krediler	74.391	124.830	0	117.734	316.955
Para Piyasalarına Borçlar	113.137	65.042	1	29.536	207.716
İhraç Edilen Menkul Kıymetler	43.597	55.793	0	29.624	129.014
Fonlar	8.758	43.844	0	0	52.602
Muhtelif Borçlar	14.428	30.238	50	19.087	63.803
Diğer Yabancı Kaynaklar	17.976	6.163	5	7.557	31.701
Faktoring Borçları	0	0	0	0	0
Kiralama İşlemlerinden Borçlar	0	9	0	23	32
Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Borçlar	0	834	0	788	1622
Karşılıklar	15.380	19.644	152	13.472	48.648
Vergi Borcu	3.174	3.580	8	2.568	9.330
Satış Amaçlı Elde Tutulan ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Varlıklara İlişkin Borçlar	0	0	0	6	6
Sermaye Benzeri Krediler	6.940	24.058	1.677	19.407	52.082
Özkaynaklar	95.644	128.835	643	89.396	314.518
Öz Kaynakların Payı (%)	30,4	41	0,2	28,4	100
Toplam Pasifler	1.010.197	1.130.145	2.628	777.166	2.920.136
Toplam Pasiflerin Payı (%)	34,6	38,7	0,1	26,6	100

Kaynak: TBB (2017) verilerinden derlenmiştir.

Tablo 2.7.’deki verilere göre; Türkiye’deki bankalarda bulunan mevduatların yaklaşık %36’sı kamu bankalarında bulunmakta olup, bu durum finans sektöründeki kamu payının büyüklüğünü ortaya koymaktadır. Serbest piyasa ekonomisi ve tam rekabet koşullarının oluşabilmesi için bankacılık sektöründeki kamu ağırlığının azaltılmasının gerekli olduğu değerlendirilmektedir. Diğer yandan mevduatların yaklaşık %26’sının yabancı bankalarda olduğu görülmekte olup, Türkiye’deki finansal genişliğin ve finansal derinliğin artırılabilmesi için bankacılık sektöründeki yabancı payının artırılmasının gerektiği düşünülmektedir.

Bankacılık sektörünün toplam ödenmiş öz kaynaklarının 314,518 milyar TL olduğu görülmekte olup, bunun yaklaşık %30’u kamu bankalarına, %28’i yabancı bankalara aittir. Yabancı bankaların mevduatlardaki payı %26 iken, öz kaynaklardaki payının %28 olması, yabancı sermayenin ülkeye kazandırdığı sermayenin ve ülke için yararlarının da bir göstergesidir. Son olarak toplam pasiflerin %34,6’sının kamu bankalarına, %38,7’sinin özel

yerli bankalara ve %26,6'sının yabancı bankalara ait olduğu görülmekte olup, bankacılık sektörü içinde kamu paylarının yüksek, yabancı paylarının ise düşük olduğu söylenebilir. Tabloda ayrıca kamu bankalarının 3,174 milyar TL, yerli özel bankaların 3,58 milyar TL ve yabancı sermayeli bankaların da 2,568 milyar TL veri borçlarının olduğu görülmektedir. Bu borçların bir an önce ödenmesi gerekmektedir.

2.4.3. Bankaların Gelir ve Gider Kalemleri

31 Aralık 2017 tarihi itibarıyla Türkiye'de faaliyet gösteren yerli ve yabancı sermayeli bankaların gelir ve gider kalemlerine ait veriler Tablo 2.8.'de yer almaktadır.

Tablo 2.8.: Türkiye'de Faaliyet Gösteren Bankalara Ait Gelir ve Giderler (Milyon TL)

	Kamu Sermayeli Bankalar	Özel Sermayeli Bankalar	TMSF'ye Devredilen Bankalar	Yabancı Sermayeli Bankalar	Toplam
Faiz Gelirleri	80.002	86.346	247	65.391	231.986
Faiz Giderleri	46.677	46.994	137	31.763	125.571
Net Faiz Gelir/Giderleri	33.324	39.352	110	33.628	106.414
Net Ücret ve Komisyon Gelirleri/Giderleri	5.575	10.919	0	8.280	24.774
Temettü Gelirleri	645	746	10	134	1.535
Ticari Kar/Zarar (Net)	-614	-4.319	14	-5.519	-10.438
Diğer Faaliyet Gelirleri	3.652	4.424	137	2.647	10.860
Faaliyet Gelirleri/Giderleri Toplamı	42.583	51.022	86	39.170	132.861
Net Faaliyet Kârı/Zararı	19.671	19.460	86	13.664	52.881
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kâr/Zararı	19.671	20.399	67	15.242	55.379
Sürdürülen Faaliyetler Dönem Net Kâr/Zararı	15.389	16.475	0	12.241	44.105
Durdurulan Faaliyetler Vergi Öncesi Kâr/Zararı	35	37	0	28	100
Net Dönem Kârı / Zararı	15.389	16.475	67	12.227	44.158
Pay (%)	34,8	37,3	0,2	27,7	100

Kaynak: TBB (2017) verilerinden derlenmiştir.

Tablo 2.8.'deki verilere göre Türkiye'de faaliyet gösteren bankaların 2017 yılı net kârı 44,1 milyar TL olup, bunun %34,8'i kamu sermayeli bankalara, %37,3'ü yerli sermayeli özel bankalara ve %27,7'si yabancı sermayeli bankalara aittir. Bankacılık sektörü aktif ve pasiflerinin %26,6'sını elinde bulunduran yabancı sermayeli bankaların, toplam kârın %27,7'sini elde etmiş olmaları, bu bankaların, yerli bankalara göre daha verimli çalıştıklarının bir göstergesini oluşturmaktadır. Net ticari kâr/zararlara bakıldığında; bütün banka gruplarının bu alanda zarar ettikleri, devlet bankalarının zararlarının daha az, yabancı

bankaların zararlarının ise daha çok olduğu görülmektedir. Yabancı sermayeli bankaların net ücret ve komisyon gelirlerinin yüksek olduğu dikkati çekmektedir. Yabancı bankaların ülkeye yaklaşık 3 milyar TL’lik vergi geliri kazandırdığı görülmektedir.

2.4.4. Finansal Oranlar

Finansal oranlar, firmaların belirli koşulları sağlayıp sağlamadıklarını ve kendi aralarında hangilerinin daha verimli/başarılı çalıştığını gösteren oranlar olup, finansal çalışmalarda sıklıkla kullanılmaktadırlar. Oranı belirlenmek istenen iki değişken birbirine bölümdükten sonra 100 ile çarpılarak, yüzde haline getirilen bu oranlardan, ülke bilançolarının uluslararası karşılaştırmalarında da yararlanılmaktadır. 31 Aralık 2017 tarihi itibarıyla Türkiye’deki bankacılık sistemine ait temel rasyolar Tablo 2.9.’da yer almaktadır.

Tablo 2.9.: Türkiye’deki Bankacılık Sistemine Ait Temel Rasyolar (%)

		Kamu Sermayeli Bankalar	Özel Sermayeli Bankalar	TMSF’ye Devredilen Bankalar	Yabancı Sermayeli Bankalar
Sermaye Yeterliliği	Sermaye Yeterlilik Oranı	15,0	16,1	70,7	18,5
	Özkaynaklar / Toplam Aktifler	9,5	11,4	24,5	11,5
	(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	6,9	7,4	22,7	7,7
	Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	-12,6	-71,8	1,6	-80,2
	(Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar	1,4	-0,8	1,6	-0,5
Bilanço Yapısı	TP Aktifler / Toplam Aktifler	65,7	61,1	62,4	61,1
	TP Pasifler / Toplam Pasifler	63,5	50,4	62,8	49,0
	YP Aktifler / YP Pasifler	94,0	78,5	101,1	76,4
	TP Mevduat / Toplam Mevduat	62,6	49,5	71,8	49,3
	TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	71,9	67,0	17,6	69,2
	Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	60,9	58,3	3,5	56,6
	Alınan Krediler / Toplam Aktifler	7,4	11,0	0	15,1
Aktif Kalitesi	Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	15,2	16,3	33,1	13,4
	Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	67,9	65,1	39,4	65,2
	Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	111,5	111,8	1.121,9	115,2
	Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	2,7	3,1	5,1	3,7
	Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,4	0,6	0,1	0,9

	Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler	86,0	79,6	99,0	74,4
	Duran Aktifler / Toplam Aktifler	2,6	4,0	1,8	3,8
	Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	25,1	23,1	0,3	26,7
Likidite	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	23,9	26,0	25,1	24,2
	Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	40,5	46,8	1.099,6	44,2
	TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	10,8	11,6	20,4	9,5
Kârlılık	Ortalama Aktif Karlılığı	1,7	1,5	3,5	1,5
	Ortalama Özkaynak Karlılığı	17,5	13,6	14,5	13,7
	Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	1,9	1,8	3,3	2,0
Gelir-Gider Yapısı	Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	2,9	2,8	4,2	3,6
	Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	67,8	61,9	80,1	71,8
	Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler	0,9	1,0	1,0	0,7
	Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler	1,5	0,9	1,9	2,2
	Personel Giderleri / Diğer Faaliyet Giderleri	40,4	44,3	49,7	42,7
	Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri	59,9	53,7	54,2	32,0

Kaynak: TBB (2017). Not: TP; Türk Parası, YP; Yabancı Para.

Tablo 2.9.'daki oranlar arasında yer alan *sermaye yeterlilik oranı*, 1988 yılında yayımlanan Basel I düzenlemeleri çerçevesinde bankaların sağlaması gereken eşik değerlerden biri olarak belirlenmiş ve uluslararası çoğu banka/ülke tarafından kabul edilmiştir. Bu koşula göre; bir bankanın öz kaynaklarının yükümlülüklerine (gerçekleştirdiği kredi işlemlerine) oranı %8'in altına düşmemelidir. Türkiye'de bankacılık sistemini denetlemekle görevli olan Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu (BDDK), Türkiye'de bankacılık sektörünün ekonomik şoklara karşı dayanıklılığını artırabilmek için bu oranı %50 oranında artırarak, Türkiye'de faaliyet gösteren bankalar için sermaye yeterlilik katsayısının %12'ye çıkartmıştır. Tablo 2.9.'daki verilere bakıldığında Türkiye'deki bütün bankacılık kesimlerinin bu koşulu fazlasıyla sağladığı görülmektedir. Bununla birlikte sermaye yeterlilik katsayısı en düşük olan banka grubunun kamu sermayeli bankalar olduğu (%15), sermaye yeterlilik katsayısı en yüksek olan banka grubunun ise yabancı sermayeli bankalar (%18,5) olduğu görülmektedir. Bu durum, yabancı finans kuruluşlarının daha temkinli hareket ettiklerini göstermektedir. TMSF'ye devredilmiş olan

Birleşik Fon Bankasının ise faaliyetleri büyük oranda askıya alındığı için, daha önceden kullandığı krediler haricinde kredi veremediği ve bu nedenle de sermaye yeterlilik oranının %70,1 gibi oldukça yüksek bir değer aldığı görülmektedir.

Bankaların sermaye yeterliliğini ölçmede kullanılan oranlardan *özkaynaklar/toplam aktifler* de benzer bir durumu (sermaye yeterliliğini) ifade etmekte olup, bu oranın da yüksek olması, ilgili bankanın finansal krizler karşısında daha dayanıklı olmasını sağlayacaktır (Taşkın, 2011: 294). Bu oran noktasında da kamu bankalarının daha zayıf (%9,5), yabancı sermayeli bankaların daha sağlam (%11,5) ve temkinli oldukları görülmektedir.

Sermaye yeterlilik oranlarından (*özkaynaklar - duran aktifler*)/*toplam aktifler* oranı hesaplanırken, bankaların öz kaynaklarından, hemen paraya çevrilemeyecek olan varlıklarının değeri düşülmekte, sonra toplam aktiflere oranlanmaktadır. Burada Duran Aktifler;

$$\text{Duran Aktifler} = \text{İştirakler (net)} + \text{Bağlı Ortaklıklar (net)} + \text{Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıklar (net)} + \text{Maddi Duran Varlıklar (net)} + \text{Maddi Olmayan Duran Varlıklar} + \text{Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar} + \text{Takipteki Krediler} - \text{Özel Karşılıklar}$$

şeklinde hesaplanmaktadır (TBB, 2017). Bu oranın da yüksek olması, ilgili bankanın finansal krizler karşısında daha dayanıklı olduğunu göstermekte olup, bu noktada da kamu bankalarının daha zayıf (%6,9), yabancı sermayeli bankaların daha sağlam (%7,7) ve temkinli oldukları görülmektedir.

Sermaye yeterlilik oranlarından *net bilanço pozisyonu/özkaynaklar* hesaplanırken kullanılan net bilanço pozisyonu; Bankalarca Kamuya Açıklanacak Finansal Tablolar ile Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Hakkında Tebliğ" kapsamındaki Dipnotların "Mali Bünye" ile ilgili bölümündeki "Kur Riskine İlişkin Bilgiler" tablosundan yararlanılarak hesaplanmaktadır (TBB, 2017). Banka öz kaynaklarının, döviz kur riskine karşı yeterli olup olmadığının göstergelerinden olan net bilanço pozisyon/özkaynaklar oranının taşıdığı eksi (-) değer banka öz kaynaklarının, kur riskini karşılamada yetersiz olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, oranın hesabında dövize endeksli kredilerin, döviz yükümlülüğü olarak hesaba katılmadığını da dikkate almak gerekir (Akgüç, 2012). Bu oranın yükselmesi, bankaların açık pozisyonlarının arttığını ve kur riskine daha duyarlı hale geldiklerini göstermektedir. Tablo 2.9.'daki net bilanço pozisyonu/özkaynaklar oranının kamu bankalarında -%12,6; özel sektöre ait bankalarda -%71,8, yabancı sermayeli bankalarda ise

-%80,2 olduğu görülmektedir. Yabancı sermayeli bankalar, döviz ihtiyaçlarını kendi ülkelerinden de sağlayabileceği için görece daha az riskli kabul edilebilirler. Bu durumda özel sektöre ait bankaların kur riskinin çok daha yüksek olduğu söylenebilir.

Sermaye yeterlilik oranlarından (*net bilanço pozisyonu + net nazım hesap pozisyonu*)/*özkaynaklar* oranı, net bilanço pozisyonu/özkaynaklar oranına, net nazım pozisyonunun da eklenmesiyle elde edilmektedir. Bu oranda yer alan Nazım Hesaplar; tek düzen hesap planında 9 ile başlayan hesaplar olup, bu hesaplar mali tabloların aritmetiğine doğrudan etki etmezler. Diğer hesaplar, işletmenin; varlık, kaynak, gelir ve giderlerini azaltıp artırırken, nazım hesaplar daha ziyade bilgi amaçlı kullanılan yan hesaplardır (Yarbaşı, 2008). Tablo 2.9.'daki söz konusu oranlara bakıldığında; nazım hesapların, bankaların sermaye yeterliliklerini olumlu yönde etkilediği, iyileşmenin en fazla yabancı sermayeli bankalarda ve özel sektöre ait bankalarda yaşandığı görülmektedir.

Bankaların bilanço yapıları hakkında fikir sahibi olmayı sağlayan *TP aktifler/toplam aktifler* ile *TP pasifler/toplam pasifler*; bankaların toplam aktifleri ve pasifleri içindeki Türk Parası cinsi varlıkların miktarını göstererek, bankaların döviz krizlerine karşı dayanıklılığı hakkında fikir vermektedir. Bu oranların yüksek olması, bankaların daha çok ulusal parayla işlem yaptıklarını ve kur riskinden daha az etkilendiklerini göstermektedir (Kurt ve Köse, 2017). Tablo 2.9.'daki söz konusu oranlara bakıldığında; kamu bankalarının daha fazla ulusal parayla işlem yaptıkları ve kur riskinden kaçındıkları, yerli özel sektöre ait bankaların ve yabancı sermayeli bankaların ise döviz riskinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

YP aktifler/YP pasifler; bankaların Yabancı Para cinsinden gerçekleştirdikleri işlemler (dağıttıkları krediler, alacakları) ile yabancı para cinsinden borçları arasındaki ilişkiyi göstermekte olup, bu oranın yüksek olması, bankaların kur risklerinin de yükseldiğine işaret etmektedir (Ekşi vd., 2016). Tablo 2.9.'daki bu oranlara bakıldığında; devlet bankalarının (%94) kur şokları karşısında daha kırılgan bir konumda buldukları, buna karşılık yabancı sermayeli bankaların kur risklerinin daha düşük olduğu (%76,4) söylenebilir.

Bilanço yapısı göstergelerinden *TP mevduat/toplam mevduat*; bankaların topladıkları mevduatlar içinde ulusal paranın payını göstermektedir. Tablo 2.9.'daki söz konusu oranlara bakıldığında; kamu bankalarının mevduatlarının %62,6'sının, özel sektöre ait bankalardaki mevduatların %49,5'inin ve yabancı sermayeli bankalardaki mevduatların %49,3'ünün TL cinsinden olduğu görülmektedir. TMSF'ye devredilen bir tek banka olduğu için, bu bankaya

ait %71,8'lik oran hariç tutulursa, kamu bankalarının en yüksek oranda TL mevduata sahip olduğu görülmektedir.

Benzer şekilde, bilanço yapısı göstergelerinden olan *TP krediler ve alacaklar/toplam krediler ve alacaklar*; bankaların ulusal para cinsinden açtıkları kredi miktarlarını ve alacaklarını göstermesi bakımından önemlidir. Tablo 2.9.'daki söz konusu oranlara bakıldığında; en fazla devlet bankalarının TL cinsinden kredi dağıttığı (%71,9), özel bankaların ise görece daha az TL kredi dağıttığı görülmektedir. Burada ilginç olan; yabancı sermayeli bankaların, özel sektöre ait ulusal bankalardan oransal olarak daha fazla TL cinsi kredi dağıtmış olmasıdır.

Bilanço yapısı göstergelerinden *toplam mevduat/toplam aktifler*; dağıtılan kredilerin ne kadarının müşterilerden toplanan mevduatlardan sağlandığını göstermekte olup, bu oranın yüksek olması, bankaların kur riskini azaltır, uluslararası finansal risklerden korunma becerisini artırır (Öksüzkaya vd., 2018). Tablo 2.9.'daki söz konusu oranlara bakıldığında; kamu bankaların dağıttıkları kredilerin %62,6'sının mudilerden toplanan mevduatlardan oluştuğu, özel sektör bankaları ve yabancı sermayeli bankaların ise daha çok sendikasyon kredileriyle elde ettikleri fonları kredi olarak dağıttıkları görülmektedir.

Aktif kalitesi, bankaların temel amacı olan karlılığının ve faaliyetlerini sürdürebilmesindeki temel unsur olan varlığının devamlılığı için en önemli faktörlerden biridir (Ayvalı, 2015: 1). Bu göstergelerinden *finansal varlıklar (net)/toplam aktifler*; bankaların alacakları içinde hisse senedi ve tahvil gibi varlıkların miktarını göstermekte olup, Tablo 2.9.'daki söz konusu oranın özel sektör bankalarında %16,3 ile en yüksek, yabancı sermayeli bankalarda ise %13,4 ile en düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Aktif kalitesi göstergelerinden olan *toplam krediler ve alacaklar/toplam aktifler*; bankaların alacakları içinde toplam kredi ve alacakların payını göstermektedir. Genel olarak mevduatların krediye dönüştürülmesi, bankaların net faiz marjını ve kârlılık düzeyini artıracaktır. Ancak, bir banka toplam kredi/toplam aktif oranını arttırırken daha çok risk alıyorsa, bu bankanın kârlarının düşmesi de beklenebilir (Taşkın, 2011: 294). Bu nedenle bu değişkenin büyüklüğü konusunda net bir şey söylemek mümkün değildir. Tablo 10'da bu oranın devlet bankalarında %67,9 ile en yüksek, özel sektör bankaları ve yabancı sermayeli bankalarda ise %65 ile birbirine eşit olduğu görülmektedir.

Toplam krediler ve alacaklar/toplam mevduat oranının yüksek olması, bir anlamda bankaların üstlendikleri riskin de bir ölçütüdür. Bu nedenle söz konusu oranın artması,

bankaların aktif kalitelerinin bozulduğunu göstermektedir (Elmacı vd., 2013). Tablo 2.9.'daki bu oranın yabancı sermayeli bankalarda %115,2 ile en yüksek, devlet bankalarında %111,5 ile en düşük olmakla birlikte, oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Takipteki krediler/toplam krediler ve alacaklar; bankaların batık/sorunlu kredilerini göstermesi bakımından önemli olup, bu oranın artması, bankalar için likidite ve özkaynak sorunlarına neden olabilecektir. Tablo 2.9.'daki bu oranın yabancı sermayeli bankalarda %3,7 ile en yüksek, devlet bankalarında %2,7 ile en düşük olduğu görülmektedir.

Aktif kalitesinin olumsuz göstergelerinden biri olan *duran aktifler/toplam aktifler*; bilanço içinde faiz getirisi olmayan duran aktiflerin, toplam aktifler içindeki payını göstermekte olup, bu oranın artmasının, bankaların kârlılık performansını olumsuz etkilemesi beklenmektedir (Atasoy, 2007: 66). Tablo 2.9.'daki bu oranın kamu bankalarında %2,6 ile en düşük, özel bankalarda ise %4 ile en yüksek olduğu görülmektedir. Bu noktada kamu bankalarının daha verimli çalıştıkları söylenebilir.

Aktif kalitesinin göstergelerinden biri olan *tüketici kredileri/toplam krediler ve alacaklar*; bankaların dağıttığı toplam krediler ve alacakları içinde tüketici kredilerinin payını göstermektedir. Tüketici kredileri bankalar açısından perakende bir kredi türü olmakla birlikte, bankalara daha fazla kâr sağlayan, görece daha kolay tahsil edilebilen krediler olduğu için, bu oranın artması, bankaların aktif kalitesinin iyileştiğini göstermektedir (Ayvalı, 2015). Tablo 2.9.'daki bu oranın en yüksek olduğu bankaların, %26,7 ile yabancı sermayeli bankalar olduğu, en düşük olduğu bankaların ise %23,1 ile özel sektöre ait bankalar olduğu görülmektedir. Bu durumda; yabancı sermayeli bankaların aktif kalitelerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Rasyolar arasında önemli bir yere sahip olan likidite göstergelerinin yüksek olması, bankalar açısından olumlu bir durumdur. Tablo 2.9.'da Türkiye'de faaliyet gösteren bankaların *likit aktifler/toplam aktifler* oranlarının özel sektöre ait yerli bankalarda %26 ile en iyi, kamuya ait bankalarda %23,9 ile en düşük olduğu; *likit aktifler/kısa vadeli yükümlülükler* oranlarının yine özel sektöre ait yerli bankalarda %46,8 ile en iyi; kamuya ait bankalarda %40,5 ile en düşük olduğu ve son olarak *TP likit aktifler/toplam aktifler* oranının özel sektöre ait yerli bankalarda %11,6 ile en iyi; yabancı sermayeli bankalarda %9,5 ile en düşük seviyede olduğu görülmektedir.

Rasyolar arasında yer alan son bölüm, bankaların gelir-gider yapısına ilişkin oranlar olup, bunlar arasında gelirlerle ilgili oranların büyük, giderlerle ilgili oranların ise küçük

olması tercih edilmektedir. Tablo 2.9.'da Türkiye'de faaliyet gösteren bankaların *özel karşılıklar sonrası net faiz geliri/toplam aktifler* oranlarının yabancı sermayeli bankalarda %3,6 ile en yüksek; özel sektöre ait bankalarda %2,8 ile en düşük düzeyde olduğu; *özel karşılıklar sonrası net faiz geliri/toplam faaliyet gelirleri (giderleri)* oranlarının yabancı sermayeli bankalarda %71,8 ile en yüksek; özel sektöre ait bankalarda %61,9 ile en düşük düzeyde olduğu; *faiz dışı gelirler (net)/toplam aktifler* oranlarının bankalar arasında birbirine yakın değerler aldığı; bankaların gerçekleştirdikleri transferlerden aldığı ücretler, hesap işletim ücreti, kart aidatı ve kredi işlemlerinden aldığı komisyonlardan oluşan *diğer faaliyet giderleri/toplam aktifler* oranının yabancı sermayeli bankalarda %2,2 ile en yüksek, özel sektöre ait bankalarda %0,9 ile en düşük düzeyde olduğu; *personel giderleri/diğer faaliyet giderleri* oranının %44,3 ile özel sermayeli bankalarda en yüksek değerini alırken, kamu bankalarında %40,4 ile en düşük değerini aldığı ve son olarak *faiz dışı gelirler (net)/diğer faaliyet giderleri* oranının kamu bankalarında %59,9 ile en yüksek; %32 ile yabancı sermayeli bankalarda en düşük olduğu görülmektedir.

2.4.5. İşlem Hacimleri

Türkiye'de faaliyet gösteren bankaların işlem hacimleriyle ilgili temel bilgiler Tablo 2.10.'da yer almaktadır.

Tablo 2.10.: Türkiye'de Faaliyet Gösteren Bankaların İşlem Hacimleri İle İlgili Temel Bilgiler (Milyon TL)

	Kamu Sermayeli Bankalar	Özel Sermayeli Bankalar	TMSF'ye Devredilen Bankalar	Yabancı Sermayeli Bankalar	Toplam
Toplam Mevduat	614.888	658.568	92	439.637	1.713.185
Pay (%)	35,9	38,4	0,01	25,7	100
Toplam Aktifler	1.010.197	1.130.145	3	777.166	2.917.511
Pay (%)	34,6	38,7	0,01	26,6	100
Toplam Pasifler	1.010.197	1.130.145	2.628	777.166	2.920.136
Toplam Pasiflerin Payı (%)	34,6	38,7	0,1	26,6	100

Kaynak: TBB (2017) verilerinden derlenmiştir.

Tablo 2.10.'daki bilgilere göre Türkiye'deki mevduatların %38,4'ü özel sermayeli bankalarda bulunurken; %35,9'u kamu bankalarında, %25,7'si yabancı sermayeli bankalarda bulunmaktadır. Aktif ve pasif büyüklükleri itibarıyla bakıldığında özel bankalar %38,7 ile ilk sırada yer alırken, kamu bankaları %34,6 ile ikinci, yabancı sermayeli bankalar %26,6 ile son sırada yer almaktadır.

2.4.6. Şube Sayıları

Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların yurtiçi ve yurtdışında açılmış şube sayıları Tablo 2.11.’de yer almaktadır.

Tablo 2.11.: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankaların Şube Sayıları

Yerli Sermayeli			Yabancı Sermayeli		
Banka Adı	Yurtiçi Şube Sayısı	Yurtdışı Şube Sayısı	Banka Adı	Yurtiçi Şube Sayısı	Yurtdışı Şube Sayısı
Ziraat Bankası	1757	23	Alternatifbank	49	0
Halk Bankası	989	6	Arap Türk B.	7	0
Vakıflar Bankası	947	3	Bank of China	1	0
Adabank	1	0	Burgan Bank	41	0
Akbank	781	1	Citibank	3	0
Anadolubank	112	0	Denizbank	719	1
Fibabanka	78	0	Deutsche Bank	1	0
Şekerbank	273	0	HSBC Bank	82	0
Turkish Bank	12	0	ICBC Turkey B.	44	0
Türk Ekonomi Bankası	500	4	ING Bank	238	0
Türkiye İş Bankası	1335	22	MUFG B. Turkey	1	0
Yapı ve Kredi Bankası	865	1	Odea Bank	46	0
Birleşik Fon Bankası	1	0	QNB Finansbank	541	1
İller Bankası	19	0	Rabobank	1	0
Türk Eximbank	12	0	Turkland Bank	23	0
Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası	1	0	Garanti Bankası	920	8
Aktif Yatırım Bankası	9	0	Bank Mellat	3	0
Diler Yatırım Bankası	1	0	Habib Bank Ltd.	1	0
GSD Yatırım Bankası	2	0	Intesa Sanpaolo	1	0
İstanbul Takas ve Saklama Bankası	1	0	JPMorgan Chase Bank	1	0
Nurol Yatırım Bankası	1	0	Société Générale	1	0
Türkiye Sınai Kal. Ban.	3	0	BankPozitif	1	0
Ziraat Katılım Bankası	72	0	Merrill Lynch Yatırım Bank	1	0
Vakıf Katılım Bankası	77	0	Pasha Yatırım B.	1	0
			Standard Chartered	1	0
			Albaraka Türk	222	1
			Kuveyt Türk	399	0
			Türkiye Finans	287	0
Toplam	7849	60	Toplam	3636	11

Kaynak: TBB (2018)

Tablo 2.11.’de yer bilgilere göre Türkiye’de faaliyet gösteren 24 yerli bankanın 7.849’u yurtiçinde 60’ı yurtdışında olmak üzere toplam 7.909 şubesi bulunurken, yabancı sermayeli bankaların 3.636’sı yurtiçinde, 11’i yurtdışında olmak üzere toplam 3.647 şubesi bulunmaktadır. Yerli bankalar arasında Ziraat Bankası 1.780 şube ile ilk sırada yer alırken, onu 1.357 şube ile Türkiye İş Bankası, 995 şube ile Halk Bank ve 950 şube ile Vakıflar Bankası takip etmektedir. Türkiye’de faaliyet gösteren 28 yabancı sermayeli banka arasında

Garanti Bankası 928 şube ile ilk sırada, Denizbank 720 şube ile ikinci sırada ve QNB Finansbank 542 şube ile üçüncü sırada yer almaktadır. Tablo 2.11.'de dikkat çeken bir nokta da yabancı sermayeli bankalardan 10 tanesinin sadece 1 şubesinin bulunmasıdır.

2.4.7. Çalışan Sayıları

Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların yurtiçi ve yurtdışı şubelerinde çalışan toplam personel sayıları Tablo 2.12.’de yer almaktadır.

Tablo 2.12.: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankalarda Çalışan Sayıları

Banka Adı	Çalışan Sayısı	Banka Adı	Çalışan Sayısı
Ziraat Bankası	24.554	Alternatifbank	947
Halk Bankası	17.851	Arap Türk B.	299
Vakıflar Bankası	16.097	Bank of China	
Adabank	29	Burgan Bank	978
Akbank	13.884	Citibank	421
Anadolubank	1.817	Denizbank	12.254
Fibabanka	1.633	Deutsche Bank	119
Şekerbank	3.591	HSBC Bank	2.478
Turkish Bank	230	ICBC Turkey B.	810
Türk Ekonomi Bankası	9.464	ING Bank	4.935
Türkiye İş Bankası	24.868	MUFG B.Turkey	70
Yapı ve Kredi Bankası	17.944	Odea Bank	1.185
Birleşik Fon Bankası	225	QNB Finansbank	12.007
İller Bankası	2.439	Rabobank	35
Türk Eximbank	635	Turkland Bank	523
Türkiye Kalkınma ve Yatırım B.	553	Garanti Bankası	18.850
Aktif Yatırım Bankası	656	Bank Mellat	50
Diler Yatırım Bankası	19	Habib Bank Ltd.	18
GSD Yatırım Bankası	31	Intesa Sanpaolo	30
İstanbul Takas ve Saklama B.	281	JPMorgan Chase Bank	60
Nurol Yatırım Bankası	49	Société Générale	47
Türkiye Sınai Kal. Ban.	375	BankPozitif	79
Ziraat Katılım Bankası	890	Merrill Lynch Yatırım B.	47
Vakıf Katılım Bankası	724	Pasha Yatırım B.	45
		Standard Chartered	29
		Albaraka Türk	3.899
		Kuveyt Türk	5.749
		Türkiye Finans	3.767
Toplam	138.839	Toplam	52.766
Genel Toplam		191.605	
Toplam İstihdam İçindeki Payı (%)	72,4	Toplam İstihdam İçindeki Payı (%)	27,6

Kaynak: TBB (2018) ve TKBB (2018).

Tablo 2.12.'de yer bilgilere göre Türkiye'de bankacılık sektöründe toplam 191.605 kişi istihdam edilmekte olup, bunlardan %72,4'ü yerli; %27,6'sı yabancı sermayeli bankalarda çalışmaktadırlar. Burada da görüldüğü üzere; yabancı bankalar Türkiye'de istihdama da önemli katkılar sunmaktadırlar.

BÖLÜM III

3. LİTERATÜR ÖZETİ

Çalışmanın bu bölümünde; Türkiye'deki ve diğer ülkelerdeki bankaların finansal performansının ölçülmesine yönelik yapılmış çalışmaların özeti, yayınlanma tarihi sırasına göre sunulmuştur.

3.1. TÜRKİYE'DEKİ BANKALAR İÇİN YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Cingi ve Tarım (2000), Türkiye'deki bankacılık sisteminin finansal performansını, 4'ü kamu sermayeli, 17'si özel sermayeli 21 bankanın 1989-1996 dönemi verilerini kullanarak, veri zarflama analizi (VZA) yöntemiyle incelemiştir. Çalışma kapsamında Malmquist Toplam Faktör Verimliliği Endeksi de oluşturan araştırmacılar, 6 faktörlü CCR-VZA modelinden yararlanmışlardır. Analiz sonucunda özel sektöre ait bankaların, kamu bankalarından daha verimli çalıştığı, analiz dönemi boyunca en verimli çalışan bankaların; Akbank, Koçbank ve İmar Bankası olduğu görülmüştür. Araştırmacılar bu değerlendirmede kamu bankalarının yeterince etkin çıkmamalarının nedenin, bu bankaların ölçek büyüklüğü (aşırı büyük olmaları) olduğunu ifade etmişlerdir.

Türker Kaya (2001), Türk Bankacılık sisteminin finansal performansını 1986:M01-2000:M10 dönemi için en küçük kareler (EKK) yöntemiyle analiz ettiği çalışmasında yıllık net faiz marjını; bankacılık sektörü toplam varlıklarının M2 geniş para arzına oranının -0.04; vergi, resim, harç ve primler / toplam varlıklar oranının 4,95; bir ay gecikmeli net faiz marjının 0,57 oranında etkilediğini tespit etmiştir. Çalışmada ayrıca makroekonomik yapıdaki sürdürülebilirliği temsil eden cari işlemler dengesi/Merkez Bankası rezervleri oranındaki artışların, net faiz marjını negatif etkilediği görülmüş olup, araştırmacı bu durumun; cari işlemler dengesindeki bozulmanın, finansal sistemin sürdürülebilirliği noktasındaki endişe ve olumsuz bekleyişleri artırmasından kaynakladığını ifade etmiştir.

Türker Kaya (2002); Türkiye'deki Bankacılık sisteminin finansal performansını etkileyen faktörleri, 1997-2000 dönemi için panel veri analizi yöntemiyle incelemiş ve öz kaynaklar, likidite, personel harcamaları, mevduatlar ve piyasa payının, bankacılık sektörü kârlılığını anlamlı düzeyde etkilediğini tespit etmiştir. Çalışmada ayrıca; enflasyon ve konsolide bütçe açığının da bankacılık sektörü kârlılığı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkilerinin olduğu belirlenmiştir.

Tunay ve Silpar (2006a; 2006b), aynı yıl gerçekleştirdikleri ve birbirinin devamı niteliğinde olan iki çalışmada, Türk ticari bankacılık sektörünün kârlılığını, 34 bankanın 1960-2004 dönemi verilerini kullanarak, kümeleme analizi yöntemiyle incelemiş ve bankaların kontrol edebildikleri içsel değişkenlerin banka performansları üzerinde önemli ölçüde etkili olduğunu, ayrıca enflasyon ve milli gelir gibi makroekonomik değişkenlerin de banka performanslarının önemli açıklayıcıları olduğunu tespit etmişlerdir.

Yıldırım (2008), Türk bankacılık sektöründe kârlılığın belirleyicilerini, 2002:M02-2007:M12 dönemi bankacılık sektörü verilerini kullanarak EKK yöntemiyle analiz etmiş ve bankaların aktif kârlılığını enflasyonun -0,06; bütçe dengesinin 0,0002; sanayi üretim endeksinin 0,004; bilanço dışı işlemlerin -0,01; Özkaynaklar/varlıklar oranının 0,12 oranında etkilediğini tespit etmiştir.

Gülhan ve Uzunlar (2011); Türkiye’de faaliyet gösteren 29 yerli ve yabancı banka ticari bankanın 1990-2000 ve 2002-2008 dönemi verilerini kullanarak, her bir dönem için ayrı ayrı gerçekleştirdiği panel veri analizleri sonucunda; faaliyet giderleri, sermaye yeterliliği, likidite durumu, menkul kıymet cüzdanı, banka büyüklüğü ve takipteki krediler gibi bankalara özgü içsel faktörlerin aktif kârlılığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu tespit etmiştir. Çalışmada ayrıca banka kârlılığı üzerinde içsel faktörlerin, dışsal faktörlere göre daha etkili olduğu bulgusuna da ulaşılmıştır.

Taşkın (2011), Türkiye’de faaliyet gösteren yerli ve yabancı sermayeli finansal performansını etkileyen içsel ve dışsal faktörleri, 1995-2009 dönemi için 494, yabancı sermayeli bankalara ait 181 adet dengesiz panel verisini kullanarak, analiz etmiştir. Çalışmada performans ölçütü olarak aktif kârlılığı, öz sermaye kârlılığı ve net kâr marjı dikkate alınmıştır. Çalışmada, takipteki kredilerin toplam kredilere oranının ve personel giderlerinin aktif kârlılığı üzerinde negatif, bilanço dışı faaliyetler/toplam aktifler oranının ise pozitif etkisinin olduğu, sermaye yeterlilik oranı ve takipteki krediler/toplam krediler oranının öz sermaye kârlılığı üzerinde negatif, bilanço dışı faaliyetler/toplam aktifler oranının ise pozitif etkisinin olduğu, toplam krediler/aktifler oranının ve aktif büyüklüğünün net kâr marjı üzerinde negatif, bilanço dışı gelirler toplam aktifler oranının ise pozitif etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Yine bu çalışmada yabancı sermayeli bankaların net faiz marjının, yerli bankalara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Son olarak; banka performansının daha çok içsel faktörlerden etkilendiği dile getirilmiştir.

İskenderoğlu vd. (2012), Türkiye’de ticari bankalarının büyüklük, büyüme ve sermaye yapısı kararlarının kârlılık üzerindeki etkilerini, Borsa İstanbul’da işlem gören 13 ticari bankanın 2004-2009 dönemi çeyreklik verilerini kullanarak, sistem GMM yöntemiyle analiz etmişlerdir. Çalışma sonucunda; sermaye yapısına ilişkin oranların kârlılık üzerinde negatif, büyüklük ve büyümenin ise kârlılık üzerinde pozitif etkilerinin olduğu ortaya konulmuştur.

Acaravcı ve Çalım (2013), Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların kârlılığına etki eden içsel ve dışsal faktörleri, 44 bankanın 1998-2011 dönemi çeyreklik verilerini kullanarak kamu, özel ve yabancı banka sermayeli bankalar için ayrı ayrı Johansen (1988) eşbütünleşme testiyle analiz etmiştir. Çalışma sonucunda; likidite oranının kârlılık üzerinde kamu bankaları için negatif, özel ve yabancı bankalar için ise pozitif etkisinin olduğu, mevduat/toplam varlık oranının sadece kamu bankalarında kârlılık üzerinde pozitif, kredi/toplam varlık oranının özel bankalarda kârlılık üzerinde negatif, yabancı bankalarda ise pozitif etkisinin olduğu, öz sermaye/toplam varlıklar oranının ise kamu bankaları ve özel bankalarda kârlılık üzerinde pozitif, yabancı bankalarda ise negatif etkisinin olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada ayrıca bankalara özgü içsel faktörlerin kârlılık üzerinde dışsal faktörlere göre daha etkili olduğu görülmüştür.

Sevim ve Eyüboğlu (2016), Türkiye’de faaliyet gösteren ticari bankaların performanslarının içsel belirleyicilerini tespit edebilmek için Borsa İstanbul’da işlem gören 13 ticari bankanın 2002-2013 dönemi verilerini kullanarak, rassal etkiler modeliyle gerçekleştirdikleri analizde banka performansı en fazla etkileyen değişkenlerin; Aktiflerin Net Faiz Getirisi, Kredilerden Alınan Faizler/Ortalama Krediler, Kredilerin Ortalama Getirisi ve Krediler/Toplam Aktifler verileri olduğunu tespit etmiştir.

Bora ve Arslan (2017), Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların 2015 yılındaki finansal performanslarını, oran analizi yöntemiyle incelemiş ve şube sayısı, personel sayısı, aktif büyüklüğü, dağıtılan krediler, toplanan mevduat ve kârlılık noktasında Garanti Bankası, Denizbank ve Finans Bank’ın ilk üç sırayı aldıklarını tespit etmiştir.

Kırkiç (2018), Türkiye’de faaliyet gösteren ticari bankaların performansını etkileyen faktörleri belirleyebilmek için 28 bankaya ait 2002-2016 dönemi verilerini kullanarak, panel veri analizi yöntemiyle gerçekleştirdiği çalışmada bankaların performansını; sermaye yeterliliği oranı, faiz geliri ve faiz dışı gelir değişkenlerinin pozitif, faiz gideri, diğer faaliyet giderleri ve enflasyon oranının ise negatif etkilediğini tespit etmiştir.

Altumur vd. (2018), Türkiye'deki 21 yabancı sermayeli banka arasından aktif büyüklüğüne göre seçilen en büyük 10 bankanın 2006-2016 dönemindeki performansını CAMELS analizi yöntemiyle incelemiş ve bu bankaların finansal performanslarının 2006-2008 döneminde yüksek olduğu, 2008 küresel ekonomik krizinin etkisiyle 2009-2012 döneminde düştüğü, sonrasında tekrar artmaya başladığı belirlenmiştir.

Türkiye için yapılan çalışmalarda genellikle çalışmada yabancı sermayeli bankaların net faiz marjının, yerli bankalara göre daha yüksek olduğu ve yabancı sermayeli bankaların daha kârlı olduğunun tespit edildiği görülmektedir.

3.2. DİĞER ÜLKELERDE BANKALAR İÇİN YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Boyd ve Runkle (1993), ABD'deki bankaların aktif kârlılığı ve banka büyüklüğü arasındaki ilişkiyi, 1972-1990 dönemi verilerini kullanarak analiz ettiği çalışmada, kârlılık ölçütü olarak bankalara ait hisse senetlerinin fiyatlarını kullanmış ve banka büyüklüğünün, bankaların aktif kârlılığını olumsuz yönde etkilediğini tespit etmiştir. Çalışmada ayrıca; finansal kaldıraç ve banka büyüklüğü arasında pozitif bir ilişki de tespit edilmiştir.

Guru vd. (1999), Malezya'da faaliyet gösteren bankaların finansal performansının belirleyicilerini, 1985-1998 dönemi verilerini kullanarak, panel veri analizi ile incelemiş ve yüksek banka kârlılığının en önemli belirleyicisinin, etkin harcama yönetimi olduğunu bulmuştur. Makroekonomik değişkenlerden yüksek faiz oranlarının, düşük banka kârlılığı ile ilişkili ve enflasyonun banka performansı üzerinde pozitif etkisinin olduğu da çalışmada ulaşılan bulgular arasındadır.

Demirgüç-Kunt ve Huizinga (1999), bankacılık sisteminin kârlarını, 80 ülkeden 7900 ticari bankanın 1988-1995 dönemi verilerini kullanarak panel veri analizi yöntemiyle gerçekleştirdikleri çalışmada, sektörel yoğunlaşmanın yüksek olduğu ülkelerde bankaların daha az kârlı olduğunu, sermaye yoğunluğu büyük olan bankaların kâr marjlarının daha yüksek olduğunu, gelişmekte olan ülkelerde yabancı bankaların daha kârlı olduğunu ve enflasyonun banka kârlarını arttırdığını tespit etmiştir.

Abreau ve Mendes (2001); İspanya, Portekiz, Almanya ve Fransa'da ticari bankaların faiz marjları ve kârlılıklarını, 51 bankanın 1986-1999 dönemi verilerini kullanarak dengesiz panel veri analizi yöntemiyle araştırmış ve enflasyon oranı ile istihdam oranının banka kârları üzerinde olumlu etkisinin olduğunu tespit etmiştir.

Ben Naceur ve Goaid (2001); Tunus'ta faaliyet gösteren bankaların finansal performansının belirleyicilerini 1980-1995 dönemi için panel veri analizi ile incelemiş ve

işgücü ve sermaye verimliliklerini artırma çabası gösteren ve aktiflerine oranla daha yüksek miktarda yatırım hesabına sahip olan bankaların daha yüksek finansal performansa sahip olduklarını tespit etmiştir.

Ben Naceur (2003), Tunus'ta faaliyet gösteren 10 bankanın finansal performansının belirleyicilerini 1980–2000 dönemi için sabit etkiler yöntemiyle araştırmış ve aktif büyüklüğüyle net faiz marjı arasında negatif ilişki bulmuş, enflasyon ve büyüme oranları gibi makroekonomik değişkenlerin, bankaların net faiz marjı ve kârlılığı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığını belirlemiştir.

Jiang vd. (2003), Hong Kong'da faaliyet gösteren 133 bankanın kârlılığını, 1992-2002 dönemi için yatay kesit analizi ile araştırmış ve bankacılık sektörünün kârlarının, makroekonomik değişkenlerden özellikle deflasyona duyarlı olduğunu, bankaya özgü unsurlardan operasyonel etkinliğin en önemli açıklayıcı değişken olduğunu tespit etmiştir.

Gerlach vd. (2005), Hong Kong'daki bankaların kârlılığını, 29 perakendeci bankanın 1994-2002 dönemi verilerini kullanarak panel veri analizi yöntemiyle incelediği çalışmada; bankaları küçük, orta ve büyük ölçekli olarak sınıflandırmış ve ekonominin normal seyrettiği dönemlerde küçük bankaların net faiz marjlarının daha yüksek olduğunu, takipteki kredilerinin, GSYH'deki değişimlerden büyük bankalara oranla daha az etkilendiğini tespit etmiştir.

Pasiouras ve Kosmidou (2007), bankaların finansal performansının belirleyicilerini, 15 Avrupa Birliği ülkesinden 332'si yerli, 218'i yabancı sermayeli toplam 584 ticari bankanın 1995-2001 dönemini kapsayan 4088 verisini kullanarak, Hausman Testi ve rassal etkiler modeli yardımıyla analiz etmiştir. Çalışma sonucunda; makroekonomik politikaların yerli ve yabancı bütün bankaları etkilediği, ancak bu etkinin boyutunun yerli ve yabancı sermayeli bankalar arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bağımlı değişken olan aktif devir hızını sermaye yeterlilik oranının yerli bankalarda 0,23; yabancı sermayeli bankalarda 0,24; maliyetlerin gelirlere oranının yerli bankalarda -0,14; yabancı sermayeli bankalarda -0,30; fonların likiditesinin yerli sermayeli bankalarda 0,04; yabancı sermayeli bankalarda -0,02; aktif büyüklüğünün yerli sermayeli bankalarda -0,004; yabancı sermayeli bankalarda -0,009; ekonomik büyümenin yerli sermayeli bankalarda 0,01; yabancı sermayeli bankalarda -0,001; sektörel yoğunlaşmanın yerli sermayeli bankalarda -0,001; yabancı sermayeli bankalarda 0,11; mevduatların GSYH'ye oranının yerli sermayeli bankalarda -0,02; yabancı

sermayeli bankalarda -0,03; finansal gelişmenin yerli sermayeli bankalarda 0,011; yabancı sermayeli bankalarda 0,014 ve borsaların sermayeleşme oranının yerli sermayeli bankalarda 0,05; yabancı sermayeli bankalarda 0,07 oranında etkilediği tespit edilmiştir.

Barros vd. (2007), Avrupa ülkelerinde faaliyette bulunan bankaların performansını etkileyen faktörleri belirleyebilmek için 1384 ticari bankaya ait 1993-2001 dönemini verilerini kullanarak, karma logit model yöntemiyle gerçekleştirdikleri çalışmada; bankaların finansal performansları üzerinde ülke (lokasyon ve yasal düzenlemeler) ve banka karakteristiklerinin (sahiplik, bilanço yapısı ve büyüklük) en etkili faktörler olduğu tespit edilmiştir.

Kosmidou (2008), Yunanistan'da faaliyet gösteren 23 ticari bankanın finansal performanslarının belirleyicilerini, 1990-2002 dönemi verilerini kullanarak, havuzlanmış panel EKK yöntemiyle araştırmış ve aktif getirisinin, yüksek sermayeli ve maliyet-gelir oranı düşük olan bankalarda daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada ayrıca, makroekonomik değişkenlerden GSYH'deki artışların aktiflerin getirisini pozitif, enflasyonun ise negatif etkilediği görülmüştür.

Athanasoglou vd. (2008), Yunanistan'da faaliyette bulunan bankaların finansal performanslarının belirleyicilerini, 1985-2001 dönemi dengesiz panel verilerini kullanarak GMM yöntemiyle araştırmış ve sermaye büyüklüğü ve işgücü verimliliğindeki artışların bankaların kârlılığını pozitif yönde etkilerken, faaliyet giderlerinin negatif etkilediği, aktif büyüklüğünün ve sektörel yoğunlaşmanın ise banka performansı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir. Çalışmada son olarak enflasyon ve konjonktürel üretimin bankacılık sektörünün finansal performansını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Javaid vd. (2011), Pakistan'da banka kârlılığını etkileyen içsel faktörleri, Pakistan'ın en büyük 10 bankasına ait 2004-2008 dönemi aktif kârlılığı, aktif büyüklüğü, öz sermaye/toplam aktifler, mevduatlar/toplam varlıklar ve krediler/toplam varlıklar değişkenlerini kullanarak, havuzlanmış EKK (Pooled OLS) yöntemiyle analiz etmişler ve kredilerin, kârlılık üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu, ancak bu etkinin istatistiksel olarak anlamsız olduğunu, öz sermaye ve mevduatların ise kârlılık üzerindeki etkilerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu tespit etmiştir.

Garza-Garcia (2012); Meksika'da banka performansının belirleyicilerini, 2001-2009 dönemine ait 1522 gözlemi kullanarak, Veri Zarflama Analizi (VZA) ve

Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM) yöntemleriyle analiz etmiştir. Çalışmada performans ölçütü olarak, yatırım kârlılığı ve öz sermaye kârlılığı kullanılmış, analiz sonucunda; varlık büyüklüğü, kredi riski (takipteki krediler/toplam krediler) ve sermaye yeterliliği (toplam öz sermaye/toplam varlıklar) faktörlerinin banka performansı üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı, likidite riski (toplam krediler/toplam varlıklar) faktörünün ise negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Ani vd. (2012), Nijerya'da banka kârlılığı üzerinde etkili olan içsel faktörleri, 15 bankanın 2001-2010 dönemi toplam varlıklar, toplam öz sermaye/toplam varlıklar, toplam krediler/toplam varlıklar ve yatırım kârlılığına ilişkin verilerini kullanarak, havuzlanmış EKK yöntemiyle analiz etmiş ve bankaların varlık büyüklüklerinin yüksek olmasının, olumsuz ölçek ekonomisi etkisi yaratarak, yüksek kârlılığa zarar verdiğini, toplam öz sermaye/toplam varlıklar, toplam krediler / toplam varlıklar oranlarının yüksek olmasının, banka kârlılığı üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı etkilerinin olduğunu belirlemiştir. Çalışmada ek olarak, toplam öz sermaye/toplam varlıklar oranı ile varlık büyüklüğünün, Nijerya'da banka kârlılığının en önemli belirleyicileri olduğu da ortaya konulmuştur.

Ongore ve Kusa (2013), Kenya'da ticari banka performansına etki eden içsel ve dışsal faktörleri belirleyebilmek için 13'ü yabancı sermayeli, 24'ü yerli sermayeli toplam 37 bankanın 2001-2010 dönemine ait verilerini kullanarak, korelasyon katsayıları ve panel veri analizi ile incelemiş ve likidite (toplam krediler/toplam mevduatlar) dışındaki tüm içsel faktörlerin (yönetim etkinliği - toplam faaliyet geliri/net kar, varlık kalitesi - takipteki krediler/toplam krediler, sermaye yeterliliği öz sermaye / toplam varlıklar) banka performansı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca, GSYH ve enflasyon oranı gibi dışsal faktörlerle banka performansı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı da belirlenmiştir.

Nahang ve Araghi (2013), banka kârlılığını etkileyen içsel faktörleri, Tahrân City Bank örneği üzerinden, 2009-2012 dönemi mevduat büyüklüğü (mevduatlar/toplam varlıklar), kredi büyüklüğü (krediler/toplam varlıklar) ve likidite büyüklüğü (nakit varlıklar/toplam varlıklar) ile kredi risk yönetimi (gecikmiş ve şüpheli alacaklar toplamı/toplam krediler) ve maliyet yönetimleri (yönetimsel maliyetler, personel maliyetleri ve amortismanlar toplamı/toplam varlıklar) verilerini kullanarak, korelasyon ve regresyon analizi yöntemleriyle araştırmıştır. Yapılan analizler sonucunda;

kredi risk yönetimi, maliyet yönetimi, mevduat büyüklüğü, kredi büyüklüğü ve likidite büyüklüğü ile kârlılık arasında negatif ve istatistiksel yönden anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Ameur ve Mhiri (2013), Tunus'ta banka performansını açıklayan içsel ve dışsal faktörleri, 10 ticari bankanın 1998-2011 dönemi için GMM yöntemiyle araştırmış, varlık büyümesi ve maliyet-gelir oranının (faaliyet giderleri/toplam gelir) banka performansı üzerinde negatif ve istatistiksel olarak anlamlı, öz sermaye büyümesi, sermaye yeterliliği (öz sermaye/toplam varlıklar) ve takipteki krediler/toplam krediler oranlarının ise banka performansı üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, enflasyon oranının, bankaların finansal performansı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı da görülmüştür.

Dawood (2014), Pakistan'da faaliyet gösteren 23 ticari bankanın kârlılığını etkileyen içsel faktörleri belirleyebilmek için 2009-2012 dönemi verilerini kullanarak, panel EKK yöntemiyle gerçekleştirdiği analizde; maliyet etkinliği, likidite ve sermaye yeterliliğine ilişkin değişkenlerin banka kârlılığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu, buna karşılık mevduatlar ve aktif büyüklüğüne ilişkin faktörlerin ise banka kârlılığı üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmadığını ortaya koymuştur.

Almazari (2014), Ürdün ve Suudi Arabistan'da banka kârlılığını etkileyen içsel faktörleri, iki ülkeden toplam 23 bankaya ait 7 finansal oranı kullanarak, 2005-2011 dönemi için ANOVA yöntemiyle gerçekleştirdiği analizde; Suudi Arabistan'da faaliyette bulunan bankalar için toplam yatırım/toplam varlıklar, nakit ve nakit benzerleri/toplam varlıklar ve toplam öz sermaye/toplam varlıklar oranları ile yatırım kârlılığı arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı, aktif büyüklüğü, kullanılan krediler/toplam mevduatlar, faaliyet giderleri/faaliyet kârı ve kullanılan krediler/toplam varlıklar oranları ile yatırım kârlılığı arasında ise negatif bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur. Ürdün'de ise nakit ve nakit benzerleri/toplam varlıklar, kullanılan krediler/toplam mevduatlar, kullanılan krediler/toplam varlıklar ve toplam öz sermaye/toplam varlıklar oranları ile yatırım kârlılığı arasında pozitif ve istatistiksel yönden anlamlı, aktif büyüklüğü, faaliyet giderleri/faaliyet kârı ve toplam yatırım/toplam varlıklar oranları ile yatırım kârlılığı arasında ise negatif ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir.

Lelissa (2014) Etiyopya'da ticari bankaların kârlılığını etkileyen içsel ve dışsal faktörleri, finansal liberalizasyonun başladığı 1990 sonrası dönem için 2'si, devlete, 6'sı özel

sektöre ait toplam 8 bankanın 1990-2012 dönemi verilerini kullanarak, panel regresyon analizi yöntemiyle incelemiştir. Yazar, bu 8 bankanın, Etiyopya'daki toplam ticari bankaların %50'sini oluşturduğunu ifade etmektedir. Çalışma sonunda; kredi riski (takipteki krediler/toplam krediler) ve yönetim yapısının, bankaların kârlılıkları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkilerinin olduğu, banka büyüklüğü (toplam mevduatlar), sermaye yapısı (krediler/mevduatlar) ve likiditenin ise bankaların kârlılıkları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca enflasyon oranının kârlılığa etki eden en önemli faktör olduğu bulunmuştur.

Tomuleasa ve Cocriş (2014), banka performansına etki eden içsel ve dışsal faktörleri, Avrupa'daki en büyük 20 bankaya ait 2004-2012 dönemi verilerini kullanarak, panel veri analizi yöntemiyle analiz etmiş ve bankalara özgü içsel faktörlerin (öz sermaye/toplam varlıklar, krediler/toplam varlıklar, takipteki krediler/toplam krediler, faiz dışı harcamalar/toplam varlıklar, varlık büyüklüğünün) banka performansı üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu belirlemiştir. Ek olarak GSYH ve enflasyon oranı gibi dışsal faktörlerin de banka performansı üzerinde sınırlı bir etkisinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Raharjo vd. (2014), Endonezya'da ticari bankaların faiz marjları üzerinde etkili olan içsel ve dışsal faktörleri belirleyebilmek için 2008-2012 dönemi için varlık büyümesi, kârlılık, likidite, etkinlik, sermaye yeterliliği, risk, enflasyon, faiz oranı ve piyasa gücü verilerini kullanarak, sabit etkiler yöntemiyle gerçekleştirdiği analizde; aralık büyüklüğü, yatırım kârlılığı ve risk (takipteki krediler/toplam krediler) faktörlerinin faiz marjı üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı, likidite (krediler/mevduatlar) faktörünün ise negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğunu tespit etmiştir.

Mushtag vd. (2014), Pakistan'daki bankaların finansal performanslarını, Karaçi Borsası'nda işlem gören 16 ticari bankaya ait 2009-2013 dönemi verilerini kullanarak, havuzlanmış panel EKK yöntemiyle analiz etmiş ve sermaye yeterliliğinin (öz sermaye/toplam varlıklar), varlık kalitesinin (toplam krediler/toplam varlıklar), verimliliğin (faiz gelirleri/faiz giderleri) ve GSYH'nin bankaların performansları üzerinde önemli etkileri olduğunu tespit etmiştir.

Uzhegova (2015), gelişmiş, gelişmekte olan ve gelişme ihtimali olan piyasalarda bankaya özgü içsel faktörlerin kârlılık üzerindeki etkilerini, 6.926'sı gelişmiş, 2.659'sı gelişmekte olan ve 563'ü gelişme ihtimali bulunan ülkelerden olmak üzere toplam 10.148 bankaya ait 2002-2008 dönemi verilerini kullanarak, panel veri analizi ile araştırmış ve aktif

kalitesi, sermaye yeterliliği ve kazanç elde etme kabiliyetine ilişkin faktörlerin banka performansını geliştirmiş ülkelerde, diğer ülke gruplarına oranla daha fazla etkilediğini tespit etmiştir. Ayrıca çalışma kapsamındaki içsel faktörlerin genel olarak bütün ülke gruplarında, ekonomik gelişme dönemlerinde kârlılık üzerindeki etkilerinin, finansal daralma dönemlerine oranla daha düşük olduğu, finansal daralma dönemlerinde söz konusu faktörlerin kârlılık üzerindeki etkilerinin hızlı bir artış gösterdiği belirlenmiştir.

Yesmine ve Bhuiyah (2015), Bangladeş'te faaliyet gösteren 4 kamu ve 10 özel sektör bankasının performansını etkileyen içsel faktörleri belirleyebilmek için 2008-2014 dönemi verilerini kullanarak gerçekleştirdiği çoklu regresyon analizleri sonucunda; verimlilik oranı (toplam faiz geliri/toplam maliyetler) ve varlık kullanım oranının (faaliyet karı/toplam varlıklar) aktif kârlılığı üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak, kredi risk oranının (kredi kayıp karşılıkları/toplam krediler) ise negatif ve istatistiksel olarak anlamlı etkilerinin olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca banka performansı üzerinde en etkili faktörün; kamu bankaları için varlık kullanım oranı, özel bankalar için ise kredi riski oranı olduğu, varlık büyüklüğü ve likiditenin (krediler/mevduatlar) ise her iki grup için de banka performansı üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

Frederick (2015), Uganda'da ticari bankaların performansını etkileyen içsel ve dışsal faktörleri 2000-2011 dönemi için doğrusal çoklu regresyon yöntemini kullanarak araştırmış ve yönetim etkinliği (faaliyet giderleri/toplam gelir), varlık kalitesi (gecikmiş krediler/toplam krediler), faiz geliri (net faiz geliri/toplam varlıklar), sermaye yeterliliği (öz sermaye/toplam varlıklar) ve enflasyon oranının bankaların performansı üzerinde negatif ve istatistiksel olarak anlamlı etkilerinin olduğunu tespit etmiştir.

Boadi vd. (2016), Gana'da faaliyet gösteren kırsal ve topluluk bankalarının kârlılığını etkileyen faktörleri, 135 bankanın 2005-2013 dönemi verilerin kullanarak, panel veri analizi (sabit etkiler modeli) yardımıyla analiz etmiş ve sermaye yeterliliği, varlık yönetim etkinliği, yatırım yönetimi, ekonomik büyüme ve risk esnekliğinin pozitif, likidite yönetimi, enflasyon ve fon riskinin negatif etkilediğini tespit etmiştir.

Chouikh ve Blagui (2017), Tunus'ta faaliyet gösteren bankaların finansal performanslarının belirleyicilerini, 7'si özel, 3'ü kamuya ait 10 bankanın 1997-2015 dönemi verilerini kullanarak, panel veri analizi (rassal etkiler) yöntemiyle yaptığı analizde aktif kârlılığını; banka büyüklüğü ve banka işlem hacminin negatif, enflasyonun pozitif etkilediğini tespit etmiştir.

Antoun vd. (2018), Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde bankaların finansal performanslarının belirleyicilerini, 2009-2014 dönemi için CAMELS yöntemiyle analiz etmiş ve banka performansının en önemli belirleyicilerinin; sermaye yeterliliği, krediler, özkaynak kârlılığı ve aktif kârlılığı olduğunu, ayrıca bankaların işlem hacminin, mevduatlarının, faaliyet alanı dışı gelirlerinin, ekonomik büyümenin ve enflasyonun da bankaların kârlılığı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkilere sahip olduğunu tespit etmiştir.

Diğer ülkelerde yapılan çalışmalarda genellikle yabancı bankaların daha kârlı olduğunun tespit edildiği görülmektedir. Literatürdeki çalışmalara bakıldığında; genellikle yerli ve yabancı bankaların bir arada incelendiği görülmektedir. Sadece yabancı sermayeli bankalar için yapılmış çalışma sayısı azdır. Bu nedenle, yapılan bu çalışmanın literatürdeki bir boşluğun doldurulmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

BÖLÜM IV

4. EKONOMETRİK ANALİZ

4.1. VERİ SETİ

Bu çalışmada, yabancı sermayeli bankaların finansal performanslarının belirleyicilerini tespit edebilmek için Türkiye'de faaliyet gösteren ve düzenli verilerine ulaşılabilen, yabancı sermayeli 14 bankanın, 2007-2017 dönemi yıllık verileri kullanılmıştır. Çalışmada bağımlı (açıklanan) değişken olarak; Ortalama Aktif Kârlılığı (*AK*) ve Ortalama Özsermaye Kârlılığı (*OK*), bağımsız (açıklayıcı) değişkenler olarak ise Sermaye Yeterlilik Oranı (*SYT*), Toplam Mevduat/Toplam Aktifler Oranı (*BIL*), Takipteki Krediler (Brüt)/Toplam Krediler ve Alacaklar (*AKK*), Likit Aktifler/Toplam Aktifler (*LIK*) ve Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/Toplam Aktifler (*GGY*) verileri kullanılmıştır. Veriler Türkiye Bankalar Birliği tarafından yıllık olarak yayınlanan Bankalarımız adlı raporlardan alınmıştır. Verilerin seçiminde, literatürde yer alan Taşkın (2011); Acaravcı ve Çalım (2013); Yesmine ve Bhuiyah (2015); Sevim ve Eyüboğlu (2016) tarafından yapılan çalışmalar referans alınmıştır. Veri setine ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 3.1.'de yer almaktadır.

Tablo 4.1.: Veri Setine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

	AK	OK	SYT	BIL	AKK	LIK	GGY
Ortalama	1,95	8,26	31,41	49,63	6,74	46,19	5,16
Ortanca	1,50	9,80	18,20	57,45	4,25	38,10	4,05
En Büyük	12,50	37,20	123,00	100,00	104,40	99,80	27,20
En Küçük	-10,40	-72,80	0,00	0,10	0,00	8,60	-4,10
Standart Sapma	2,77	13,63	28,68	25,16	12,92	24,29	4,34
Çarpıklık	0,65	-3,28	1,95	-0,51	5,48	0,88	2,87
Basıklık	8,07	18,66	5,68	2,65	36,37	2,67	13,06
Jarque-Bera	175,44	1848,89	143,29	7,54	7915,55	20,68	860,71
Olasılık	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00
Toplam	300,60	1272,50	4836,50	7643,10	1037,90	7114,00	793,90
Standart Sapmaların Kareleri Toplamı	1172,6	28439,8	125813,6	96876,6	25547,8	90300,6	2882,3
Gözlem Sayısı	154	154	154	154	154	154	154

Tablo 4.1.'deki verilere göre; en büyük ve en küçük değerler arasındaki farkın büyük olduğu görülmektedir. Bu durum; analiz döneminde yaşanan 2008 küresel finans krizinin bankacılık sektöründe meydana getirdiği dalgalanmalardan ve Türkiye'de faaliyet gösteren

yabancı sermayeli bankaların kendi aralarındaki büyüklük farkından kaynaklanmaktadır. Analizde kullanılan gözlem sayısının 154 olduğu görülmekte olup, güvenilir bir panel veri analizi için yeterlidir. Değişkenler arasındaki korelasyon matrisi Tablo 4.2.'de yer almaktadır.

Tablo 4.2.: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Matrisi

	AK	OK	SYT	BIL	AKK	LIK	GY
AK	1	0,58	0,72	0,16	0,19	0,55	0,54
OK	0,58	1	0,10	0,05	0,02	-0,04	0,06
SYT	0,72	0,10	1	-0,07	0,33	0,76	0,55
BIL	0,16	0,05	-0,07	1	-0,15	-0,16	0,12
AKK	0,19	0,02	0,33	-0,15	1	0,35	0,05
LIK	0,55	-0,04	0,76	-0,16	0,35	1	0,42
GY	0,54	0,06	0,55	0,12	0,05	0,42	1

Tablo 4.2.'deki bilgilere göre; yabancı sermayeli bankaların ortalama Aktif Karlılığı ile en yüksek ilişki içinde olan açıklayıcı değişkenler; Sermaye Yeterlilik Oranı, Likidite Oranı ve Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/Toplam Aktifler oranıdır. Türkiye'deki yabancı sermayeli bankaların ortalama Özsermaye Karlılığını en fazla etkileyen açıklayıcı değişkenler ise; Sermaye Yeterlilik Oranı, Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/Toplam Aktifler oranı ve Toplam Mevduat/Toplam Aktifler Oranıdır.

4.2. MODEL

Bu çalışmada, yabancı sermayeli bankaların finansal performanslarının belirleyicilerini tespit edebilmek için literatürdeki Taşkın (2011); Acaravcı ve Çalım (2013); Yesmine ve Bhuiyah (2015) ile Sevim ve Eyüboğlu (2016) tarafından yapılan çalışmalar referans alınarak aşağıdaki ekonometrik modeller oluşturulmuştur:

$$AK_{it} = \beta_0 + \beta_1 SYT_{it} + \beta_2 BIL_{it} + \beta_3 AKK_{it} + \beta_4 LIK_{it} + \beta_5 GGY_{it} + u_{it} \quad (1)$$

$$OK_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 SYT_{it} + \alpha_2 BIL_{it} + \alpha_3 AKK_{it} + \alpha_4 LIK_{it} + \alpha_5 GGY_{it} + v_{it} \quad (2)$$

Burada i ; paneli oluşturan yatay kesitleri (bankaları), t ; zaman boyutunu göstermektedir. u_{it} ve v_{it} ; ekonometrik sorunlardan arındırılmış hata terimleri serilerini ifade etmektedir.

4.3. ANALİZ YÖNTEMLERİ

Çalışmada serilerin durağanlıkları Levin-Lin-Chu (2002) (LLC) ve Im-Pesaran-Shin (2003) (IPS) panel birim kök testleriyle, modellerde yer alan seriler arasında eşbütünlüşme ilişkisinin varlığı Perron (2004) yöntemiyle araştırılmıştır. Seriler arasındaki uzun ve kısa

dönem analizleri Panel FMOLS (Fully Modified Ordinary Least Squares: Tam Değiştirilmiş En Küçük Kareler) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Seriler arasındaki nedensellik ilişkileri ise Granger (1969) panel nedensellik testi ile incelenmiştir.

4.4. PANEL BİRİM KÖK TESTİ

Ekonometrik analizlerde öncelikle serilerin durağanlık dereceleri kontrol edilir ve sonrasında kullanılacak analiz yöntemleri, serilerin durağanlık derecelerine göre belirlenir (Gujarati ve Porter, 2012). Panel veri analizlerinde serilerin durağanlıkları, panel birim kök testleri ile belirlenebilmektedir. Bu testler sonucunda düzey değerlerinde durağan olan serilere I(0), düzey değerlerinde durağan olmayan, ancak bir defa farkı alındığında durağan hale gelen serilere I(1) seri denilmektedir.

Ekonometrik analizlerde en yaygın kullanılan panel birim kök testi; Levin-Lin-Chu (2002) tarafından geliştirilen LLC testidir. Bu test, bir Y serisi için Denklem (3) baz alınarak yapılır:

$$\Delta Y_{it} = \rho Y_{it-1} + \sum_{j=1}^{m_i} \beta_{ij} \Delta Y_{it-j} + \delta X_{it} + u_{it} \quad (3)$$

Burada ρ ; birim kök parametresi, m ; Akaike veya Schwarz bilgi ölçütüne göre belirlenen optimum gecikme uzunluğu, Y_{it-1} ; serinin bir dönem önceki (gecikmeli) değeri, X_{it} ; Y serisinin durağanlığını etkileyen sabit terim ve trend gibi faktörleri ifade etmektedir. LLC testinde, birim kök parametresinin (ρ) bütün yatay kesitler (bu çalışmada yabancı sermayeli bankalar) için homojen olduğu (aynı olduğu) varsayılmaktadır. Testin hipotezleri:

$$H_0: |\rho| = 1 \text{ Seri durağan değildir}$$

$$H_1: |\rho| < 1 \text{ Seri durağandır}$$

şeklindedir. Oysa günümüz ekonomik konjonktüründe bütün yatay kesitlerin homojen olmasını beklemek, çok gerçekçi bir varsayım olmayacaktır. Bu nedenle Im, Pesaran ve Shin (2003) tarafından IPS panel birim kök testi geliştirilmiştir. IPS testinde, Denklem (3) heterojenite varsayımına göre düzenlenerek, Denklem (4) haline getirilmiştir:

$$\Delta Y_{it} = \rho_i Y_{it-1} + \sum_{j=1}^m \beta_{ij} \Delta Y_{it-j} + \delta X_{it} + e_{it} \quad (4)$$

IPS testinin hipotezleri aşağıdaki gibidir:

$$H_0: |\rho_i| = 1 \text{ Seri durağan değildir}$$

$$H_1: |\rho_i| < 1 \text{ Seri durağandır}$$

Bu çalışmada her iki test de kullanılarak, olası bütün durumlar göz önünde bulundurulmaya çalışılmıştır. LLC ve IPS panel birim kök testleri sonucunda ulaşılan kanıtlar Tablo 4.3.'de sunulmuştur.

Tablo 4.3.: Panel Birim Kök Testi Sonuçları

Değişken	LLC		IPS	
	Testi İstatistiği	Olasılık Değeri	Testi İstatistiği	Olasılık Değeri
AK	-1,98**	0,02	-0,46	0,32
OK	-0,98	0,16	0,85	0,80
SYT	-4,00***	0,00	-0,61	0,26
BIL	-5,00***	0,00	-0,97	0,16
AKK	-1,19	0,11	-1,51*	0,06
LIK	-5,36***	0,00	-0,07	0,46
GGY	-6,34***	0,00	-1,15	0,12
ΔAK	-10,01***	0,00	-6,81***	0,00
ΔOK	-7,44***	0,00	-4,83***	0,00
ΔSYT	-	-	-7,84***	0,00
ΔBIL	-	-	-5,72***	0,00
ΔAKK	-10,82***	0,00	-3,35***	0,00
ΔLIK	-	-	-6,91***	0,00
ΔGGY	-	-	-6,82***	0,00

Not: ***, ** ve * serinin sırasıyla %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeyinde durağan olduğunu göstermektedir. Optimum gecikme uzunlukları Akaike Bilgi Kriterine göre belirlenmiştir. Düzey değerlerinde durağan olan serilerin birinci farkları için ayrıca bir daha birim kök testi yapılmamıştır. Δ; serinin bir defa farkının alındığını göstermektedir.

Tablo 4.3.'deki kanıtlara göre; bütün seriler düzey değerlerinde değil iken, birinci farkları alındığında durağan hale gelmektedir, yani seriler I(1)'dir. Böyle durumda, Granger ve Newbold (1974)'e göre serilerin düzey değerleri kullanılarak yapılacak analizlerde sahte regresyon problemiyle karşılaşılabilir. Engle ve Granger (1987) böyle durumlarda seriler arasında eşbütünleşme ilişkisinin varlığının araştırılmasını önermektedir.

4.5. PANEL EŞBÜTÜNLEŞME TESTİ

Seriler aynı dereceden entegre olduğunda (yani hepsi I(1) veya hepsi I(2) olduğunda) seriler arasındaki eşbütünleşme ilişkileri Kao (1999), Maddala and Wu, (1999) tarafından geliştirilen Fisher combined Johansen testi veya Pedroni (2004) panel eşbütünleşme testi ile sınanabilmektedir. Bu testler arasında en gelişmiş olanı Pedroni (2004) testi olup, bu testte paneli oluşturan yatay kesitlerin homojenliği ve heterojenliği varsayımlarının hepsini göz

önünde bulundurarak, 7 farklı test istatistiği hesaplanmaktadır. Testin hipotezleri aşağıdaki şekildedir:

H_0 : Seriler arasında eşbütünleşme ilişkisi yoktur.

H_1 : Seriler arasında eşbütünleşme ilişkisi vardır.

Bu çalışmada Pedroni (2004) panel eşbütünleşme testi uygulanmış ve elde edilen kanıtlar Tablo 4.4.'de, bu testlere ait ekran görüntüleri Ekler'de rapor edilmiştir.

Tablo 4.4.: Panel Eşbütünleşme Testi Sonuçları

	Model 1				Model 2			
	Test İstatistiği	Olasılık Değeri	Ağırlıklandırılmış Test İstatistiği	Olasılık Değeri	Test İstatistiği	Olasılık Değeri	Ağırlıklandırılmış Test İstatistiği	Olasılık Değeri
Panel v İstatistiği	-1,29	0,90	-2,15	0,98	-2,05	0,98	-1,66	0,95
Panel ρ İstatistiği	2,55	0,99	2,80	0,99	2,47	0,99	2,30	0,98
Panel PP İstatistiği	-4,70***	0,00	-5,30***	0,00	-0,46	0,32	-3,18***	0,00
Panel ADF İstatistiği	-4,48***	0,00	-4,39***	0,00	-0,51	0,30	-2,85***	0,00
Grup ρ İstatistiği	4,60	1,00	-	-	4,10	1,00	-	-
Grup PP İstatistiği	-7,36***	0,00	-	-	-5,90***	0,00	-	-
Grup ADF İstatistiği	-5,43***	0,00	-	-	-3,84***	0,00	-	-

Not: ***, %1 anlamlılık düzeyinde eşbütünleşme ilişkisinin var olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 4.4.'deki bulgulara göre modellerde yer alan seriler arasında eşbütünleşme ilişkisi vardır. Bu durumda, serilerin düzey değerleriyle yapılacak uzun dönem analizleri güvenilir olacaktır.

4.6. UZUN DÖNEM ANALİZİ

Seriler arasında eşbütünleşme ilişkisi tespit edildiğinde, uzun dönem analizlerinin, bu eşbütünleşme vektörünü göz önünde bulunduran bir yöntemle yapılması daha doğru olacaktır (Zhou vd., 2004). Bu noktada Panel FMOLS veya Panel DOLS yöntemlerinden birinin kullanılması uygun olacaktır (Şahbaz, 2014: 6). Bu yöntemler değişen varyans ve otokorelasyon sorunlarına karşı dirençli tahminler üretebilmektedirler ve bu yönleriyle oldukça güçlü yöntemlerdir (Pedroni, 2000). Gözlem sayısı çok olduğunda Panel DOLS tercih edilirken, bu çalışmada olduğu gibi gözlem sayısı görece az olduğunda Panel FMOLS yönteminin tercih edilmesi daha yararlı olacaktır (Bilgili vd., 2017). Uzun dönem analizleri serilerin düzey değerleriyle yapılmaktadır (Uçgun, 2017). Çalışmada uzun dönem analizleri

FMOLS yöntemiyle yapılmış ve ulaşılan kanıtlar Tablo 4.5.'de, bu işlemlere ait ekran görüntüleri Ekler'de rapor edilmiştir.

Tablo 4.5.: Uzun Dönem Analizi Sonuçları

	Model 1		Model 2	
	<i>Katsayı</i>	<i>Olasılık Değeri</i>	<i>Katsayı</i>	<i>Olasılık Değeri</i>
<i>STY</i>	0,06***	0,00	-0,41**	0,02
<i>BIL</i>	0,02***	0,00	0,24	0,15
<i>AKK</i>	-0,06***	0,00	0,79***	0,00
<i>LIK</i>	0,01**	0,03	0,12	0,43
<i>GGY</i>	0,16***	0,00	1,17***	0,00
<i>R²</i>	0,92		0,58	
<i>R̄²</i>	0,87		0,35	
<i>Regresyonun Standart Hatası</i>	0,94		10,11	
<i>Uzun Dönem Varyansı</i>	0,08		6,74	

Not: *** ve **; katsayının sırasıyla %1 ve %5 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.5.'deki bulgulara göre Model 1'de Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların ortalama aktif kârlılığını; sermaye yeterlilik oranının, toplam aktifler içindeki toplam mevduatların, likit aktiflerin ve özel karşılıklar sonrası net faiz gelirinin artması olumlu yönde etkilerken, toplam krediler ve alacaklar içinde, takipteki kredilerin miktarındaki artış olumsuz yönde etkilemiştir. Bu sonuçlara göre; yabancı sermayeli bankaların öz sermaye yeterlilik oranlarını yüksek tutmaları, daha fazla mevduat toplamaları, mümkün olduğunca likit kalmaları ve daha fazla faiz geliri elde etmeleri, aktif kârlılığını artıracaktır. Yine bu bankaların, takibe düşen kredi miktarlarını azaltabilmeleri de aktif kârlılıklarını pozitif yönde etkileyecektir. Bunun için kredi verirken daha dikkatli davranmalarında yarar vardır. Elde edilen bu sonuçlar literatürde yer alan Türker Kaya (2002); Gülhan ve Uzunlar (2011), Taşkın (2011) ile Sevim ve Eyüboğlu (2016) tarafından yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular ile uyumludur.

Model 2'de Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların ortalama özsermaye kârlılığını; sermaye yeterlilik oranındaki artışların olumsuz etkilediği görülmektedir ki bu durumun nedeninin; bankaların sermaye yeterlilik oranlarını yüksek tutabilmek adına daha az kredi kullandırmaları olduğu değerlendirilmektedir. Toplam aktifler içindeki mevduat ve likidite oranlarının yükselmesi, özsermaye kârlılığını pozitif, ancak istatistiksel olarak anlamsız düzeyde etkilemiştir. Özel karşılıklar sonrası net faiz gelirindeki artışlar, özsermaye kârlılığını pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemiştir ve bu durum beklentilerle uyumludur. Bu analizde, Model 1'e göre farklı çıkan ve dikkat çeken sonuç; takibe düşen kredi miktarındaki artışın, bankaların özsermaye

karlılığını artırmış olmasıdır. Bu durumun nedeninin; artan riskle birlikte, yükselen karlılık veya düşük kredi notuna sahip (subprime) kişilere verilen daha yüksek faizli krediler olabileceği değerlendirilmektedir. Elde edilen bu sonuçlar literatürde yer alan Gülhan ve Uzunlar (2011)'in çalışmasıyla uyumludur.

Tablonun alt bölümünde yer alan belirlilik katsayıları (R^2), düzeltilmiş belirlilik katsayıları (\bar{R}^2), Regresyonun Standart Hatası ve Uzun Dönem Varyanslarına bakıldığında, Model 1'in daha başarılı bir tahmine sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle Model 1 için ulaşılan bulguların daha güvenilir ve geçerli olduğu kabul edilebilir.

4.7. KISA DÖNEM ANALİZİ

Eşbütünleşik seriler arasındaki kısa dönem analizleri de Panel FMOLS veya Panel DOLS yöntemleriyle yapılabilmektedir. Kısa dönem analizlerinde, serilerin farkı alınarak durağan hale getirilmiş biçimleri ve hata düzeltme terimleri (Error Correction Term: ECT) kullanılmaktadır (Uçgun, 2017). Analiz sonucunda ECT 'nin katsayısı negatif ve istatistiksel olarak anlamlı çıktığında; ilgili modelin hata düzeltme mekanizmasının çalıştığına, yani kısa dönem sapmalarının da ortadan kalktığına karar verilmektedir. Bu durum, bir yandan yapılan uzun dönem analizlerinin güvenilirliğini tasdik ederken, diğer yandan da bağımsız değişkenlerden bağımlı değişkene doğru bir uzun dönemli nedensellik ilişkisinin var olduğunu da gösterecektir (Mehrara ve Firouzjaee, 2011). Son olarak, ECT 'nin katsayısı, dengeden sapmaların, denge ilişkisine yakınsama hızını göstermekte olup, $1/ECT$ 'nin katsayısı kadar dönem sonra kısa dönem sapmaları ortadan kalkacaktır (Tari, 2012: 435). Bu çalışmada kısa dönem analizleri, uzun dönemde olduğu gibi yine Panel FMOLS yöntemiyle yapılmış ve bulgular Tablo 4.6.'da bu işlemlere ait görüntüler Ekler'de rapor edilmiştir.

Tablo 4.6.: Kısa Dönem Analizi Sonuçları

	Model 1		Model 2	
	Katsayı	Olasılık Değeri	Katsayı	Olasılık Değeri
ΔSTY	0,03**	0,01	-0,35***	0,00
ΔBIL	0,01***	0,00	0,03	0,24
ΔAKK	-0,01	0,45	0,60***	0,00
ΔLIK	0,02*	0,06	0,29***	0,00
ΔGGY	0,19***	0,00	1,02***	0,00
ECT_{t-1}	-1,27***	0,00	-0,87***	0,00
R^2	0,73		0,46	
\bar{R}^2	0,67		0,35	
Regresyonun Standart Hatası	1,06		7,78	
Uzun Dönem Varyansı	1,11		17,38	

Not: ***, ** ve *, katsayının sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.6.'daki bulgulara göre; her iki modelin de hata düzeltme teriminin katsayısı negatif ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Dolayısıyla hata düzeltme mekanizmaları çalışmaktadır. Yani uzun dönemde eşbütünleşik hareket eden seriler arasında kısa dönemde meydana gelen sapmalar da ortadan kalkmakta ve seriler tekrar uzun dönem denge ilişkisine yaklaşmaktadır. Bu durumda yapılan uzun dönem analizleri güvenilirdir. Model 1'de yakınsama hızı daha yüksek olup, uzun dönemde birlikte hareket eden seriler arasında kısa dönemde meydana gelen sapmalar $1/1,27 \cong 0,78$ dönem, yani 1 yıldan daha kısa bir sürede ortadan kalkmaktadır. Model 2'de ise $1/0,87 \cong 1,14$ döne, yani 1 yıldan biraz fazla bir sürede sapmalar ortadan kalkmaktadır. *ECT*'lerin katsayılarının istatistiksel olarak anlamlı olmasına dayanarak ayrıca modellerde yer alan bağımsız değişkenlerden, bağımlı değişkenlere doğru uzun dönemli bir nedensellik ilişkisinin var olduğu söylenebilir.

Model 1 için elde edilen katsayılara bakıldığında; sermaye yeterlilik oranı, toplam aktifler içindeki toplam mevduatların oranı, likit aktiflerin oranı ve özel karşılıklar sonrası net faiz gelirinin oranı arttığında, Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların ortalama aktif kârlılığı kısa dönemde de artmaktadır. Toplam krediler ve alacaklar içinde, takipteki kredilerin miktarındaki artış ise ortalama aktif kârlılığını olumsuz yönde etkilemiştir. Elde edilen bu sonuçlar literatürde yer alan Türker Kaya (2002); Gülhan ve Uzunlar (2011) ile Sevim ve Eyüboğlu (2016) tarafından yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlarla uyumludur.

Model 2 için elde edilen katsayılara bakıldığında ise; Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların ortalama özsermaye kârlılığını kısa dönemde; sermaye yeterlilik oranındaki artışların yine olumsuz etkilediği. Toplam aktifler içindeki mevduat miktarının artması, özsermaye kârlılığını pozitif, ancak istatistiksel olarak anlamsız düzeyde etkilemiştir. Toplam aktifler içindeki likidite oranının, takibe düşen kredi miktarının, likiditenin ve özel karşılıklar sonrası net faiz gelirinin artmasının, özsermaye kârlılığını kısa dönemde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı biçimde etkilediği görülmüştür. Elde edilen bu sonuçlar literatürde yer alan Türker Kaya (2002); Gülhan ve Uzunlar (2011); Taşkın (2011) ile Sevim ve Eyüboğlu (2016) tarafından yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlarla uyumludur.

4.8. PANEL NEDENSELLİK TESTİ

Nedensellik testleri, seriler arasında etkileşim olup olmadığını, etkileşim varsa yönünü belirlemede etkin olan ekonometrik analizlerde yaygın biçimde kullanılan testlerdir. Nedensellik testleri, Granger (1969) çalışmasıyla başlamıştır. Zaman içinde yapılan ekleme ve düzeltmelerle güncel ve güçlü bir hale getirilen Granger (1969) panel nedensellik testinde Y ve X gibi iki değişken arasındaki nedensellik ilişkileri aşağıdaki denklem sistemi yardımıyla araştırılmaktadır (Gujarati ve Porter, 2012):

$$Y_{it} = \gamma_{0i} + \sum_{j=1}^m \gamma_{1j} Y_{it-j} + \sum_{j=1}^m \gamma_{2j} X_{it-j} + \epsilon_{it} \quad (5)$$

$$X_{i,t} = \theta_{0i} + \sum_{j=1}^m \theta_{1j} X_{it-j} + \sum_{j=1}^m \theta_{2j} Y_{it-j} + \varepsilon_{it} \quad (6)$$

Burada m ; optimum gecikme uzunluğu olup, Akaike, Schwarz veya diğer bilgi kriterleri yardımıyla belirlenebilmektedir. Denklem (5), X 'ten Y 'ye; Denklem (6) ise Y 'den X 'e doğru nedensellik ilişkisinin varlığını sınamaktadır. Granger (1969) nedensellik testinin hipotezleri;

$H_0: \gamma_{2i} = 0$ Bütün yatay kesitlerde X 'ten Y 'ye doğru nedensellik ilişkisi yoktur.

$H_1: \gamma_{2i} \neq 0$ Bütün yatay kesitlerde X 'ten Y 'ye doğru nedensellik ilişkisi vardır.

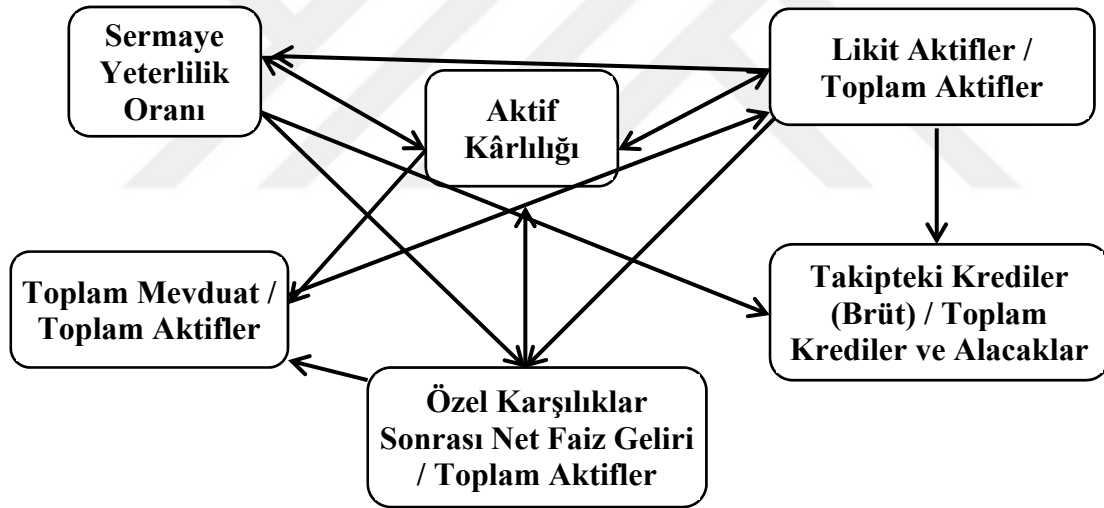
Model 1'de yer alan değişkenler arasındaki nedensellik ilişkilerin beliremeye yönelik Granger (1969) panel nedensellik testinin yapılabilmesi için optimum gecikme uzunluğunun belirlenmesi gerekmektedir. Bu işleme ait sonuçlar Ekler'de, bu gecikme uzunluğuna sahip VAR modelinin istikrarlı olduğuna dair ters karakteristik kökler grafiği Ek 5'te yer almaktadır. Bu çalışmada Model 1'de yer alan değişkenler arasında Granger (1969) panel nedensellik testi sonuçları Tablo 4.7.'de, bu işlemlere ait ekran görüntüleri Ekler'de sunulmuştur.

Tablo 4.7.: Granger (1969) Panel Nedensellik Testi Sonuçları (Model 1)

	<i>F – İstatistiği</i>	<i>Olasılık Değeri</i>
<i>SYT ⇒ AK</i>	3,22**	0,02
<i>AK ⇒ SYT</i>	6,46***	0,00
<i>AK ⇒ BIL</i>	2,65*	0,05
<i>LIK ⇒ AK</i>	2,46*	0,06
<i>AK ⇒ LIK</i>	2,91**	0,03
<i>GGY ⇒ AK</i>	3,58**	0,01
<i>SYT ⇒ AKK</i>	3,15**	0,02
<i>LIK ⇒ SYT</i>	3,58**	0,01
<i>SYT ⇒ GGY</i>	3,51**	0,01
<i>BIL ⇒ LIK</i>	2,38*	0,07
<i>GGY ⇒ BIL</i>	2,62*	0,05
<i>LIK ⇒ AKK</i>	2,29*	0,08
<i>LIK ⇒ GGY</i>	6,03***	0,00

Not: ***, ** ve *; sırasıyla %1, %5 ve %10 güven düzeyinde birinci değişkenden ikinci değişkene doğru bir nedensellik ilişkisinin var olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 4.7.'deki sonuçların daha kolay incelenebilmesi amacıyla, elde edilen bulgular Grafik 4.1. yardımıyla görsel hale getirilmiştir.

Grafik 4.1.: Nedensellik Testi (Model 1)

Tablo 4.7.'deki ve Grafik 4.1.'deki verilere göre; sermaye yeterlilik oranı ile aktif karlılığı arasında ve likidite oranı ile aktif karlılığı arasında karşılıklı, aktif karlılığından toplam mevduata doğru, özel karşılıklar sonrası net faiz gelirinden aktif karlılığına, sermaye yeterlilik oranından takipteki kredilere, likiditeden sermaye yeterlilik oranına, sermaye yeterlilik oranından özel karşılıklar sonrası net faiz gelirine, toplam mevduatlardan likiditeye, özel karşılıklar sonrası net faiz gelirinden toplam mevduatlara, likiditeden takipteki kredilere ve likiditeden özel karşılıklar sonrası net faiz gelirine doğru tek yönlü nedensellik ilişkilerinin var olduğu tespit edilmiştir. Bu bilgilere göre genel olarak aktif

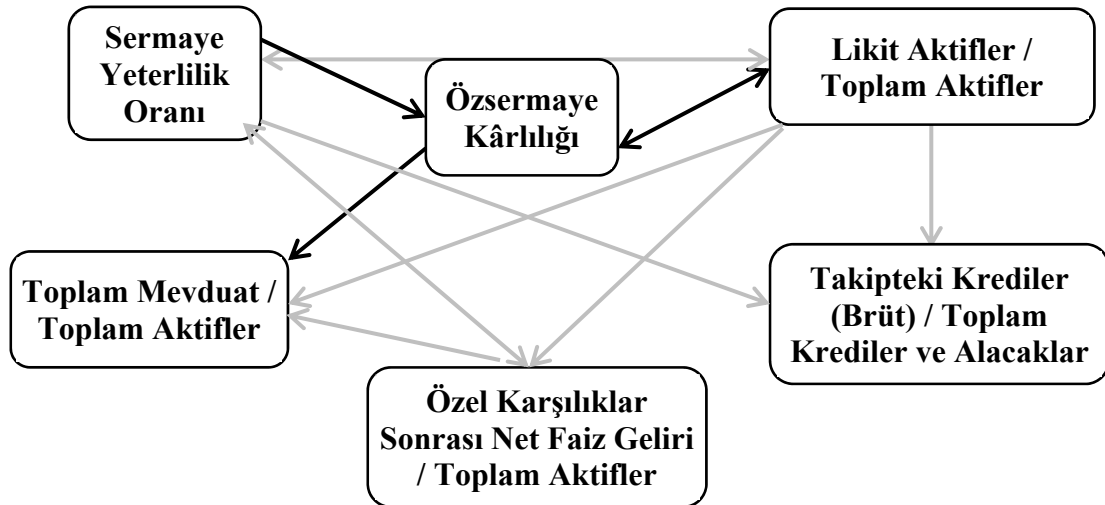
kârlılığını etkileyen faktörler; sermaye yeterlilik oranı, likidite oranı ve özel karşılıklar sonrası net faiz gelirdir. Elde edilen bu sonuçlar literatürde yer alan Türker Kaya (2002); Gülhan ve Uzunlar (2011); Taşkın (2011) ile Sevim ve Eyüboğlu (2016) tarafından yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlarla uyumludur. Model 2’de yer alan değişkenler arasındaki nedensellik ilişkilerini belirleyebilmek için yapılan Granger (1969) panel nedensellik testinde optimum gecikme uzunluğu belirlenmesi işlemi sonuçları ile bu gecikme uzunluğuna sahip VAR modelinin istikrarlı olduğuna dair ters karakteristik kökler grafiği Ekler’de yer almaktadır. Bu işleme ait Granger (1969) panel nedensellik testi sonuçları Tablo 4.8.’de, bu işlemlere ait ekran görüntüleri ise Ekler’de sunulmuştur.

Tablo 4.8.: Granger (1969) Panel Nedensellik Testi Sonuçları (Model 2)

	<i>F – İstatistiği</i>	<i>Olasılık Değeri</i>
<i>SYT ⇒ OK</i>	2,84*	0,06
<i>OK ⇒ BIL</i>	3,57**	0,03
<i>LIK ⇒ OK</i>	4,27**	0,01
<i>OK ⇒ LIK</i>	5,70***	0,00
<i>SYT ⇒ AKK</i>	2,65*	0,07
<i>LIK ⇒ SYT</i>	4,13**	0,01
<i>SYT ⇒ LIK</i>	3,12**	0,04
<i>GGY ⇒ SYT</i>	2,63*	0,07
<i>SYT ⇒ GGY</i>	5,80***	0,00
<i>LIK ⇒ BIL</i>	2,41*	0,09
<i>GGY ⇒ BIL</i>	4,00**	0,02
<i>LIK ⇒ AKK</i>	3,27**	0,04
<i>LIK ⇒ GGY</i>	8,75***	0,00

Not: ***, ** ve *; sırasıyla %1, %5 ve %10 güven düzeyinde birinci değişkenden ikinci değişkene doğru bir nedensellik ilişkisinin var olduğunu ifade etmektedir.

Elde edilen bulgular Grafik 4.2. yardımıyla görsel hale getirilmiştir.

Grafik 4.2.: Nedensellik Testi (Model 2)

Tablo 4.8. ve Grafik 4.2.deki bilgilere göre; likidite oranı ile özsermaye kârlılığı arasında, sermaye yeterlilik oranı ile özel karşılıklar sonrası net faiz geliri arasında ve sermaye yeterlilik oranı ile likidite oranı arasında iki yönlü, sermaye yeterlilik oranından özsermaye karlılığına ve takipteki kredilere doğru, özsermaye karlılığından toplam mevduatlara doğru, özel karşılıklar sonrası net faiz gelirlerinden toplam mevduatlara doğru, likidite oranından toplam mevduatlara, özel karşılıklar sonrası net faiz gelirlerine ve takipteki kredilere doğru tek yönlü nedensellik ilişkileri mevcuttur. Bu bilgilere göre genel olarak özsermaye karlılığını etkileyen faktörler; sermaye yeterlilik oranı ve likidite oranıdır. Elde edilen bu sonuçlar literatürde yer alan Türker Kaya (2002); Gülhan ve Uzunlar (2011); Sevim ve Eyüboğlu (2016) tarafından yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlarla uyumludur.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların finansal performanslarının belirleyicileri, düzenli verilerine ulaşılabilen 14 bankanın, 2007-2017 dönemi yıllık verileri kullanılarak, panel veri analizi yöntemiyle araştırılmıştır. Çalışmada iki farklı ekonometrik model oluşturulmuş, bu modellerde 2 bağımlı, 5 bağımsız değişken kullanılmıştır. Yapılan korelasyon analizinde aktif kârlılığı ile en yakın ilişki içinde olan açıklayıcı değişkenlerin; Sermaye Yeterlilik Oranı, Likidite Oranı ve Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/Toplam Aktifler oranı olduğu görülmüştür. Bu bankaların özsermaye kârlılığını en fazla etkileyen açıklayıcı değişkenler ise; Sermaye Yeterlilik Oranı, Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/Toplam Aktifler oranı ve Toplam Mevduat/Toplam Aktifler Oranı olmuştur.

Serilerin durağanlık dereceleri; LLC ve IPS panel birim kök testleriyle incelenmiş ve bütün serilerin düzeyde değil, birinci farkta durağan oldukları görülmüştür. Modellerde yer alan seriler arasında eşbütünleşme ilişkisinin varlığı; Pedroni (2004) panel eşbütünleşme testi ile incelenmiş ve serilerin eşbütünleşme içinde oldukları, yani uzun dönemde birlikte hareket ettikleri görülmüştür. Bu sonuçtan hareketle; bu serilerin düzey değerleriyle yapılacak uzun dönem analizlerinin (regresyon analizlerinin) güvenilir olacağına karar verilmiştir.

Uzun dönem analizleri; Panel FMOLS yöntemiyle yapılmış ve Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların, 2007-2017 dönemindeki ortalama aktif kârlılığını; sermaye yeterlilik oranı, toplam aktifler içindeki toplam mevduatlar, likit aktifler ve özel karşılıklar sonrası net faiz gelirinin artması olumlu yönde etkilerken, toplam krediler ve alacaklar içinde, takipteki kredilerin miktarındaki artışın olumsuz yönde etkilemiş olduğu tespit edilmiştir. Bankaların ortalama özsermaye kârlılığını ise; sermaye yeterlilik oranındaki artışların olumsuz, toplam aktifler içindeki mevduat ve likidite oranlarının yükselmesinin, özsermaye kârlılığını pozitif, ancak istatistiksel olarak anlamsız düzeyde etkilediği, özel karşılıklar sonrası net faiz gelirindeki artışların, özsermaye kârlılığını pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemiş olduğu tespit edilmiştir.

Kısa dönem analizleri de panel FMOLS yöntemiyle yapılmış ve modellerin hata düzeltme mekanizmalarının çalıştığı, yani uzun dönemde eşbütünleşik hareket eden seriler arasında kısa dönemde meydana gelen sapmaların da ortadan kalktığı ve serilerin tekrar uzun dönem denge ilişkisine yaklaşmakta olduğu belirlenmiştir. Bu da yapılan uzun dönem

analizlerinin güvenilir olduğuna ek bir kanıt oluşturmaktadır. Hata düzeltme terimlerinin katsayılarının istatistiksel olarak anlamlı olmasından hareketle; modellerde yer alan bağımsız değişkenlerden, bağımlı değişkenlere doğru uzun dönemli bir nedensellik ilişkisinin var olduğuna da karar verilmiştir. Model 1 için yapılan kısa dönem analizinde; sermaye yeterlilik oranı, toplam aktifler içindeki toplam mevduatların oranı, likit aktiflerin oranı ve özel karşılıklar sonrası net faiz gelirin oranı arttığında, Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların ortalama aktif kârlılığının kısa dönemde de arttığı, toplam krediler ve alacaklar içinde, takipteki kredilerin miktarındaki artışın ise ortalama aktif kârlılığını olumsuz yönde etkilemiş olduğu belirlenmiştir. Model 2 için yapılan kısa dönem analizinde ise; Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların ortalama özsermaye kârlılığını; sermaye yeterlilik oranındaki artışların olumsuz, toplam aktifler içindeki mevduat miktarının artmasının, pozitif, ancak istatistiksel olarak anlamsız düzeyde etkilemiş olduğu belirlenmiştir. Toplam aktifler içindeki likidite oranının, takibe düşen kredi miktarının, likiditenin ve özel karşılıklar sonrası net faiz gelirin artmasının, özsermaye kârlılığını kısa dönemde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı biçimde etkilediği görülmüştür.

Modellerde yer alan seriler arasındaki nedensellik ilişkileri Granger (1969) yöntemiyle incelenmiştir. Model 1 için yapılan panel nedensellik analizi sonucunda; sermaye yeterlilik oranı ile aktif kârlılığı arasında ve likidite oranı ile aktif kârlılığı arasında karşılıklı, aktif kârlılığından toplam mevduata doğru, özel karşılıklar sonrası net faiz gelirinden aktif kârlılığına, sermaye yeterlilik oranından takipteki kredilere, likiditeden sermaye yeterlilik oranına, sermaye yeterlilik oranından özel karşılıklar sonrası net faiz gelinine, toplam mevduatlardan likiditeye, özel karşılıklar sonrası net faiz gelirinden toplam mevduatlara, likiditeden takipteki kredilere ve likiditeden özel karşılıklar sonrası net faiz gelinine doğru tek yönlü nedensellik ilişkilerinin var olduğu tespit edilmiştir. Bu bilgilere göre genel olarak aktif kârlılığını etkileyen faktörler; sermaye yeterlilik oranı, likidite oranı ve özel karşılıklar sonrası net faiz gelirdir. Model 2 için yapılan panel nedensellik testi sonucunda; likidite oranı ile özsermaye kârlılığı arasında, sermaye yeterlilik oranı ile özel karşılıklar sonrası net faiz geliri arasında ve sermaye yeterlilik oranı ile likidite oranı arasında iki yönlü, sermaye yeterlilik oranından özsermaye kârlılığına ve takipteki kredilere doğru, özsermaye kârlılığından toplam mevduatlara doğru, özel karşılıklar sonrası net faiz gelirlerinden toplam mevduatlara doğru, likidite oranından toplam mevduatlara, özel karşılıklar sonrası net faiz gelirlerine ve takipteki kredilere doğru tek yönlü nedensellik

ilişkilerinin mevcut olduğu belirlenmiştir. Bu bilgilere göre genel olarak özsermaye kârlılığını etkileyen faktörler; sermaye yeterlilik oranı ve likidite oranıdır.

Bu çalışmadan elde edilen bulgulara dayanarak; yabancı sermayeli bankaların finansal performansını etkileyen en önemli faktörlerin; sermaye yeterlilik oranı, takipteki krediler, likidite oranı ve net faiz getirileri olduğu söylenebilir. Sermaye yeterlilik oranını yüksek tutabilmek adına bankaların daha az kredi kullandırdıkları ve bu durumun, bankaların özsermaye kârlılığına zarar verebildiği, takibe düşen kredi miktarındaki artışların da bankaların aktif kârlılığını azalttığı ifade edilebilir. O halde banka yöneticilerinin; sermaye yeterlilik oranını makul bir düzeyde tuttuktan sonra, kredi kullandırmaktan çekinmemelerinin gerektiği, ancak bu işlemi yaparken de batık kredilerin artmaması için seçici davranmaları ve kredi kullandıracakları kişi ve kurumları iyi belirlemelerinin gerektiği ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

Abreau, M. and Mendesi V. (2001). Commercial Bank Interest Margins and Profitability: Evidence from EU Countries, *University of Porto, Working Paper Series*, No: 122.

Acaravcı, S. K. ve Çalım A. E. (2013). Turkish Banking Sector's Profitability Factors. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 3(1), 27-41.

AKGÜÇ, Öztin; (24 Kasım 2018). Bankacılıkta Sorunlar. http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/350260/Bankacilikta_Sorunlar_.html.

AKTAN, Bora; Türk Ticaret Bankalarında Problemlili Kredilerin Yönetimi ve Yapı Kredi Bankası A.Ş.'de Bir Uygulama. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın, (1998).

Alagöz, M. E. S., Topallı, N. Ve Opallı, N. (2008). Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları ve Ekonomik Büyüme: Türkiye Deneyimi 1992-2007, *Gaziantep -Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1) 79-89.

ALMAZARI, Ahmad Aref; "Impact of Internal Factors on Bank Profitability: Comparative Study between Saudi Arabia and Jordan". *Journal of Applied Finance & Banking*, Volume: 4, Issue: 1, (2014), pp. 125-140.

ALTEMUR, Necati, KARACA, Süleyman Serdar ve GÜVEMLİ, Batuhan; "Türkiye'deki Yabancı Sermayeli Bankaların CAMELS Analizi ile Performanslarının Ölçülmesi", *Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives*, Volume: 6, Issue: 1, (2018), s. 57-65.

AMEUR, Ines Ghazouani Ben and MHIRI, Sonia Moussa; "Explanatory Factors of Bank Performance Evidence from Tunisia", *International Journal of Economics, Finance and Management*, Volume: 2, Issue: 1, (2013), pp. 143-152.

ANI, W.U., UGWUNTA, D.O., EZEUDU, I.J. and UGWUANYI, G.O.; "An Empirical Assessment of the Determinants of Bank Profitability in Nigeria: Bank Characteristics Panel Evidence", *Journal of Accounting and Taxation*, Volume: 4, Issue: 3, (2012), pp. 38-43.

ANTOUN, Roger, COSKUN, Ali and GEORGIEVSKI, Bojan; “Determinants of Financial Performance Of Banks in Central and Eastern Europe”, *Business and Economic Horizons*, Volume: 14, Issue: 3, (2018), pp.513-529.

ARSLAN, Osman; (8 Kasım 2018). Genel Müdür'den Mesaj, https://www.halkbank.com.tr/5724-genel_mudurden_mesaj,

ATASOY, Hakan; Türk Bankacılık Sektöründe Gelir-Gider Analizi ve Karlılık Performansının Belirleyicileri, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Uzmanlık Yeterlilik Tezi (2007).

ATHANASOGLU, Panayiotis P., BRISSIMIS, Sophocles N. and Delis, MATTHAIOS D.; “Bank-Specific, Industry-Specific and Macroeconomic Determinants of Bank Profitability”, *Journal of International Financial Markets, Institutions & Money*, Issue: 18, (2008), pp. 121-136.

AYVALI, Nurdan; Banka Başarısızlıklarında Aktif Kalitesinin Rolü ve Değerlendirilmesi. Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Bankacılık Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (2015).

BANKALARIMIZ; (24 Kasım 2018). Türkiye'deki Bankaların Listesi 2018, <https://www.bankalarimiz.com/turkiyedeki-bankalarin-listesi-2018/>.

BARROS, Carlos Pestana, FERREIRA, Candida ve WILLIAMS, Jonathan; “Analyzing the Determinants of performance of Best and Worst European Banks: A Mixed Logit Approach”, *Journal of Banking & Finance*, Issue: 31, (2007), pp. 2189-2203.

BAYRAKTAR, Kaya; “Osmanlı Bankasının Kuruluşu”, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, (2002), s. 71-88.

BİLGİLİ, Faik, ÖZTÜRK, İlhan, KOÇAK, Emrah ve BULUT, Ümit; “Energy Consumption-Youth Unemployment Nexus in Europe: Evidence from Panel Cointegration and Panel Causality Analyses”, *International Journal of Energy Economics and Policy*, Volume: 7, Issue: 2, (2017), pp. 193-201.

BOADI, Eric Kofi, LI, Yao and LARTEY, Victor Curtis; “Role of Bank Specific, Macroeconomic and Risk Determinants of Banks Profitability: Empirical Evidence from Ghana’s Rural Banking Industry”, *International Journal of Economics and Financial Issues*, Volume: 6, Issue: 2, (2016), pp. 813-823.

BORA, Ali ve ARSLAN, Erdal; “Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Bankaların 2015 Yılındaki Performanslarının Oran Analizi Yöntemi ile İncelenmesi”, *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, (2017), s. 6-32.

BOYD, John H. and RUNKLE, David E.; “Size and Performance of Banking Firms: Testing the Predictions of Theory”, *Journal of Monetary Economics*, Issue: 31, (1993), pp. 47-67.

CHOUIKH, Aziz and BLAGUI, Youssef; “The Determinants of Bank Performance: The Case of Tunisian Listed Banks”, *Journal of Finance and Accounting*, Volume: 5, Issue: 2, (2017), pp. 53-60.

CİNGİ, Selçuk ve TARIM, Aarmağan; “Türk Banka Sisteminde Performans Ölçümü: DEA-Malmquist TFP Endeksi Uygulaması” *Türkiye Bankalar Birliği Araştırma Tebliğleri Serisi*, No: 1, (2000).

Coşkun, N., Ardor, H. N., Çermikli, A. H., Eruygur, H. O., Öztürk, F., Tokatlıoğlu, İ., Aykaç, G. ve Dağlaroğlu, T. (2012). *Türkiye’de Bankacılık Sektörü Piyasa Yapısı, Firma Davranışları ve Rekabet Analizi*. Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No: 280.

ÇİMEN, Ali; (8 Kasım 2018). “Atatürk Dönemi'nde Açılan Bankalar Nelerdir?”, <http://www.sessiztarih.net/2013/11/ataturk-doneminde-aclan-bankalar.html>.

DAWOOD, Usman; “Factors Impacting Profitability of Commercial Banks in Pakistan for the Period of 2009-2012”. *International Journal of Scientific and Research Publications*, Volume: 4, Issue: 3, (2014), pp. 1-7.

DEMIRGUC-KUNT, Aslı and HUIZINGA, Harry; “Financial Structure and Bank Profitability”, *World Bank Policy Research, Working Paper*, No: 2430, (2000).

Dinç, Y. (2017). *Banka Pazarlaması ve Yeni Nesil Bankacılık Ampirik Bir Analiz*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

EKŞİ, İbrahim Halil, TAŞDEMİR, Ahmet ve HACIEVLIYAGİL, Nuri; “Mülkiyet Yapısının Finansal Oranlar Üzerindeki Etkisi: Mevduat Bankalarında”, *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı:12, (2016), s. 545-559.

ELMACI, Orhan, SEVİM, Şerafettin ve KEKLİK, Gülbahar; “Bankaların Sürdürülebilir Rekabet Gücünün Ölçülmesine Yönelik Ampirik Bir Çalışma (Kredi Riski Yönetimi Etkinlik Analizi)”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, EYİ 2013 Özel Sayısı, s. 555-575.

EMLAK KATILIM BANKASI; Hakkımızda, (8 Kasım 2018).
<http://www.emlakbank.com.tr/sayfalar.asp?LanguageID=1&cid=2&id=11&b=detay>.

ENGLE, Robert F. and GRANGER, C.W.J.; “Cointegration and Error Correction: Representation, Estimation and Testing”, *Econometrica*, Vol. 55, (1987), pp.251-276.

ERDEM, Ekrem; “Osmanlı Para Sistemi ve Tağşiş Politikası: Dönemsel Bir Analiz”, *Bankacılar Dergisi*, Sayı: 56, (2009),10-28.

FAZZINI, Marco, FICI, Luigi, MONTRONE, Alessandro and TERZANI, Simone; “A Modern Look At The Banco De’ Medici: Governance And Accountability Systems In Europe’s First Bank Group”, *International Business & Economics Research Journal*, Volume 15, Number 6, (2016), s. 271-286.

FREDERICK, Nsambu Kijjambu; “Factors Affecting Performance of Commercial Banks in Uganda: A Case for Domestic Commercial Banks”, *International Review of Business Research Papers*, Volume: 11, Issue: 1, (2015), pp. 95-113.

GARZA-GARCIA, Jesus Gustavo; “Does Market Power Influence Bank Profit in Mexico: A Study on Market Power and Efficiency”, *Applied Financial Economics*, Issue: 22, (2012), pp. 21-32.

GERLACH, Stefan, PENG, Wensheng and SHU, Chang; “Macroeconomic Conditions and Banking Performance in Hong Kong SAR: A Panel Data Study”, *Bank for International Settlements Papers*, No: 22, (2005).

GRANGER, Clive W. J. and NEWBOLD, P.; “Spurious Regressions in Econometrics”, *Journal of Econometrics*, Volume 2, Issue 2, (1974), pp. 111-120.

GRANGER, Clive W.; “Investigating Causal Relations By Econometric Models and Crossspectral Methods”, *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, Vol: 37, (1969), pp. 424-438.

Gujarati, D., Damodar, N., Porter, D. and Dawn, C. (2012). *Temel Ekonometri*. Çev.: Şensen, Ü. ve Şenesen, G. G., İstanbul: Literatür Yayıncılık.

GURU, Balachander K., STAUNTON, J. and BALASHANMUGAM, B.; “Determinants of Commercial Bank Profitability in Malaysia” *12th Australian Annual Finance & Banking Conference*, Sidney, (1999).

GÜLHAN, Ünal ve UZUNLAR, Evcan; “Bankacılık Sektöründe Kârlılığı Etkileyen Faktörler: Türk Bankacılık Sektörüne Yönelik Bir Uygulama”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 1, (2011), s. 341-368.

GÜREL, Eymen; Banka Finansal Performansının Ölçülmesi ve Beş Ticari Banka Üzerinde Bir Uygulama. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

GÜRSOY, Bedri; 100. Yılında Düyun u Umumiye İdaresi Üzerinde Bir Değerlendirme. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ord. Prof. Şükrü Baban'a Armağan, (1984), 17-59.

IM, Kyung So, PESARAN, M. Hashem and SHIN, Yongcheol; “Testing for Unit Roots in Heterogeneous Panels”, *Journal of Econometrics*, Vol.115, (2003), pp.53–74.

İSKENDEROĞLU, Ömer, KARADENİZ, Erdiç ve ATIOĞLU, Eyüp; “Türk Bankacılık Sektöründe Büyüme, Büyüklük ve Sermaye Yapısı Kararlarının Kârlılığa Etkisinin Analizi”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 1, (2012), s. 291-311.

JAVAID, Saira, ANWAR, Jamil, ZAMAN, Khalid and GAFOOR, Abdul; “Determinants of Bank Profitability in Pakistan: Internal Factor Analysis”. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, Volume: 2, Issue: 1, (2011), pp. 59-78.

JIANG, Guorong, TANG, Nanacy, LAW, Eve and SZE, Angelia; (27 Kasım 2018). “Determinants of Bank Profitability in Hong Kong” Hong Kong Monetary Authority Research Memorandum. (2003). http://www.info.gov.hk/hkma/eng/research/RM_on_Banz_Profitability.pdf.

KIRKİÇ, Fatma Bihter; “Türk Bankacılık Sisteminde Performans Analizi”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi, Finans Enstitüsü, Working Paper Series*, No: 177/2018-05, (2018).

KOSMIDOU, Kyriaki; “The Determinants of Banks’ Profits in Greece During the Period of EU Financial Integration”, *Journal of Managerial Finance*, Issue: 34, (2008), pp. 146-159.

KREDİBANKALAR; (8 Kasım 2018). Türkiye Bankalar Listesi. <https://www.kredibankalar.com/bankalar.html>.

KREDİBANKALAR; (8 Kasım 2018). Türkiye'de Hizmet Veren Bankaların Sahibi Kim, <https://www.kredibankalar.com/haberler/turkiye%27de-hizmet-veren-bankalarin-sahibi-kim-h2392.html>.

KURT, Ganite ve KÖSE, Akif; “Türkiye’de Bankaların Finansal Oranları ile Hisse Senedi Getirisi Arasındaki Panel Nedensellik İlişkisi”, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 26, Sayı 3, (2017), s. 302-312.

LELISSA, Tesfaye Boru; “The Determinants of Ethiopian Commercial Banks Performance”, *European Journal of Business and Management*, Volume: 6, Issue: 14, (2014), pp. 52-63.

LEVIN, Andrew, LIN, Chien-Fu and CHU, Chia-Shang James; “Unit Root Tests in Panel Data Asymptotic and Finite Sample Properties”, *Journal of Economics*, Vol. 108, Issue: 1,(2002), pp.1-24.

MEHRARA, Mohsen and FIROUZJAEI, Bagher Adabi; “Granger Causality Relationship between Export Growth and GDP Growth in Developing Countries: Panel Cointegration Approach”, *International Journal of Humanities and Social Science*, Vol. 1 No. 16, (2011), pp. 223-231.

MEVZUAT; “Bankacılık Kanunu”, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5411.pdf>, [08.11.2018].

MISHKIN, S. Frederic; “Is Monetary Policy Effective During Financial Crises?”, (2009). NBER Working Paper, No: 14678.

Millî Eğitim Bakanlığı; (23 Ekim 2018). “Banka Kuruluş İşlemleri”. Muhasebe ve Finansman, (2011). http://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/074/banka_muh_2.pdf

Millî Eğitim Bakanlığı; (23 Ekim 2018). “Menkul Kıymetler” (2013). http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Menkul%20K%C4%B1ymetler.pdf.

MUSHTAQ, Maryam, HASSAN, Naveed Ul, YAQUB, Muhammad Shahbaz and MUBASHIR, Muhammad; “Determinants of Commercial Banks Performance: Empirical Evidence from Pakistan”, *Journal of Applied Environmental and Biological Sciences*, Volume: 4, Issue: 7, (2014), 15-21.

NACEUR, Ben Samy and GOAIED, Mohamed; “The Determinants of the Tunisian Deposit Banks’ Performance”, *Applied Financial Economics*, Issue: 11, (2001), pp. 317-319.

NACEUR, Ben Samy; “The Determinants of the Tunisian Banking Industry: Panel Evidence”, *Proceedings of the Economic Research Forum 10th Annual Conference*, Marakesh, Morocca (2003).

NAHANG, Fatemeh and ARAGHI, Maryam Khalili; “Internal Factors Affecting the Profitability of City Banks”, *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*, Volume: 5, Issue: 12, (2013), pp. 1491-1500.

OKTAR, Suat ve VARLI, Arzu; “İttihat ve Terakki Dönemi’nin Ulusal Bankası: Osmanlı İtibar-I Milli Bankası”, *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 27, Sayı: 2, (2009), s. 1-20.

ONGORE, Vincent Okoth and KUSA, Gemechu Berhanu; “Determinants of financial performance of commercial banks in Kenya”, *International Journal of Economics and Financial Issues*, Volume: 3, Issue: 1, (2013), pp. 237-252.

ORUÇ, Semiye ve TURGUT, Ahmet; “Finansal Derinleşme, Ekonomik Büyüme ve Türk Finans Sistemi (1990-2010)”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Dr. Mehmet YILDIZ Özel Sayısı (2014), s. 109-118.

OWUSU-ANTWI, George, ANTWI, James and POKU, Peter K.; “Foreign Direct Investment: A Journey To Economic Growth In Ghana - Empirical Evidence”, *International Business & Economics Research Journal*, Vol. 12, Issue 5, (May 2013), s. 573-584.

ÖKSÜZKAYA, Mehmet, ATAN, Murat ve ATAN, Sibel; “Türkiye Bankacılık Sektöründe İl Bazında Mevduat ve Kredi Etkinliği”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 2, (2018), s. 343-374.

ÖZTÜRK, Doğan, CANBAZ, M. Fatih ve GÜR, Murat; “Katılım Bankaları ile Mevduat Bankalarının 2009-20016 Yılları Etkinliklerinin VZA ile Karşılaştırılması”, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları*, (2017), s. 328-337.

PAÇACI, Cihan; (8 Kasım 2018). Cumhuriyet Döneminde Türk Bankacılık Sektörü, <http://www.ekodialog.com/Makaleler/cumhuriyet-doneminde-turk-bankacilik-sektoru.html>.

PASIOURAS, Fotios and KOSMIDOU, Kyriaki; “Factors Influencing the Profitability of Domestic and Foreign Commercial Banks in the European Union”, *Research in International Business and Finance*, Issue: 21, (2007), pp. 222-237.

PEDRONI, Peter; (17 Ocak 2019). Fully Modified OLS for Heterogeneous Cointegrated Panels. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.294.1320&rep=rep1&type=pdf>

RAHARJO, Pamuji Gesang, HAKIM, Dedi Budiman, MANURUNG, Adler Hayman and MAULANA, Tubagus N.A.; “The Determinant of Commercial Banks’ Interest Margin in Indonesia: An Analysis of Fixed Effect Panel Regression”, *International Journal of Economics and Financial Issues*, Volume: 4, Issue: 2, (2014), pp. 295-308.

RESMÎ GAZETE; (27 Kasım 2018). Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan: Kredilerin Sınıflandırılması Ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik. (2016). <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/06/20160622-3.htm>

SAKARYA, Şakir ve SEZGİN, Hasan; “Sendikasyon Kredisi Kullanımının Bankaların Hisse Senedi Getirilerine Etkisi: Olay Çalışması Yöntemiyle BİST’de Bir Uygulama”, *Bankacılar Dergisi*, Sayı: 92, (2015), s. 5-24.

SEVİM, Uğur ve EYÜBOĞLU, Kemal; “Ticari Banka Performansının İçsel Belirleyicileri: Borsa İstanbul Örneği”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, Cilt:17, Sayı: 2, (2016), s. 211-223.

SÖNMEZ, Kazım Konur Alp; Türkiye’de Yabancı Sermayeli Bankaların Gelişimi ve Yabancı Sermayeli Altı Bankanın Özsermayeye Serbest Nakit Akımları Yöntemi ile Değerlemesi. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bankacılık ve Finans Anabilim Dalı Bankacılık ve Finans Yüksek Lisans Programı, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2014.

ŞAHBAZ, Ahmet; “Sabit Sermaye Yatırımları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Panel Nedensellik Analizi”, *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 1, (2014), s.1-12

Tarı, R. (2012). *Ekonometri*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

TAŞKIN, F. Dilvin; “Türkiye’de Ticari Bankaların Performansını Etkileyen Faktörler”, *Ege Akademik Bakış*, Cilt: 11, Sayı: 2, (2011), s. 289-298.

TBB; (24 Kasım 2018), Açıklamalar - Türkiye Bankalar Birliği, <https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/710/Aciklamalar.xlsx>.

TBB; (8 Kasım 2018), Bankalarımız 2017, https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/7519/Bankalarimiz_2017.pdf.

TBB; 08.11.2018 Tarihi İtibariyle Gruplar Bazında Banka ve Bankaların Şube Sayıları. (24 Kasım 2018). Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı, https://www.tbb.org.tr/modules/banka-bilgileri/banka_sube_bilgileri.asp.

TCMB; (8 Kasım 2018). Enflasyon ve Fiyat İstikrarı, (2013), http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/06084069-3751-44a3-ba98-fc5a65b908ba/Enflasyon_FiyatIstikrari.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSP ACE-06084069-3751-44a3-ba98-fc5a65b908ba-m5lk8Dx.

TKBB; (26 Kasım 2018). Türkiye Katılım Bankaları Birliği, (2018), <http://www.tkbb.org.tr/veri-seti>.

TOMULEASA, Ioana-Iuliana and COCRIŞ, Vasile; “Measuring the Financial Performance of the European Systemically Important Banks”, *Financial Studies*, Issue: 4, (2014), pp. 31-51.

TUNAY, K. Batu ve SİLPAR, A. Murat; “Türk Ticari Bankacılık Sektöründe Karlılığa Dayalı Performans Analizi-I”, *Türkiye Bankalar Birliği Araştırma Tebliğleri Serisi*, No: 2006/I, (2006a).

TUNAY, K. Batu ve SİLPAR, A. Murat; “Türk Ticari Bankacılık Sektöründe Karlılığa Dayalı Performans Analizi-II”, *Türkiye Bankalar Birliği Araştırma Tebliğleri Serisi*, No: 2006/II, (2006b).

TÜRK EXİMBANK; (8 Kasım 2018). Banka Amaç ve Faaliyetleri, (2018), <https://www.eximbank.gov.tr/tr/hakkimizda/kurumsal/bankamiz-hakkinda>.

TÜRKER-KAYA, Yasemin; “Türk Bankacılık Sektöründe Karlılığın Belirleyicileri 1997-2000”, *BDDK Mali Sektör Politikaları Dairesi Çalışma Raporları*, 2002/1. (2002).

TÜRKER-KAYA, Yasemin; “Türk Bankacılık Sisteminde Net Faiz Marjının Modellenmesi”, *BDDK, Mali Sektör Politikaları Dairesi Çalışma Raporları*, No: 2001/4, (2001).

UÇGUN, Sadık; “Türkiye’de Makroekonomik Faktörlerin 2000-2014 Döneminde Yurtiçi Tasarruflara Etkisi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 18, (2017), s.111-126.

UZHEGOVA, Olga; “The Relative Importance of Internal Factors for Bank Performance in Developed and Emerging Economies”, *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(3), (2015), pp. 277-288.

YARBAŞI, Engin; “Türkiye Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Nazım Hesapların Önemi ve Dış Ticaret İşlemlerindeki Yeri”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:7, Sayı:13, (2008), s. 223-237.

YAZILI TARİH; (8 Kasım 2018). Atatürk Dönemi Bankalar. <http://yazilitarih.com/index.php/2018/04/22/ataturk-donemi-bankalar/>.

YESMINE, S. and BHUIYAH, M. S. U. (2015). Determinants of Banks’ Financial Performance: A Comparative Study between Nationalized and Local Private Commercial Banks of Bangladesh. *International Journal of Business and Management Invention*, 4(9), 33-39.

YETİZ, Filiz; “Bankacılığın Doğuşu ve Türk Bankacılık Sistemi”, *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 9, Sayı 2, (Nisan 2016), s. 107-117.

YILDIRIM, Oğuz; “Türk Bankacılık Sektörünün Temel Sorunları ve Sektörde Yaşanan Mali Riskler”, *Dış Ticaret Müsteşarlığı, Dış Ticaret Dergisi*, No: 36, (2004).

YILDIRIM, Onur; Türk Bankacılık Sektöründe Kârlılığın Belirleyicileri. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi.

ZHOU, Allison, BONHAM, Carl and GANGNES, Byron; (17 Ocak 2019). Identifying Long-run Cointegrating Relations: An Application to the Hawaii Tourism Model. <http://www.uhero.hawaii.edu/assets/vartourmod.pdf>

ZİRAAT BANKASI; (8 Kasım 2018). Ziraat Bankası’nda çok şey değişti... (2014), <https://www.ziraatbank.com.tr/SitePages/Raporlar/2014/pdf/tr-ziraat.pdf>.

EKLER

Ek: Panel Eşbütünleşme Testi Ekran Görüntüleri

G Group: GROUP02_MODEL1 Workfile: ANALIZ_SON::Untitled\									
View	Proc	Object	Print	Name	Freeze	Sample	Sheet	Stats	Spec
Pedroni Residual Cointegration Test									
Series: AK SYT BIL AKK LIK GGY									
Date: 01/17/19 Time: 11:15									
Sample: 2007 2017									
Included observations: 154									
Cross-sections included: 13 (1 dropped)									
Null Hypothesis: No cointegration									
Trend assumption: No deterministic trend									
User-specified lag length: 1									
Newey-West automatic bandwidth selection and Bartlett kernel									
Alternative hypothesis: common AR coefs. (within-dimension)									
		<u>Statistic</u>	<u>Prob.</u>	<u>Weighted</u>	<u>Statistic</u>	<u>Prob.</u>			
Panel v-Statistic		-1.296402	0.9026	-2.150159		0.9842			
Panel rho-Statistic		2.554620	0.9947	2.807781		0.9975			
Panel PP-Statistic		-4.700647	0.0000	-5.300892		0.0000			
Panel ADF-Statistic		0.252925	0.5998	0.534555		0.7035			
Alternative hypothesis: individual AR coefs. (between-dimension)									
		<u>Statistic</u>	<u>Prob.</u>						
Group rho-Statistic		4.609578	1.0000						
Group PP-Statistic		-7.368711	0.0000						
Group ADF-Statistic		0.999582	0.8412						

G Group: GROUP02_MODEL2 Workfile: ANALIZ_SON::Untitled\

View Proc Object Print Name Freeze Sample Sheet Stats Spec

Pedroni Residual Cointegration Test

Series: OK SYT BIL AKK LIK GGY

Date: 01/17/19 Time: 11:18

Sample: 2007 2017

Included observations: 154

Cross-sections included: 13 (1 dropped)

Null Hypothesis: No cointegration

Trend assumption: No deterministic intercept or trend

User-specified lag length: 1

Newey-West automatic bandwidth selection and Bartlett kernel

Alternative hypothesis: common AR coefs. (within-dimension)

	<u>Statistic</u>	<u>Prob.</u>	<u>Weighted Statistic</u>	<u>Prob.</u>
Panel v-Statistic	-2.055318	0.9801	-1.661514	0.9517
Panel rho-Statistic	2.475234	0.9933	2.306295	0.9895
Panel PP-Statistic	-0.461345	0.3223	-3.180796	0.0007
Panel ADF-Statistic	2.260400	0.9881	0.632754	0.7366

Alternative hypothesis: individual AR coefs. (between-dimension)

	<u>Statistic</u>	<u>Prob.</u>
Group rho-Statistic	4.107784	1.0000
Group PP-Statistic	-5.905386	0.0000
Group ADF-Statistic	0.567453	0.7148

Ek: Uzun Dönem Analizi Ekran Görüntüleri

Equation: MODEL1 Workfile: ANALIZ_SON::Untitled\									
View	Proc	Object	Print	Name	Freeze	Estimate	Forecast	Stats	Resids
Dependent Variable: AK									
Method: Panel Fully Modified Least Squares (FMOLS)									
Date: 01/16/19 Time: 12:58									
Sample (adjusted): 2008 2017									
Periods included: 10									
Cross-sections included: 13									
Total panel (balanced) observations: 130									
Panel method: Pooled estimation									
Cointegrating equation deterministics: C @TREND @TREND^2									
First-stage residuals use heterogeneous long-run coefficients									
Coefficient covariance computed using sandwich method									
Long-run covariance estimates (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth)									
Warning: one more more cross-sections have been dropped due to estimation errors									
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.					
SYT	0.060644	0.006828	8.882230	0.0000					
BIL	0.021554	0.003348	6.438149	0.0000					
AKK	-0.064742	0.010935	-5.920389	0.0000					
LIK	0.018309	0.008588	2.131800	0.0360					
GGY	0.160418	0.022555	7.112401	0.0000					
R-squared	0.920954	Mean dependent var	1.766923						
Adjusted R-squared	0.877145	S.D. dependent var	2.685747						
S.E. of regression	0.941372	Sum squared resid	73.55298						
Long-run variance	0.087939								

Ek: Kısa Dönem Analizi Ekran Görüntüleri

Equation: KISA1 Workfile: ANALIZ_SON::Untitled\									
View	Proc	Object	Print	Name	Freeze	Estimate	Forecast	Stats	Resids
Dependent Variable: D(AK)									
Method: Panel Fully Modified Least Squares (FMOLS)									
Date: 01/16/19 Time: 14:05									
Sample (adjusted): 2010 2017									
Periods included: 8									
Cross-sections included: 13									
Total panel (balanced) observations: 104									
Panel method: Pooled estimation									
Cointegrating equation deterministics: C									
Coefficient covariance computed using default method									
Long-run covariance estimates (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth)									
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.					
D(SYT)	0.034128	0.013996	2.438508	0.0168					
D(BIL)	0.019279	0.006147	3.136484	0.0023					
D(AKK)	-0.018478	0.024433	-0.756291	0.4516					
D(LIK)	0.026100	0.013780	1.894000	0.0616					
D(GGY)	0.197942	0.025957	7.625817	0.0000					
ECT1(-1)	-1.278470	0.149159	-8.571172	0.0000					
R-squared	0.733640	Mean dependent var	-0.134615						
Adjusted R-squared	0.677234	S.D. dependent var	1.875896						
S.E. of regression	1.065743	Sum squared resid	96.54365						
Long-run variance	1.113867								

Equation: KISA2 Workfile: ANALIZ_SON::Untitled\

View Proc Object Print Name Freeze Estimate Forecast Stats Resids

Dependent Variable: D(OK)
Method: Panel Fully Modified Least Squares (FMOLS)
Date: 01/16/19 Time: 14:10
Sample (adjusted): 2010 2017
Periods included: 8
Cross-sections included: 13
Total panel (balanced) observations: 104
Panel method: Pooled estimation
Cointegrating equation deterministics: C
First-stage residuals use heterogeneous long-run coefficients
Coefficient covariance computed using default method
Long-run covariance estimates (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(SYT)	-0.356838	0.057698	-6.184618	0.0000
D(BIL)	0.031208	0.026875	1.161226	0.2488
D(AKK)	0.600002	0.102891	5.831423	0.0000
D(LIK)	0.296587	0.055636	5.330814	0.0000
D(GGY)	1.022120	0.110796	9.225264	0.0000
ECT2(-1)	-0.871309	0.066451	-13.11209	0.0000

R-squared	0.469377	Mean dependent var	-0.020192
Adjusted R-squared	0.357009	S.D. dependent var	9.710083
S.E. of regression	7.786195	Sum squared resid	5153.111
Long-run variance	17.38959		

Ek: Model 1’de Yer Alan Seriler İçin Yapılan Nedensellik Testine Ait Optimum Gecikme Uzunluğu Belirleme İşlemi Sonuçları

Var: VAR01 Workfile: ANALIZ_SON::Untitled\

View Proc Object Print Name Freeze Estimate Forecast Stats Impulse Resids

VAR Lag Order Selection Criteria
 Endogenous variables: AK SYT BIL AKK LİK GGY
 Exogenous variables: C
 Date: 01/17/19 Time: 11:43
 Sample: 2007 2017
 Included observations: 98

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	-2168.832	NA	7.60e+11	44.38432	44.54259	44.44834
1	-1870.437	554.1611	3.60e+09	39.02934	40.13718*	39.47744
2	-1806.669	110.6188	2.06e+09	38.46263	40.52006	39.29482
3	-1744.992	99.43783	1.24e+09	37.23862*	40.94562	39.15489*
4	-1700.252	66.65443*	1.08e+09*	37.76024	41.71682	39.36060

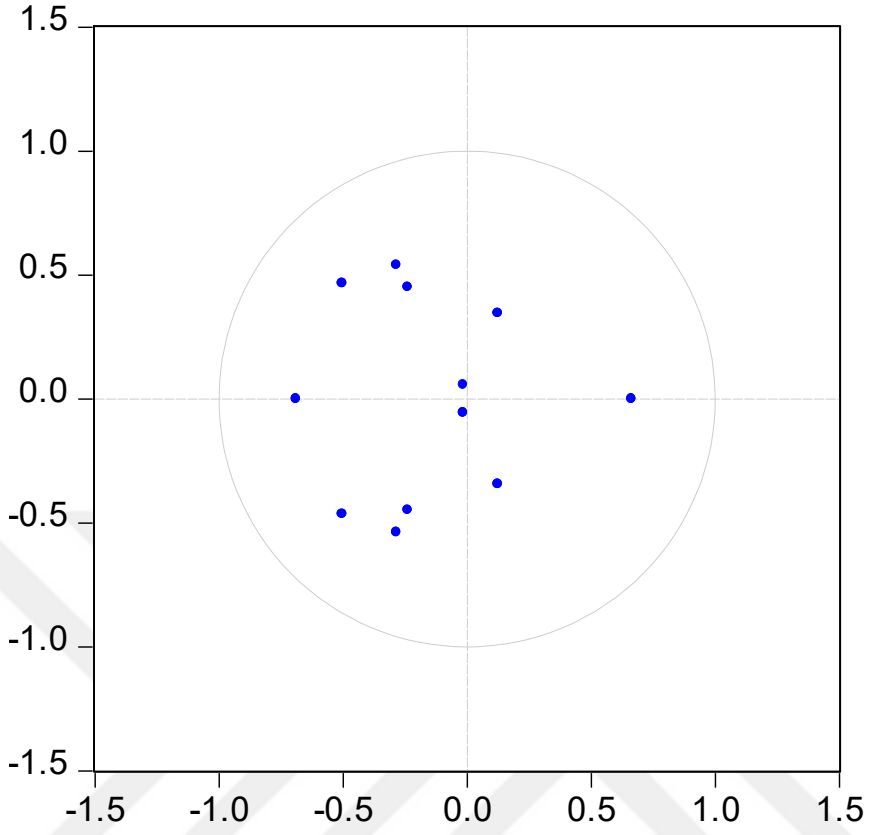
* indicates lag order selected by the criterion
 LR: sequential modified LR test statistic (each test at 5% level)
 FPE: Final prediction error
 AIC: Akaike information criterion
 SC: Schwarz information criterion
 HQ: Hannan-Quinn information criterion

Bu tabloya göre, AIC ve HQ

kriterleri baz alınarak, optimum gecikme uzunluğu 3 olarak belirlenmiştir.

Ek: Model 1’de Yer Alan Seriler İçin Yapılan Nedensellik Testinin İstikrarlı Olduğuna Dair Ters Karakteristik Kökler Grafiği

Inverse Roots of AR Characteristic Polynomial

Bu grafikte noktalar birim çemberin içinde kaldığı için yapılan panel nedensellik testi güvenilirdir.

Ek: Model 1’de Yer Alan Seriler İçin Yapılan Nedensellik Testi Ekran Görüntüsü

G Group: GROUP02_MODEL1 Workfile: ANALIZ_SON::Untitled\			
View	Proc	Object	Print Name Freeze Sample Sheet Stats Spec
Pairwise Granger Causality Tests			
Date: 01/17/19 Time: 11:30			
Sample: 2007 2017			
Lags: 3			
Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
SYT does not Granger Cause AK	112	3.22136	0.0257
AK does not Granger Cause SYT		6.46197	0.0005
BIL does not Granger Cause AK	112	0.12441	0.9455
AK does not Granger Cause BIL		2.65782	0.0521
AKK does not Granger Cause AK	112	1.22158	0.3056
AK does not Granger Cause AKK		2.05432	0.1108
LIK does not Granger Cause AK	112	2.46947	0.0660
AK does not Granger Cause LIK		2.91603	0.0377
GGY does not Granger Cause AK	112	3.58539	0.0163
AK does not Granger Cause GGY		2.08410	0.1068
BIL does not Granger Cause SYT	112	1.33496	0.2670
SYT does not Granger Cause BIL		0.61765	0.6051
AKK does not Granger Cause SYT	112	1.96813	0.1233
SYT does not Granger Cause AKK		3.15648	0.0279
LIK does not Granger Cause SYT	112	3.58378	0.0163
SYT does not Granger Cause LIK		1.30812	0.2757
GGY does not Granger Cause SYT	112	0.87671	0.4557
SYT does not Granger Cause GGY		3.51721	0.0177
AKK does not Granger Cause BIL	112	0.16996	0.9165
BIL does not Granger Cause AKK		0.30600	0.8210
LIK does not Granger Cause BIL	112	1.60247	0.1933
BIL does not Granger Cause LIK		2.38406	0.0735
GGY does not Granger Cause BIL	112	2.62153	0.0546
BIL does not Granger Cause GGY		0.81790	0.4868
LIK does not Granger Cause AKK	112	2.29798	0.0818
AKK does not Granger Cause LIK		0.50131	0.6822
GGY does not Granger Cause AKK	112	1.05948	0.3696
AKK does not Granger Cause GGY		0.40203	0.7518
GGY does not Granger Cause LIK	112	2.03753	0.1131
LIK does not Granger Cause GGY		6.03066	0.0008

Ek:

Model 2’de Yer Alan Seriler İçin Yapılan Nedensellik Testine Ait Optimum Gecikme Uzunluğu Belirleme İşlemi Sonuçları

Var: VAR02 Workfile: ANALIZ_SON::Untitled\

View Proc Object Print Name Freeze Estimate Forecast Stats Impulse Resids

VAR Lag Order Selection Criteria
 Endogenous variables: OK SYT BIL AKK LİK GGY
 Exogenous variables: C
 Date: 01/17/19 Time: 11:52
 Sample: 2007 2017
 Included observations: 98

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	-2338.300	NA	2.42e+13	47.84285	48.00112	47.90687
1	-2026.688	578.7077	8.73e+10	42.21812	43.32597*	42.66622
2	-1972.653	93.73515	6.09e+10	41.15005*	43.90747	42.18224*
3	-1929.253	69.97117	5.34e+10	41.29903	44.70604	42.91530
4	-1881.407	71.28083*	4.36e+10*	41.45728	45.41386	43.05763

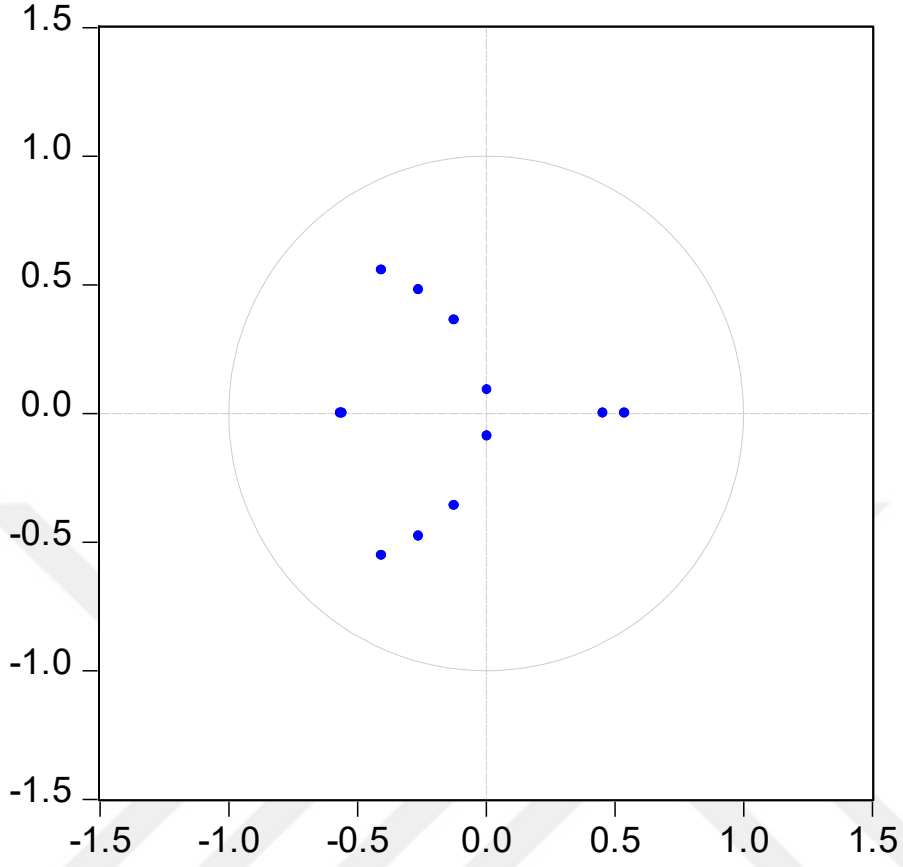
* indicates lag order selected by the criterion
 LR: sequential modified LR test statistic (each test at 5% level)
 FPE: Final prediction error
 AIC: Akaike information criterion
 SC: Schwarz information criterion
 HQ: Hannan-Quinn information criterion

Bu

tabloya göre, AIC ve HQ kriterleri baz alınarak, optimum gecikme uzunluğu 2 olarak belirlenmiştir.

Ek: Model 2’de Yer Alan Seriler İçin Yapılan Nedensellik Testinin İstikrarlı Olduğuna Dair Ters Karakteristik Kökler Grafiği

Inverse Roots of AR Characteristic Polynomial

Bu grafikte noktalar birim çemberin içinde kaldığı için yapılan panel nedensellik testi güvenilirdir.

Ek: Model 2’de Yer Alan Seriler İçin Yapılan Nedensellik Testi Ekran Görüntüsü

G Group: GROUP02_MODEL2 Workfile: ANALIZ_SON::Untitled\			
View	Proc	Object	Print Name Freeze Sample Sheet Stats Spec
Pairwise Granger Causality Tests			
Date: 01/17/19 Time: 11:33			
Sample: 2007 2017			
Lags: 2			
Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
SYT does not Granger Cause OK OK does not Granger Cause SYT	126	2.84547 0.38817	0.0620 0.6791
BIL does not Granger Cause OK OK does not Granger Cause BIL	126	2.07748 3.57469	0.1297 0.0310
AKK does not Granger Cause OK OK does not Granger Cause AKK	126	0.10090 0.71764	0.9041 0.4900
LIK does not Granger Cause OK OK does not Granger Cause LIK	126	4.27189 5.70172	0.0161 0.0043
GGY does not Granger Cause OK OK does not Granger Cause GGY	126	0.63587 1.29544	0.5312 0.2775
BIL does not Granger Cause SYT SYT does not Granger Cause BIL	126	0.72548 1.12229	0.4862 0.3289
AKK does not Granger Cause SYT SYT does not Granger Cause AKK	126	1.25000 2.65281	0.2902 0.0745
LIK does not Granger Cause SYT SYT does not Granger Cause LIK	126	4.13496 3.12458	0.0183 0.0475
GGY does not Granger Cause SYT SYT does not Granger Cause GGY	126	2.63019 5.80164	0.0762 0.0039
AKK does not Granger Cause BIL BIL does not Granger Cause AKK	126	0.37838 0.86925	0.6858 0.4219
LIK does not Granger Cause BIL BIL does not Granger Cause LIK	126	2.41711 1.93845	0.0935 0.1484
GGY does not Granger Cause BIL BIL does not Granger Cause GGY	126	4.00991 1.20430	0.0206 0.3035
LIK does not Granger Cause AKK AKK does not Granger Cause LIK	126	3.27146 0.18618	0.0413 0.8304
GGY does not Granger Cause AKK AKK does not Granger Cause GGY	126	1.37272 0.35571	0.2573 0.7014
GGY does not Granger Cause LIK LIK does not Granger Cause GGY	126	0.66948 8.75522	0.5139 0.0003

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Selin CESUR

Adres :Levazım Mah. Kuru sok. Güneş sitesi F/blok No:5
Beşiktaş / İstanbul

Telefon :0 530 0987940

E-Mail :selin.cesur@vakifbank.com.tr

Doğum Tarihi :13.04.1984

Medeni Durum :Evli

Ehliyet :B Sınıfı(2009)

İŞ TECRÜBESİ

12.2009 – 07. 2016 VAKIFBANK-KIRŞEHİR ŞUBESİ
Bireysel Portföy Yöneticisi(Sicil: vb22602)

07.2018 – ... VAKIFBANK-ORTAKÖY ŞUBESİ /İSTANBUL
Bireysel Portföy Yöneticisi (Sicil: vb22602)

EĞİTİM BİLGİLERİ

2002 – 2007 Kırıkkale Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi – Uluslararası İlişkiler Bölümü

1998 – 2001 Özel Kırşehir Koleji
Türkçe-Matematik

SELTİFİKALAR

05.2016 BEAS Sertifikası

2013 SEGEM Sertifikası

BİLGİSAYAR BİLGİSİ

Microsoft Office programları

REFERANSLAR

Hacer Esra ORAKOĞLU - Vakıfbank Ortaköy Şube Müdürü

Telefon /0537 2669380/ Mail: / HacerEsra.orakoglu@vakifbank.com.tr